

Forsøg med brobygning til EUD

Midtvejsstatus

Anne Görlich | Noemi Katznelson | Niels-Henrik M. Hansen | Michael Svarer | Michael Rosholm

Midtvejsstatus

Forsøg med brobygningsforløb til EUD

Anne Görlich, Noemi Katznelson, Niels-Henrik M. Hansen, Michael Svarer og Michael Rosholm

© Forfatterne og Center for Ungdomsforskning 2014

ISBN-nummer: 978-87-93058-15-6 (elektronisk udgave)

Center for Ungdomsforskning er et forskningscenter på Institut for Læring og Filosofi på Aalborg Universitet, campus København. Vi påtager os mange slags opgaver og modtager gerne henvendelser fra alle der interesserer sig for ungdomsforskning. Hvis det passer ind i vores profil kan vi igangsætte både smalle målrettede undersøgelser og større undersøgelser af almen interesse. Man kan som institution, organisation eller forening også blive medlem af Foreningen Center for Ungdomsforskning, og dermed indgå i et samarbejde og netværk med centerets forskere og støtte centerets eksistens.

For yderligere oplysninger om Center for Ungdomsforskning og vores medlemsorganisationer se www.cefu.dk

Indhold

Kapitel 1 – Indledning og læsevejledning	5
Baggrund	5
Læsevejledning	5
Evaluerings metode	5
Kapitel 2 – Foreløbige resultater og anbefalinger	7
Foreløbige resultater	7
Kapitel 3 – Registerdata.....	11
Kapitel 4 – Målgruppe, visitation og motivation	14
Målgruppen	14
Uddannelsespålæg og motivation for deltagelse.....	14
Visitationen.....	15
Opsamling på målgruppe, visitation og motivation	16
Kapitel 5 – De unge og deres progression	17
Afklaring.....	17
Udbytte af forløbet.....	18
Opsamling på de unge og deres progression	20
Kapitel 6 – Mentorer	21
Mentor.....	21
Mentorerne rolle	22
Mentoropfølgning efter endt brobygning.....	23
Opsamling på mentorer.....	24
Kapitel 7 – Undervisning og praktik.....	25
Introforløb	25
FVU- undervisningen	25
Undervisningen generelt	27
Undervisning i personlig udvikling.....	27
Praktik.....	28
Opsamling på undervisning og praktik	29
Kapitel 8 – Organisering og struktur.....	30
Løbende optag.....	30
Uddannelsesplan	30

Udslusning til anden aktivitet	31
Placering på erhvervsskolerne.....	32
Opsamling på organisering og struktur	33
Kapitel 9 – Samarbejde.....	34
Samarbejdsrelationer	34
Samarbejdsopgaver	35
Medarbejderkompetencer	36
Opsamling på samarbejde.....	36
Referencer	38
Statistisk baggrundsrapport	38
Data	38
Databeskrivelse	40
Beskrivende statistik.....	40
Statistisk model	52
Diskussion af den statistiske metodes styrker og svagheder	55
Resultater og analyse	56

Kapitel 1 – Indledning og læsevejledning

I denne midtvejsstatus evalueres 12 projekter, som Arbejdsmarkedsstyrelsen har igangsat i samarbejde med Undervisningsministeriet. De 12 projekter har til hensigt at hjælpe unge på kontanthjælp i gang med en ordinær uddannelse. Der er tale om en midtvejsevaluering, hvorved målet med evalueringen er at give de forskellige involverede parter et overblik over, hvad der virker og ikke virker i projekterne, samt komme med anbefalinger til projekternes videre drift.

Baggrund

Regeringen har en målsætning om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Det er en målsætning med udfordringer: Blandt unge kontanthjælpsmodtagere under 30 år har mellem 90 og 95 pct. ikke gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse. Derfor er der brug for et stort fokus på indsatser, der bedst muligt kan understøtte, at så mange af de unge som muligt kommer i gang med at gennemføre en uddannelse.

Arbejdsmarkedsstyrelsen har derfor i samarbejde med Undervisningsministeriet udvalgt 12 forskellige projekter, der geografisk dækker det meste af landet. Rammen for projekterne indeholder en række fælles punkter, som for eksempel brugen af mentor, FVU-undervisning, støtte til praktik, placering på erhvervsskolerne etc. Fælles er også en overordnet målsætning om at styrke de unge fagligt og personligt, så de rustes til at indgå i en ordinær uddannelse.

Læsevejledning

Efter dette første indledende kapitel præsenteres evalueringens resultater og anbefalinger. I kapitel tre ser evalueringen på registerdata. Kapitel 4 ser på projekternes målgruppe – deres visitation og motivation for at deltage i forløbene. Efterfølgende, i kapitel 5, ses der på de unges progression. Bliver de klar til ordinær uddannelse, er det centrale spørgsmål. I kapitel 6 fokuseres der på mentorenes rolle. Mentorerne er tiltænkt en væsentlig rolle i at fastholde eleverne og kapitlet ser på, om deres progression understøttes, både i og efter at eleverne har forladt forløbet. I de sidste tre kapitler – kapitlerne 7, 8 og 9 – ses på rammerne for forløbene. I kapitel 7 analyseres struktureringen af undervisningsaktiviteterne. Der zoomes ind på introforløbet, FVU-undervisningen samt undervisningen på forløbene generelt. I kapitel 8 ses der på organiseringen og strukturerne på forløbene, samt hvorledes disse påvirker forløbene. Og slutteligt i kapitel 9 vendes blikket imod samarbejdet internt på projekterne, og hvilke fordele og ulemper der er ved forskellige former for organisering.

Evalueringsmetode

Denne midtvejsevaluering trækker på tre datakilder:

- Den kvantitative evaluering baseres på data fra DREAM databasen koblet med uddannelsesoplysninger fra både UNI-C og fra Danmarks Statistik. Derudover indgår datamateriale fra registreringsværktøjet.

- Kvantitative data i form af oplysninger fra fire forskellige spørgeskemaer, som eleverne og mentorerne udfylder ved henholdsvis start og afslutning af elevens tid på forløbet.
- Kvalitative data fra en lang række observationer og interviews med undervisere, vejledere og elever fra fire udvalgte case projekter, der har haft besøg af forskere fra Center for Ungdomsforskning.

Kapitel 2 – Foreløbige resultater og anbefalinger

I dette kapitel samler vi op på de centrale pointer og resultater fra evalueringer. Disse suppleres med en række anbefalinger.

Foreløbige resultater

Målgruppe, visitation og motivation

- Generelt er det vurderingen, at langt størstedelen af de unge selv ønsker at komme i uddannelse eller få hjælp til at komme ud af den situation, de befinder sig i. Mange nærer også en stor tiltro til, at projekterne kan hjælpe dem på vej.
- Samlet set tyder undersøgelsen på, at uddannelsespålægget fungerer godt. Dog er der en mindre gruppe af unge, som udfordrer projekterne, og som projekterne ikke har ressourcer til at fastholde.
- Alle de unge har et uddannelsespålæg, hvilket betyder at jobcenteret har vurderet, at de er parate til at indgå i et forløb, der skal afklare og kvalificere dem hen i mod ordinær uddannelse. Imidlertid viser denne midtvejsstatus, at man må stille spørgsmålstegn ved, hvor parate nogle af de unge faktisk er. En del af målgruppen beskrives af fagpersonerne som 'tungere' end forventet.
- Gennemgående synes visitationen til projekterne at fungere bedst dér, hvor projekterne har et tæt samarbejde med jobcentret.

Foreløbig anbefaling:

- *Det er centralt, at der på alle projekterne etableres et tæt samarbejde med jobcentrene, hvilket langt fra er tilfældet i dag. Samarbejdet kan organiseres på forskellige måder, men det skal medvirke til at sikre, dels at parterne er enige om, hvilke målgrupper af unge der skal visiteres til projekterne. Og dels at der sker en stabil rekruttering til projekterne af unge, som er blevet ordentligt informeret om projektet, og som er blevet FVU testet inden projektstart.*

De unge og deres progression

- Projekterne lader til at fremme de unges afklaring i forhold til uddannelse, omend det er for tidligt at sige, om oplevelsen af afklaring også reelt betyder, at de unge er klar til at kunne gennemføre en uddannelse. Konkret øges andelen af unge, der overvejer at gå videre til et grundforløb eller en anden uddannelse i løbet af deres tid på projektet.
- På trods af en overvejende progression hen i mod uddannelse er der også en tredjedel af de unge, som stopper på brobygningsforløbene uden at gå videre til job eller uddannelse. Dette kan dels skyldes, at projektet ikke imødekommer deres forventninger og/eller, at de i udgangspunktet kommer med problemstillinger, der er for komplekse for projekterne at håndtere inden for de nuværende rammer og ressourcer.

Foreløbig anbefaling:

- *Det er centralt vedvarende at adressere udfordringen med den 'tunge' del af de unge og finde løsninger - strukturelle såvel som metodiske, der kan bidrage til, at også disse unge kan fastholdes i en afklaringsproces.*

Mentorer

- Generelt er tilfredsheden med mentorer og vejledere meget stor. Relationskompetencerne på projekterne er generelt i top, og det mentor- og vejledningsarbejde, der udføres, synes at være helt centralt for de unges trivsel, tillid og tilknytning til projektet og dets medarbejdere.
- Samtidigt er relationsarbejdet omfattende og ressourcekrævende, hvilket udgør en belastning for mange af de ansatte. Det gør også, at de til tider mister overblikket over deres samlede arbejdsopgaver og får vanskeligt ved at prioritere mellem disse.
- Der synes at mangle systematik omkring målet om, at alle unge skal følges af deres mentor hele vejen til et hovedforløb på en erhvervsuddannelse, hvilket bevirker, at ikke alle unge bliver fulgt videre.

Foreløbige anbefalinger:

- *Der bør på projekterne være en løbende dialog og refleksion over, hvordan mentorernes og vejledernes arbejdsopgaver prioriteres i forhold til de mål og midler, som det enkelte projekt arbejder ud fra.*
- *På de projekter hvor vejleder- og mentorfunktionerne er sammensmeltet, er det vigtigt, at afklaringsdimensionen og fokus på uddannelse ikke kommer til at stå tilbage for de mere sociale og personlige dimensioner i mentorrollen. Det anbefales her, at mentorarbejdet i større udstrækning bruges som afsæt for at fremme de unges uddannelsesafklaring og -vejledning.*
- *Det anbefales, som tidligere nævnt, at man på alle niveauer afklarer og systematiserer den opfølgning, der skal være af de unge, når de starter på et grundforløb efter brobygning.*

Undervisning og praktik

- Projekternes undervisningsaktiviteter rummer væsentlige udfordringer og savner på flere projekter mål og retning.
- De unges vurdering af den generelle undervisning bærer præg af, at de savner at opleve relevans og klarhed over deres egen faglige progression.
- Praktikforløbene ses som projektets store styrke blandt de unge, og derfor er det vigtigt at gentænke de strukturelle udfordringer på nogle projekter, hvor praktikforløbene gentages eller lægges samtidigt med andre aktiviteter.

Foreløbige anbefalinger:

- *Det anbefales at se nærmere på den generelle undervisning med henblik på at arbejde mere systematisk med elevdifferentiering, organiseringen af meningsfulde undervisningsforløb, læringsmål, undervisningsformer m.m. I forhold til undervisningen i personlig udvikling kan det overvejes at målrette undervisningen for de elever, der ser det relevant at inddrage personligt indhold i undervisningen.*
- *FVU undervisningen ses af de unge, som har brug for det som en styrke i projektet, selvom det også er en stor udfordring for disse unge, som har svært ved det faglige. Undervisningsdifferentiering er her essentielt for det faglige udbytte for de unge.*
- *Der bør kigges på det organisatoriske samspil mellem FVU undervisningen, den almene undervisning og praktikforløbene på særligt de projekter, hvor ikke alle de unge deltager i FVU undervisningen.*

Organisering og struktur

- Et løbende optag hver eller hver anden uge kan modvirke de unges motivation og deltagelse, fordi deres tilknytning til projektet bliver svag. Det ser ud til, at et optag hver tredje uge bedst muliggør en 'holdstemning', som er fremmede for de unges fastholdelse.
- Denne midtvejsstatus peger på, at uddannelsesplanerne på nuværende tidspunkt anvendes som et redskab til at registrere de unges uddannelsesplaner snarere end at fungere som et fælles produkt, som alle involverede omkring den unge bidrager til.
- Endvidere ser vi, at processen fra at de unge foretager et konkret uddannelsesvalg til at de konkret forlader projektet og starter på uddannelsen foregår mere eller mindre smidigt på de forskellige projekter. Det er en stor styrke, at der er fleksibilitet i udsøgningsfasen fra brobygningsforløb til ordinær uddannelse eller andre aktiviteter.
- Hvad angår placeringen af brobygningsforløbene på erhvervsskolerne, har dette klare fordele, men tilknytningen er i praksis begrænset. Dette er dog ikke nødvendigvis et problem.

Foreløbige anbefalinger:

- *Såfremt uddannelsesplanernes funktion skal udvides til at være et fælles produkt, er der brug for en fælles dialog og refleksion både på projekterne og med jobcentrene om, hvordan dette i praksis kan ske.*
- *De løbende optag bør hyppigst ske hver anden uge og optimalt set hver tredje.*

Samarbejde

- Meget af arbejdet omkring de unge afhænger af det professionelle samarbejde. Der er da også mange gode samarbejder såvel internt som eksternt på projekterne.
- Sammensætningen af medarbejdergruppen fremmer nogle steder mulighederne for særligt det eksterne samarbejde, idet nogle medarbejdere bringer relevante netværk med sig ind i projektet.

- Flere projekter synes at savne en fælles formuleret retning og pædagogisk tilgang til de unge. På nogle projekter er dette blevet formuleret i forbindelse med ansøgningsarbejdet, men det bringes mange steder ikke aktivt i spil i hverdagen på en måde, hvor det løbende bruges til at kvalificere og udvikle projektets arbejde. De projekter, der samlet set fungerer bedst, og hvor alle medarbejdere generelt arbejder systematisk i samme retning, er projekter, hvor der er fastlagte rammer for løbende at snakke både overordnet om projektets mål og midler, samt skemalagt tid til systematisk at drøfte de enkelte unges progression.

Foreløbige anbefalinger:

- *Det anbefales, at alle projekter formulerer, hvilke mål og midler de arbejder sammen om i forhold til de unge. Disse vil kunne bruges aktivt til at give det daglige samarbejde retning og hjælpe medarbejderne til at prioritere deres tid.*
- *Det anbefales, at alle projektledere står for at strukturere og initiere, at der etableres en organisatorisk fastsat ramme, hvor projektets ansatte sammen med ledelsen drøfter projektets retning og pædagogiske praksis. Hertil kommer at initiere, at der er strukturerede rammer for løbende at drøfte de enkelte unges progression.*

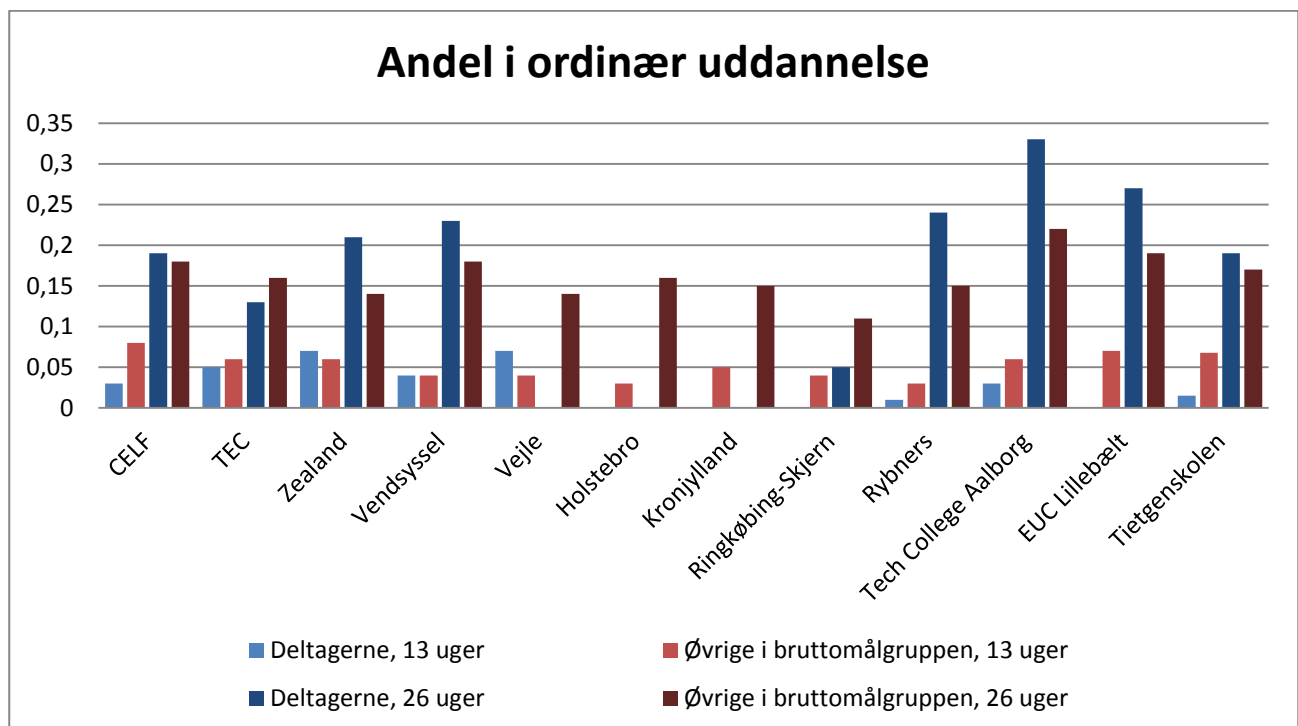
Kapitel 3 – Registerdata

I dette afsnit præsenteres de overordnede resultater fra den kvantitative analyse i summarisk format. I den statistiske baggrundsrapport følger en nærmere beskrivelse af de anvendte data, den statistiske metode der er benyttet til at måle effekten af indsatsen og derudover en mere udførlig præsentation af resultaterne for de 12 individuelle erhvervsskoler.

Først præsenteres udviklingen i andelen i ordinær uddannelse blandt de unge der er i målgruppen for brobygningsindsatsen i de relevante jobcentre. Alle unge der opfylder betingelserne for at indgå i indsatsen benævnes i denne rapport som bruttomålgruppen. En delmængde af denne gruppe udgøres af de unge der rent faktisk modtager indsatsen. Disse benævnes deltagerne.

Figur 1 viser udviklingen i andelen i ordinær uddannelse for hver erhvervsskole blandt deltagerne og de øvrige i bruttomålgruppen over tid. Der er to nedslagspunkter. Det første 13 uger efter indsatsens start og det andet 26 uger efter.

Figur 1. Andel i ordinær uddannelse med SU efter 13 og 26 uger blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen, procent

Figur 1 viser to forskellige mønstre. I en række jyske brobygningsprojekter er der ingen blandt deltagerne, som når at påbegynde et ordinært uddannelsesforløb, formentlig blot fordi de stadig er i brobygningsforløb. Det mere generelle – og lidt mere opløftende – billede er dog, at andelen i uddannelse er mindre blandt deltagerne end blandt øvrige i bruttomålgruppen efter 13 uger, men at dette skifter, så

deltagerne 'overhaler' de øvrige i bruttomålgruppen efter 26 uger. Dette kan indikere, at projektet har god effekt, men det kan også afspejle, at deltagerne er udvalgt på en måde, så de er lidt stærkere i uddannelsesmæssig henseende end de øvrige i bruttomålgruppen (en såkaldt selektionseffekt).

Udfordringen for den kvantitative effektanalyse er at adskille eventuelle selektionseffekter fra effekter af indsatsen. Det er umiddelbart ret svært at afgøre hvad der er eventuelle selektionseffekter og hvad der er effekter af indsatsen, da der ikke er noget klart kriterie for hvem blandt gruppen af unge i målgruppen der visiteres til indsatsen. I denne midtvejsevalueringen er der valgt en relativ grov form for effektanalyse, hvor unge i de jobcentre der visiterer til brobygningsindsatsen sammenlignes med unge i jobcentre der ikke visiterer til indsatsen. Ved at sammenligne de to gruppe både før og efter indsatsen i en såkaldt difference-in-differences analyse er det muligt at fange en eventuel selektionseffekt. Det er dog problematisk, at deltagerandelen er relativ lav, hvilket betyder, at en eventuel effekt af indsatsen har svært ved at slå igennem i analysen. Den foretagne effektanalyse skal derfor tages med et stort forbehold og der vil i den endelige effekt analyse forsøges med en mere direkte form for effektanalyse. Sidstnævnte analyse forudsætter, at der kan skabes en kontrolgruppe med samme baggrundsvariabler og i den forbindelse har vurderingen været, at de tilgængelige data på nuværende tidspunkt ikke har haft tilstrækkelig kvalitet til at muliggøre en robust analyse. Et mere udførligt datamateriale med information omkring deltagerne i brobygningsindsatsen vil derfor blive inddraget i den endelige effektanalyse.

Nedenstående effektmål skal derfor som nævnt tages med et stort forbehold. Tabel 1 viser effekten af indsatsen målt ved den såkaldte difference-in-differences metode baseret på bruttomålgrupperne i de jobcentre der deltager i indsatsen og som sammenlignes med bruttomålgruppen i sammenlignelige jobcentre.

Tabel 1: Opsummering af effektmål for de 12 erhvervsskoler

Kommune	Andel på kontanthjælp	Andel i ordinær beskæftigelse	Andel i uddannelse – SU	Andel i uddannelse – udvidet begreb
CELF	0	0	0	0
EUC Lillebælt	0	0	0	0
Holstebro	0	0	0	0
Kronjylland	0	0	0	0
Ringkøbing-Skjern	0	0	0	0
Rybners	+	0	-	-
TEC	0	0	0	0
Tech College Aalborg	0	0	+	+
Tietgenskolen	0	0	0	0
Vejle	0	0	0	0
Vendsyssel	0	0	0	0
Zealand	0	0	0	0

Note: +, - angiver at der findes en positiv, negativ signifikant effekt. Er tegnene i parentes er effekten ikke signifikant på 90 % signifikansniveauet. 0 angiver, at der ikke er nogen tydelig effekt.

Det overordnede billede er, at der ikke er tegn på signifikante effekter af brobygningsindsatsen i den foretagne midtvejsevaluering.

Som det vil fremgå af de mere detaljerede resultater i den statistiske baggrundsrapport, er der positive udviklinger i andelen, der overgår til uddannelse i stort set alle jobcentre, der er tilknyttet brobygningsindsatsen, men en tilsvarende udvikling findes i de jobcentre, der anvendes som sammenligningsgrundlag.

Kapitel 4 – Målgruppe, visitation og motivation

Målgruppen

Målgruppen for projekterne er defineret som 1) socialt velfungerende unge som har faglige udfordringer og 2) socialt udsatte unge som ikke har faglige udfordringer (Arbejdsmarkedsstyrelsen, 2012). Projekterne adresserer i udgangspunktet ikke de mest udsatte unge med komplekse problemstillinger sammensat af helbredsmæssige, sociale og faglige udfordringer. I praksis ser dette billede dog noget anderledes ud. En stor del af målgruppen bliver af fagpersonerne beskrevet som unge med 'svære skæbner', 'kummerlige vilkår', 'tung bagage' etc. Dette kalder på et behov for en nærmere definition af, hvad det vil sige at være 'socialt velfungerende', 'socialt udsat' og at have 'faglige udfordringer'.

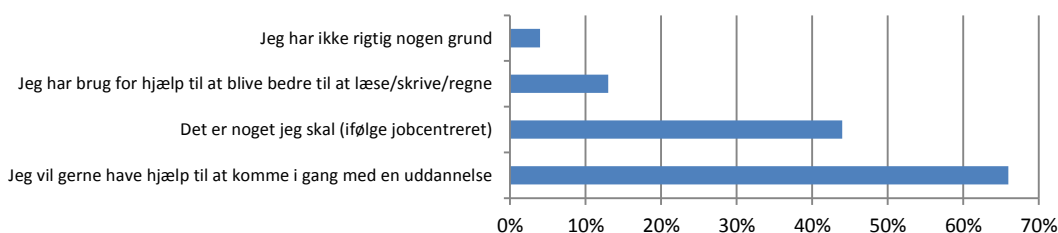
Træder vi et skridt nærmere målgruppen og forsøger ud fra denne empiriske undersøgelse at beskrive, hvem de unge er, så består todelingen i 1) unge uden en afsluttet ungdomsuddannelse som har faglige, sociale og personlige problemer i forskellige kombinationer og 2) unge med en afsluttet ungdomsuddannelse som primært har sociale og personlige problemer. Det, der adskiller de to grupper, er altså hovedsageligt de faglige problemer og ikke de sociale problemer, som stort set alle i målgruppen har. De unge, som *ikke* har sociale og personlige problemer, kommer hurtigt videre i systemet og er således ikke så synlige i det empiriske materiale. Dette er ifølge fagpersonerne en relativt lille gruppe.

De sociale problemer går på tværs af målgruppen på forskellige måder i form af stress, depression, social angst, misbrug, voldelig adfærd etc. Det giver sig udslag i adfærd som fravær, manglende deltagelse, manglende overblik, uafklarethed osv. På trods af hensigten med projekternes todelte målgruppe af socialt velfungerende og socialt udsatte unge er der således for en stor del af de unges vedkommende tale om ganske komplekse problemstillinger. Samtidig hermed er der meget store forskelle på de unges faglige kompetencer. Dette præger, som vi kommer ind på senere, det arbejde der udføres på projekterne.

Uddannelsespålæg og motivation for deltagelse

Visitationen af de unge til projekterne sker ud fra anvendelsen af uddannelsespålægget, som fungerer som procesramme omkring arbejdet med de unges afklaring og motivation i forhold til uddannelse (Deloitte, 2012). Fra projekternes side er der dog en manglende tiltro til, at en mindre del af de unge, der visiteres til projekterne, reelt er parate til at indgå i et forløb, der skal fremme deres uddannelsesparathed. Fagpersonerne beskriver netop, hvordan mange af de unge har 'lang vej' til uddannelse.

På jobcentre har de unge modtaget et uddannelsespålæg, men stort set ingen unge er klar over, hvad et uddannelsespålæg er. Dette kunne tyde på, at man fra jobcentrenes side arbejder på at få de unge til at 'vælge' tilbuddet i højere grad end at understrege, at de er pålagt at skulle det eller anden uddannelsesaktivitet. Alligevel bliver oplevelsen på projekterne, at en del af de unge ikke ved, hvorfor de er der, og også at nogle føler sig pressede til det. Nedenstående figur fra spørgeskemaundersøgelsen viser, at 44% af de unges begrundelse for at være på forløbet er, at 'det er noget jeg skal', mens 66% af de unge er på forløbet, fordi de gerne vil have hjælp til at komme i gang med en uddannelse.

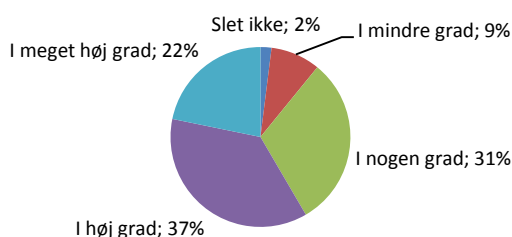

Figur 2. De unges begrundelse for at deltage i brobygningsforløbet. Afgivet ved påbegyndelsen af brobygningsforløbet. Mulighed for at afgive flere svar. Antal afgivne svar: 566.

I interviewene uddybes udsagnet om at være på forløbet, fordi 'man skal' med, at de unge oplever enten, at de reelt ikke kan sige nej, fordi kontanthjælpen er betinget af, at de er i aktivering, eller at de har fået valget mellem dette projekt og et andet projekt, som har et meget dårligt ry, og som de ikke vil 'ende' på.

Gennemgående tegner det samlede datamateriale imidlertid et billede af, at mange af de unge ønsker at få hjælp til at komme videre, og at uddannelsespålægget således opleves som rimeligt og ønskeligt. Mange af de unge har oplevet perioder, hvor de har gået hjemme, og det beskriver de fleste negativt og som noget, de ikke ønsker at fortsætte med. Zoomer vi yderligere ind på de unges motivation, finder vi da også, at man ønsker at deltage i projektet.

I alt oplever 59 % af eleverne, at de i høj eller i meget høj grad er motiveret for at deltage i forløbene. Det er meget få, der slet ikke eller i mindre grad er motiveret for deltagelse, mens lige knap en tredjedel kun i nogen grad er motiveret for deltagelse.

Figur 3. Elevernes egen vurdering af, hvor motiveret de er til at deltage i brobygningsforløbet. Svar afgivet ved start på brobygningsforløbet.

Der er således i udgangspunktet en relativt stor motivation fra de unges side til overhovedet at indgå i brobygningsforløbet, men når nogle unge også oplever at være der, fordi det er noget de skal, tyder det på, at selve visitationen på jobcenteret har en vigtig funktion. Og her er der store forskelle projekterne i mellem.

Visitationen

Der er stor forskel på, hvor mange unge jobcentrene visiterer til projekterne. I den ene ende af skalaen findes der projekter, hvor man oplever, at jobcentrene ikke lever op til deres forpligtelse til at visitere unge til projektet:

XX Kommune giver ikke tilskud til transport og derfor kommer der ingen der fra. Der burde være 20 borgere der fra den 1. Der blev visiteret to, den ene kom aldrig, den anden kom en dag. (Projektleder)

I modsætning hertil er der i den anden ende af skalaen projekter, som har etableret en aftale med jobcentret, der sikrer, at brobygningsprojektet har en høj prioritet. Disse projekter lever således op til deres forventede optag, og i nogle tilfælde optager de flere unge end forventet. Mellem disse to yderpunkter er der en generel tilbagemelding fra projekterne om en god dialog med jobcentrene, men også at man på trods af dette oplever, at visitationen til projektet er mindre end forventet (Deloitte, 2014).

På samme måde er der ifølge fagpersoner stor forskel på, om jobcentrene visiterer 'de rigtige unge'. De fleste fagpersoner oplever, som allerede nævnt, at de unge udgør en 'tungere målgruppe' end det, der oprindeligt var tanken med projektet.

De unges oplevelse af visitationen og særligt graden af information om, hvad det er for et projekt, de skal starte på, er blandet. Nogle af de unge oplever som nævnt at blive placeret et sted, fordi de skal, mens andre fortæller om, at de via visitationssamtalen i jobcentret har fået et billede af et projekt, der passer til deres behov for faglig opkvalificering, samtaler og praktik.

Opsamling på målgruppe, visitation og motivation

Samlet set tyder undersøgelsen foreløbigt på, at uddannelsespålægget fungerer godt, idet de unge kommer i gang med noget og får hjælp til at komme videre. Generelt er der en stor lyst til fra en overvejende andel af de unge til at komme i gang med en uddannelse. Men der er imidlertid også tydelige tegn på, at de unge kommer med væsentligt mere komplekse problemstillinger end først antaget.

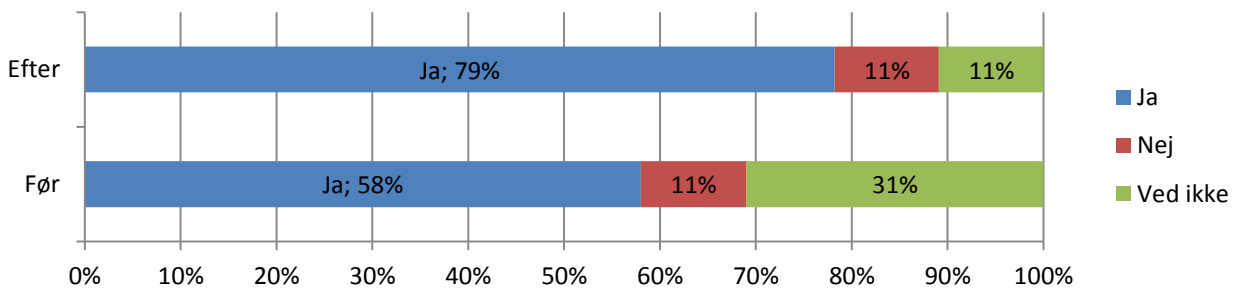
Gennemgående synes visitationen til projekterne at fungere bedst dér, hvor projekterne har et tæt samarbejde med jobcentret. Disse steder rammer jobcentrene oftere 'plet' med de unge, som visiteres, og de unge oplever at være blevet godt informeret, hvilket smitter positivt af både i form af, hvilke unge der visiteres, men også på hvilke forventninger de unge starter på projekterne med. Der er projekter og jobcentre, hvor samarbejdet ikke fungerer så godt som det kunne, og hvor der er plads til forbedring.

Kapitel 5 – De unge og deres progression

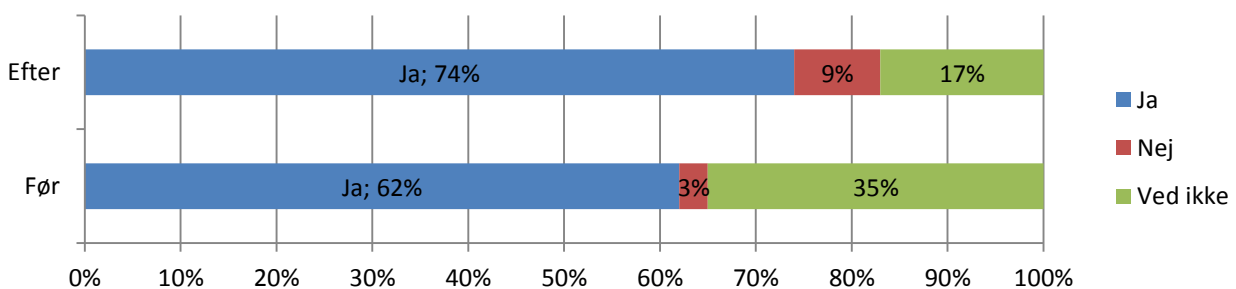
Afklaring

Ser vi på de unges svar, når de har gennemført et brobygningsforløb, peger de på, at de generelt oplever en øget klarhed over, hvad de vil, når det gælder deres planer om uddannelse. Andelen, der overvejer at gå videre i et uddannelsesforløb – det kan være et grundforløb eller en anden uddannelse – stiger fra 58 % ved starten på brobygningsforløbene til 79 % ved afslutningen. Andelen stiger med andre ord fra knap 3/5 til 4/5. Selvom der ikke er tale om en stærk statistisk sammenhæng, er den dog stadig signifikant. Andelen af unge, der ved, at de ikke umiddelbart skal påbegynde en uddannelse, er uændret fra start- til slutmålingen (i begge tilfælde er andelen 11 %). Stigningen i dem, der ved, hvad de skal uddannelsesmæssigt, stammer fra en reduktion i andelen af unge, der ved starten på brobygningsforløbene ikke vidste, hvad de skulle uddannelsesmæssigt. Denne andel er faldet fra 31 % ved start til 11 % ved afgang fra brobygningsprojekterne. Udviklingen er skitseret i figur 4.

Figur 4. Før og efter måling af de unges overvejelser omkring de skal videre i uddannelse. Besvarelser på spørgsmål om de overvejer at gå videre til et grundforløb eller en anden uddannelse inden for kort tid. N=449 (før) og N=93 (efter)

Der er således en udvikling hen i mod, at flere af de unge overvejer at gå videre i et forløb eller en anden uddannelse inden for kort tid. Spørgsmålet er efterfølgende, om de unge også oplever, at de i deres egne øjne er i stand til at gennemføre et grundforløb eller en anden uddannelse. Denne vurdering er vist i figur 5 herunder, som viser de unges vurdering ved projektstart og -slut.

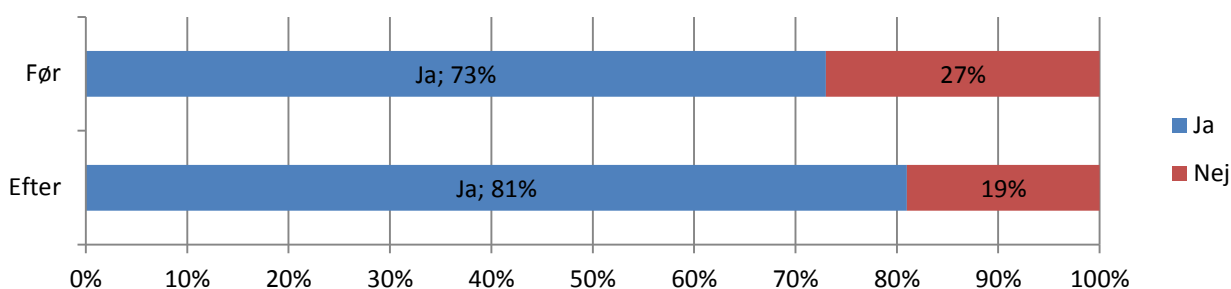

Figur 5. Før og efter måling af om de unge selv vurderer, at de er i stand til at gennemføre en uddannelse. N=449 (før) og N=93 (efter)

Ved projektstart finder 62 % af eleverne, at de kan gennemføre en uddannelse. Denne andel vokser med 12 %, således at næsten ¾ (74 %) deler denne vurdering ved afslutningen af projektdeltagelsen. Det kan tyde på, at der sideløbende sker en afklaring for nogle unge, der erkender, at det ikke er realistisk for dem at gennemføre en uddannelse. Denne andel vokser fra 3 % til 9 % af de unge i løbet af projektperioden.

Ligeledes mindskes andelen af unge, der ikke ved, om de kan håndtere en uddannelse fra over en tredjedel (35 %) til omkring hver sjette ung (17 %). Det peger på, at forløbene for en del af de unge virker afklarende.

Dette kan også illustreres ved at se på de unge, der vil tage en uddannelse. Da de begyndte på forløbet, vidste 73 % af de unge, hvilken uddannelse de gerne vil starte på. Denne andel er 81 % ved forløbenes afslutning (tallene her skal dog læses med forbehold for, at den procentvise stigning ikke er statistisk signifikant).

Figur 6. Besvarelser på to spørgsmål – (før) om den unge ved hvilken uddannelse vedkommende vil begynde på (n=449) og (efter) om den unge skal starte på en ny uddannelse (n=93).

Tallene indikerer altså samlet set en progression i de unges afklaring, men som nævnt kan dette også betyde en afklaring af ikke-uddannelsesparathed.

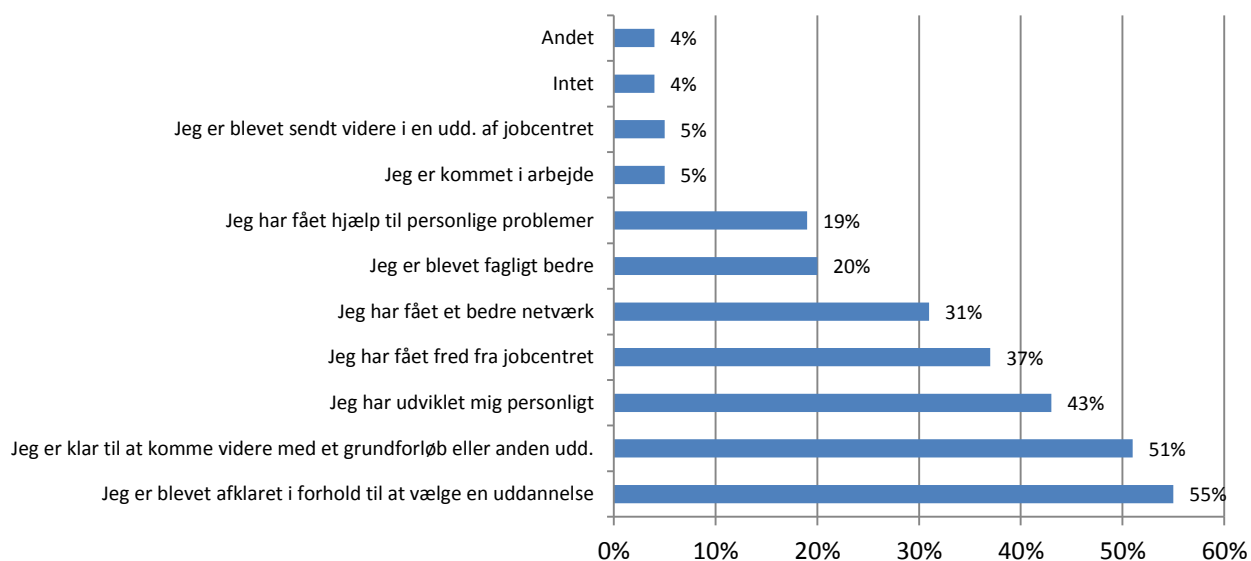
Med til billedet af de unges uddannelsesparathed hører også mentorernes vurdering af denne. I mentorernes øjne er to tredjedele af eleverne ved afslutningen af forløbene klar til at begynde på en relevant uddannelse, mens yderligere 14 % er delvist klar og 20 % ikke er blevet klar til en uddannelse indenfor rammerne af brobygningsforløbet¹. Der er med andre ord en tredjedel af de unge, der forlader brobygningsforløbene uden at være helt klar til at fortsætte i uddannelse. Ifølge mentorerne skyldes det i mange tilfælde, at de unge mangler den nødvendige motivation (38 % af denne gruppe), samt at de unge har problemstillinger, der er for store til at kunne rummes indenfor projektets rammer.

Udbytte af forløbet

Ser vi nærmere på, hvad de unge vurderer, de har fået ud af brobygningsforløbet, fremhæves det som vigtigt at blive afklaret i forhold til at vælge en uddannelse. Udover afklaringen peger de unge på, at de er blevet mere klar til at komme videre i uddannelse, samt at de har udviklet sig personligt. Der er også en del,

¹ Mentorernes vurderer dette to gange – når eleven starter og slutter på projektet. Der er i høj grad overensstemmelse mellem de to vurderinger. Fx vurderer mentor, at 61 % af de unge kan blive klar indenfor projektets rammer ved start. Denne andel er 67 %, når eleverne forlader projekterne. Der er dog flere end mentorerne forventede, som ikke blev klar til uddannelse indenfor projekternes rammer (de forventede, at 12 % ikke ville blive klar og oplever, at det er 20 %, der ikke blev klar). Det kan være forbundet med, at eleverne rummer mere komplekse problemstillinger end forventet jf. diskussionen i denne rapport.

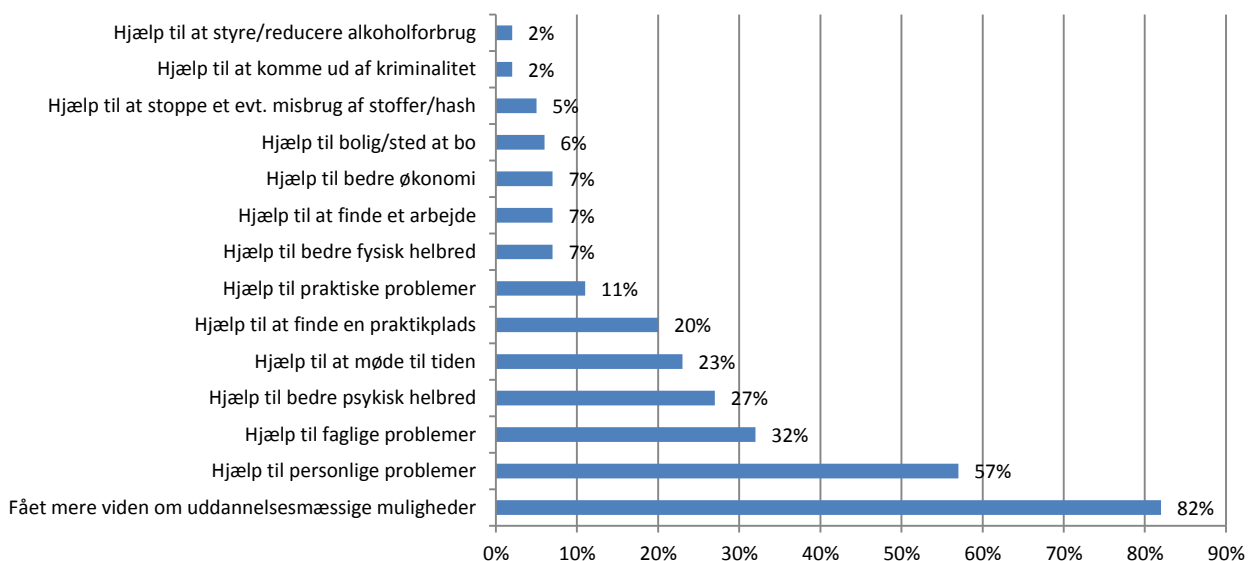
som markerer, at tiden på forløbet har givet dem fred fra jobcentret.

Figur 7. De unges vurdering af udbytte af deltagelsen i brobygningsforløbet. Mulighed for at afgive flere svar. 256 afgivne svar. N=93

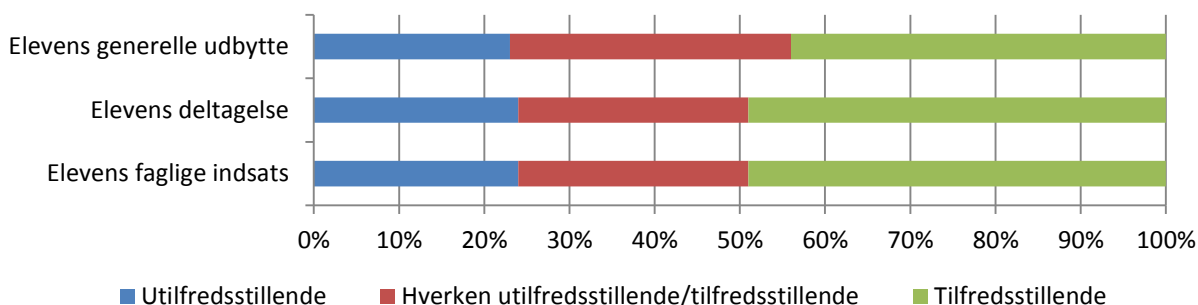
Hovedparten af de unge - 84 % - oplever endvidere, at forløbet har været relevant for dem. I kommentarerne til det spørgsmål fremhæves det, at forløbet har været med til at give den unge et skub til at komme videre med deres liv. Det gælder både de unge, der skal videre i uddannelse og de unge, der skal andre veje.

Hvis perspektivet vendes til mentorernes vurdering af elevernes udbytte af forløbene, udgøres top tre af mere viden om uddannelsesmæssige muligheder, hjælp til personlige problemer og hjælp til faglige problemer. Mentorernes vurdering er vist i nedenstående figur.

Figur 8. Mentorernes vurdering af, hvilke områder forløbet har været en hjælp for eleverne. Mulighed for at afgive flere svar. Der er i alt afgivet 576 svar.

I forhold til mentorernes vurdering af de unges overordnede udbytte af brobygningsforløbet finder de, at omkring halvdelen af de unge har haft et tilfredsstillende eller meget tilfredsstillende udbytte. De vurderer samtidigt, at omkring en fjerdedel af de unge på en række parametre har haft et utilfredsstillende eller meget utilfredsstillende udbytte.

Figur 9. Mentorernes vurdering af elevernes udbytte ved deltagelse i brobygningsforløbet. N=198

Der er således en noget opdelt oplevelse af elevernes udbytte af forløbene. På den ene side er der omkring halvdelen, som ser ud til at drage nytte af forløbet i form af faktisk viden samt hjælp til de problemstillinger, som de kommer med. På den anden side er der en anden halvdel af de unge, som vurderes et jævnt eller egentlig utilfredsstillende udbytte. Denne vurdering kunne tyde på, at mentorerne oplever enten udfordringer og uudnyttede potentialer i relation til en væsentlig andel af de unge. Denne vurdering understøttes af de foreløbige analyser af det kvalitative datamateriale, som vil blive endeligt analyseret i den afsluttende evaluering.

Opsamling på de unge og deres progression

Overordnet set vurderes projekterne på baggrund af denne midtvejsstatus at virke afklarende på størstedelen af de unge og deres uddannelsesmuligheder. Men der er også en mindre gruppe af de unge, som projekterne ikke rammer.

Generelt set bliver en stor del af de unge afklaret i væsentlig udstrækning, også selvom ordinær uddannelse ikke er det næste skridt for dem. Konkret øges andelen af unge, der overvejer at gå videre til et grundforløb eller en anden uddannelse i løbet af deres tid på projektet. De unge, der i opstarten ikke overvejede at starte på en uddannelse, gør det heller ikke, da de afslutter forløbet.

Størstedelen af de unge vurderer selv, at de er i stand til at gennemføre en uddannelse. Samtidigt øges denne andel i løbet af projektperioden med 12 %. Der er dog også en mindre gruppe af unge, som i løbet af projektet oplever at blive afklaret med, at uddannelse ikke er noget for dem nu.

Mentorerne vurderer, at flertallet af de unge har haft et godt udbytte af forløbet, men de vurderer samtidigt også, at omkring en fjerdedel af de unge har haft et mere utilfredsstillende udbytte af deres forløb. Viden om denne gruppe af unge, som projekterne ikke rammer, er på nuværende tidspunkt ikke af et omfang, som der kan konkluderes noget ud fra, men som vi vil undersøge nærmere i næste fase af evalueringen.

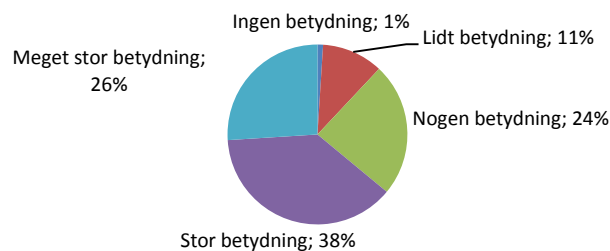
Kapitel 6 – Mentorer

Mentor

Et centralt punkt i de 12 forløb er brugen af mentorer. Mentorerne er tænkt som en særlig støtte til de unge, der skal medvirke til at hjælpe dem igennem forløbet og videre i uddannelse. Ifølge projektopdraget skal hver eneste ung have en mentor tilknyttet. I praksis håndteres dette på flere af særligt de små projekter således, at mentor og vejleder konkret er en og samme person. Det kan således være svært at skelne mellem disse to funktioner, og derfor vil det, som vi i dette kapitel kalder mentor, i nogle tilfælde gælde for både mentor og vejleder.

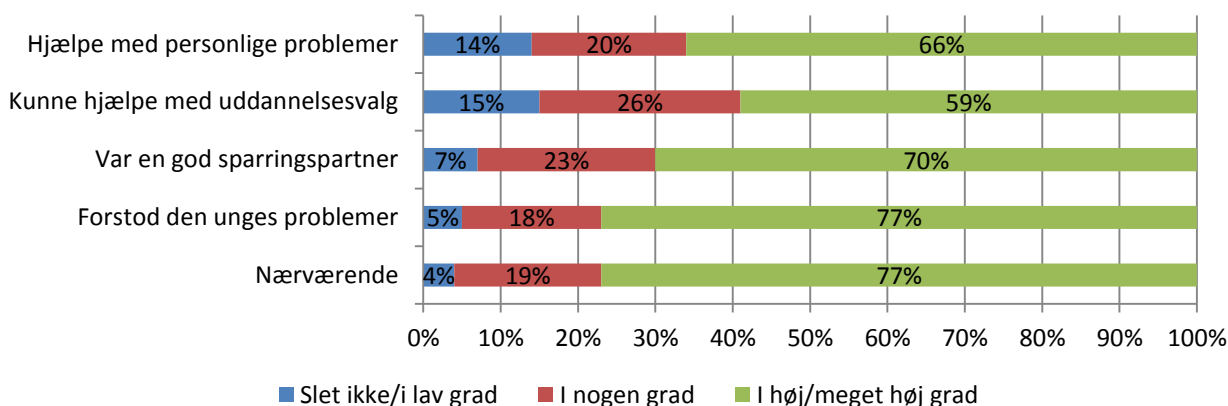
De fleste unge i materialet (80 %) har brugt deres mentor, med mindre de har brugt en anden fagperson på deres projekt – hvilket yderligere seks procent har gjort. 14 % af de unge mener ikke selv, at de har brugt deres mentor eller andre fagpersoner.

Ud af de unge, der har brugt deres mentor, oplever hovedparten (99 %), at mentoren har haft betydning for dem i deres forløb i varierende omfang. For hver fjerde (26 %) har mentoren haft meget stor betydning, og for 38 % har mentoren haft stor betydning. Det er forholdsvis få, 11 %, hvor mentoren har haft lidt betydning. Alt i alt er der tale om en meget positiv vurdering af udbyttet for langt de fleste unge, som har haft kontakt med mentoren.

Figur 10. Elevernes vurdering af mentorenes betydning for dem i deres forløb. Svar afgivet ved exit fra forløbet. N=74

Men ikke alle er positive. Omkring hver ottende (12 %) elev finder, at mentoren ikke har haft nogen eller kun lidt betydning. Nogle projekter tilbyder kun mentorsamtaler efter behov, og man kan således formode, at nogle af de 12 % oplever netop ikke at have haft behov for denne type af støtte. Dertil kommer, at det af interviewene med de unge fremgår, at nogle få unge oplever stor utilfredshed med udvalgte mentorer på nogle projekter. Men hovedparten af de unge er altså meget positive i deres vurdering af mentoren på en række specifikke punkter, som det er vist i nedenstående figur.

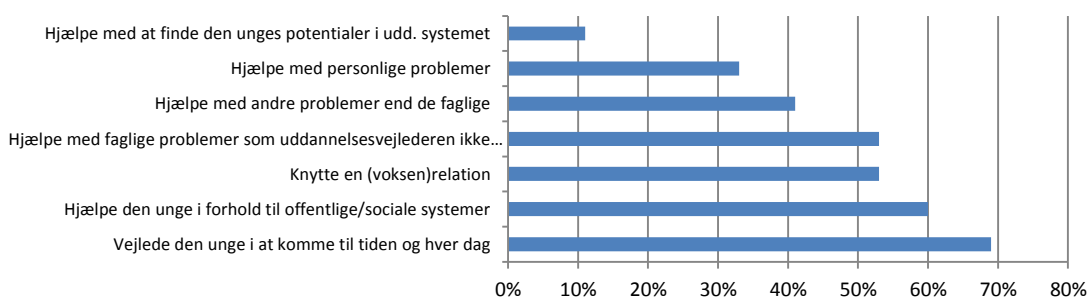
Figur 1. De unges vurdering af mentorerne på fem punkter. Svarkategorierne er omkodet, således at de oprindelige fem kategorier er reduceret til tre. N=74 (alle fem spørgsmål)

Mentorerne bliver vurderet mest positivt, når det gælder relations-arbejdet til den unge. De bliver i væsentlig grad set som nærværende, i stand til at forstå den unges problemer og som en god sparringspartner. De unge oplever for manges vedkommende relationen som åben, ligeværdig, de oplever at blive hørt, at få tid til at opbygge den nødvendige tillid, og at mentorerne vil dem det bedste. De fleste fremhæver, at de har fået opbakning, støtte og hjælp til konkrete problemer såvel som en vigtig forståelse for dem og deres situation, hvilket giver dem en ro i forhold til førhen at opleve at være presset i forhold til uddannelse.

Vurderingerne af mentorerne er en anelse mindre positive, når det gælder mere konkrete problemstillinger, som hjælp til konkrete personlige problemer og til at vælge uddannelse.

Mentorernes rolle

Flere af mentorerne mener, at det vigtigste i arbejdet med de unge er at hjælpe dem med at fjerne de barrierer, som hindrer dem i at komme tættere på uddannelse. Det kan fx handle om at fremme de unges selvdisciplin og i det hele taget hjælpe de unge til at "passe" deres uddannelse ved at møde op hver dag og komme til tiden. Men det handler også om at hjælpe den unge i forhold til offentlige og sociale systemer.

Figur 2. Hvad oplevede mentoren var vigtig i relationen til den unge. Svar afgivet ved den unges udgang fra brobygningsforløbene.

Som tallene indikerer, er der således mange og omfattende opgaver for mentorerne at tage sig til. Dette uddybes i de kvalitative interview, hvor det beskrives, hvordan tanken fra mentorernes (og projekternes)

side er, at de unge ikke kan koncentrere sig om uddannelse, så længe barrierer som dårlig økonomi, usikker boligsituation, fysisk sygdom, psykisk trivsel fylder i deres liv. Mentorernes arbejde går således ud på:

- Hjælp med at få styr på økonomien ved at gå med i banken, tilbyde rådgivning, søge enkeltvedelser etc
- Hjælpe med boligsituation, inklusive at søge boligsikring
- Gå med til læge, tandlæge etc
- Hjælp til igangsætning af psykolog-samtaler eller udredning

Dette er naturligvis en indsats, der kræver ressourcer, og det tager meget af mentorernes tid. Der er således blandt nogle mentorer en bekymring for, om de på sigt har ressourcer til denne omsiggribende indsats, men gør det ud fra tanken om, at hvis man ikke gør det, nytter uddannelse ingenting.

Den største udfordring, som nævnes af mentorer og vejledere, handler om fravær; at det er svært at hjælpe en ung, som ikke kommer på projektet. Udfordringen omkring fravær er interessant i lyset af, at mentorerne netop ser 'vejlede i at komme til tiden og hver dag', som deres væsentligste opgave. Generelt peger denne dobbelthed på en stor udfordring på projekterne i relation til både årsagen til og håndteringen af fraværproblemet. Vi vil komme nærmere ind på dette tema i undersøgelsens afsluttende del.

Mentoropfølgning efter endt brobygning

Det er i projektet et krav om, at de unge følges af deres mentor ind på grundforløbet på erhvervsskolerne og helt frem til, at de starter på hovedforløbet – og tidligst slipper den unge, når vedkommende har fået en praktikplads. Det er tidligt i forløbet at vurdere dette, men foreløbigt synes det at blive gjort i meget forskelligt omfang på projekterne og også på projektniveau. Der er mentorer, der arbejder efter et personligt udviklet system, hvor de selv har defineret, hvem de skal kontakte, hvordan (sms, opkald, personligt) og hvor ofte (ugentligt, hver 14. dag eller månedligt). Der er imidlertid også mentorer, som ikke får fulgt de unge efter, at de er holdt op på projektet. Spørgeskemaundersøgelsen peger på, at 90 %² af mentorerne regner med at følge de unge videre, som skal videre i uddannelse.

Der er indtil videre meget begrænset data på denne opfølgning af de unge. Enkelte unge, som er gået videre på en uddannelse, fortæller, at det er en stor støtte for dem at kunne sende en sms eller komme forbi projektet, hvis de har brug for 'en snak', 'et kram' eller hjælp til at søge fx boligsikring eller andre praktiske ting. Men der er selvsagt langt fra en mulighed for, at den unge kan søge om støtte efter eget initiativ og så til en mere systematisk opfølgning på alle unge – eller de unge der vurderes at have behov.

Der er flere årsager til, at nogle mentorer ikke følger alle de unge videre. En er, at de som nævnt oplever det daglige arbejdspress i forhold til andre typer af opgaver på projekterne som for stort til, at de overkommer at følge de unge videre. Mentorerne fortæller, at de under projekternes opstart havde tid til alle elever både nye og gamle, men at de frygter for, at antallet af elever vokser. Som en af mentorerne beskriver, så kræver det, at nogle procedurer bliver meget 'samlebånds-agtige' og rutinepræget, da det er mange elever at have kontakt til.

En anden årsag til at nogle unge ikke følges efter endt forløb er, at der er alternative muligheder på den modtagende erhvervsuddannelse, og her vælger flere mentorer at overlevere den unge til

---

² Helt generelt regner mentorerne med at følge 68 % af alle dem, der forlader forløbene, uanset om de skal i uddannelse eller ej.

erhvervsskolernes mentorkorps, således at det netværk, som findes på skolerne, bruges aktivt til at sluse de unge ind. Dette kan være en stor fordel for brobygningsmentorer og give mere tid til de elever, som ikke er i uddannelse, men det er endnu for tidligt at vurdere, hvilke konsekvenser det har for de unge, der overdrages.

Overleveringen bidrager til et samarbejde mellem projektet og uddannelsen, som kan gøre det muligt for uddannelsernes mentorer at kontakte mentorerne på brobygningsprojektet, hvis en elev har fravær efter indslusningen på erhvervsskolen.

Opsamling på mentorer

Langt størstedelen af de unge omtaler mentorernes arbejde overvældende positivt, selv om der også er enkelte mentorer, der ikke er tilfredshed med. Samlet set vurderes relationsarbejdet på projekterne således at fungere rigtig godt, samtidigt med at det spiller en helt central rolle for de unges samlede tilfredshed med forløbet. Det er dog samtidigt vigtigt at være opmærksom på, at denne type relationsarbejde er omfattende og kræver mange ressourcer fra mentorernes side. Især i forhold til det høje fravær, som præger nogle af de unges deltagelse på projekterne og som mentorerne må bruge ekstra ressourcer på.

Der er for nuværende langt til ambitionen om, at alle mentorer skal følge alle unge, indtil de har fået en praktikplads. Det handler om ressourcer, men i nogen grad også om et manglende overblik over, hvilken form og karakter opfølgningen skal have. Der savnes således en øget opmærksomhed på, hvordan mentorordningen kommer til at fungere godt for alle elevgrupper – nye som gamle – på en måde, som samtidig sikrer sammenhæng i forhold til mentorernes samlede arbejdsopgaver. Yderligere savnes klarhed i opdraget over, hvordan projekterne skal forholde sig til opfølgningen af de unge i de tilfælde, hvor der er mulighed for at overlevere den unge til et eksisterende mentorkorps på erhvervsuddannelsen.

Generelt er det således tydeligt, at mentorer og vejledere udfører et vigtigt stykke arbejde, men også at der tendens til en vis dræning af ressourcer, som kan risikere at modvirke projekternes gode resultater.

Kapitel 7 – Undervisning og praktik

Introforløb

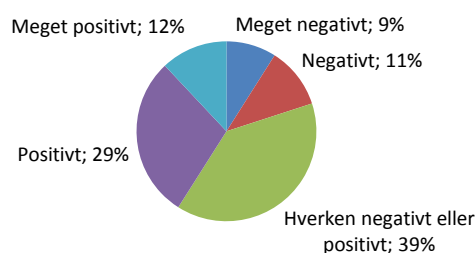
Da projekterne har løbende optag af elever, bliver der afholdt hyppige introforløb. Der er dog stor forskel projekterne imellem både i forhold til form, indhold og varighed af introduktionen af brobygningsforløbene. Nogle projekter har introforløb, der strækker sig over én til tre uger, andre introducerer nye elever ved, at de modtager én times information, og andre igen har slet ikke noget introforløb, da der kun starter en eller to elever ad gangen. Set i lyset af, at mange af de unge ikke har den store viden med sig om projektet fra visitationen i jobcenteret, forekommer det oplagt at arbejde på en grundig og tydelig faktuel information om projektet, dets formål og hvad man helt konkret tilbyder de unge.

Spørgeskemaundersøgelsen viser en meget blandet vurdering af introforløbene. Hver femte er meget positiv, yderligere end tredjedel (32 %) er positive mens 14 % er negative eller meget negative i deres vurdering. En yderligere tredjedel (33 %) er hverken positive eller negative. Spørger man kvalitativt til de unges vurdering, starter de ofte med at sige, at det virker som et projekt, der er bedre end det, de tidligere har oplevet. De fremhæver dels, at der 'sker noget', og dels at der er et 'fællesskab'. På et af case-projekterne arbejder de unge med deres forventninger til brobygningsforløbet første dag, og det er tydeligt her, at de unge først og fremmest har forventninger om at få information, at opleve en afklaring i forhold til uddannelse, at være aktiv og 'komme videre'.

FVU- undervisningen

Det er et af kardinalpunkterne i projekterne, at eleverne skal opkvalificeres fagligt. Målet er, at de fagligt er klar til at indgå i et grundforløb, når de er færdige på projekterne. Et kerneelement i brobygningsprojektet er derfor fra Arbejdsmarkedsstyrelsens side, at læse-, skrive- og regneudfordringer samt ordblindhed skal klarlægges, og de unge tilbydes opkvalificering svarende til niveauet for 9. klasses afgangsprøve (Arbejdsmarkedsstyrelsen, 2012). Dette foregår i praksis ved, at de unge bør være testet på jobcentret, inden de starter i brobygning, og hvis testen viser, at der er behov for det, skal de unge have FVU undervisning i dansk og matematik.

Det er imidlertid ikke sådan, at alle de unge er testet i jobcentrene, inden de starter. Nogle projekter har som konsekvens deraf integreret testen i brobygningsforløbet, således at de unge tilbydes testen i introfasen. Som nedenstående figur viser, oplever de unge FVU testen forskelligt.

Figur 3. De unges vurdering af testen af deres faglige evner. De elever, der ikke har gennemført testen, har formentligt svaret "hverken negativt eller positivt". N=449. Svar afgivet ved starten på forløbet.

41 % af de unge er positivt indstillet overfor testen og ser det som en mulighed for at se, om de kan have gavn af at blive tilbudt hjælp til opkvalificering. Men en femtedel (20 %) er mere negative over for at blive testet på deres (manglende) faglige kompetencer. De negative opfattelser af testen kan, som nedenstående citat viser, medføre at nogle unge misforstår selve testens formål:

Men jeg ved ikke med FVU, der kommer man ind på min mening om et forældet system, for det handler igen om at tage en test, og så får du at vide om du er god nok til at tage et grundforløb. Der synes jeg selv, at den holder ikke (ung mand uden ordinær uddannelse).

Hvad angår selve undervisningen i dansk og matematik, ser de unge det generelt som et positivt tilbud og som noget, der kan bringe dem videre. På trods af at mange unge fremhæver dansk og matematik som et af projektets styrker, er det dog en udfordring for de unge, som har svært ved dansk og matematik og som har meget negative skoleerfaringer, at bevare motivationen for at deltage i FVU-undervisningen. 24 % af elever har oplevet, at de er blevet fagligt bedre, mens de har gået på projekterne, hvilket er forholdsvis få. Den generelle bedømmelse af undervisningen fra de unges side er blandet. 47 % er positive eller meget positive i deres bedømmelse af undervisningsaktiviteterne. 34 % synes hverken positivt eller negativt om undervisningen. 13 % er negative eller meget negative.

Kigges der på planlægningen af dagen på forløbene, hvori undervisningen indgår, så er billedet meget det samme. Der er dog en anelse flere, som er negative eller meget negative overfor planlægningen (18 %), mens 34 % hverken er negative eller positive i deres bedømmelse af planlægningen.

En helt central kompetence for FVU-underviserne er i den sammenhæng at kunne undervisningsdifferentiere. Spredningen mellem de unges faglige niveau er meget stor, og når det samtidig er vigtigt, at hver enkelte elevs niveau og udfordringer tilgodeses, er det helt centralt, at underviseren har erfaring med at kunne udføre dette stykke arbejde. Flere fagpersoner fremhæver, at det er vigtigt for de unge at opleve kontinuerlig progression – også der hvor de har det allersværest. Ses der på elevernes bedømmelse af det faglige niveau, er lidt over hver fjerde (27 %) meget negative eller negative i deres vurdering af dette. Endnu en tredjedel (34 %) er hverken positive eller negative i deres bedømmelse af undervisningens faglige niveau. Det indikerer, at det ikke er alle forløbene, som formår at ramme eleverne på deres aktuelle faglige niveau.

I forhold til FVU undervisningens organisering og planlægning i forhold til de øvrige undervisningsaktiviteter, er der på nogle projekter udfordringer. Nogle projekter tilbyder undervisning i dansk og matematik til alle uanset fagligt behov og niveau. Andre projekter har valgt alene at tilbyde FVU

undervisning til de unge, der har behov og ønsker det. På disse projekter foregår FVU undervisningen samtidig med, at der foregår andre aktiviteter for de elever, der ikke modtager FVU undervisning. Denne elevdifferentiering udgør imidlertid en udfordring, idet de elever, der er væk, ikke må risikere at blive hægtet af undervisningen, samtidigt med at undervisningen for de 'tilbageblivende' skal opleves som relevant og meningsfuld. På projekter hvor der ikke er så mange deltagere, og hvor der er et stort fravær, bliver denne struktur i særlig grad en udfordring, da der indimellem er meget få deltagere til de forskellige aktiviteter.

Undervisningen generelt

I forhold til den generelle undervisnings indhold synes den i vidt omfang at kredse om almene uddannelseskompetencer, personlig udvikling og deltagelse i samfundet. Der lægges vægt på at lære de unge at formulere holdninger og meninger med henblik på at engagere og opøve deres kompetencer i at debattere og tage stilling til ting og i sidste ende blive reflekterede samfundsborgere.

Undervisningen synes imidlertid indimellem at bære præg af, at der opstår nogen forvirring blandt de unge om undervisningens formål, indhold og retning. Der kan opstå forvirring ved eksempelvis manglende introduktion eller opfølgning på opgaver eller manglende tid til at løse en opgave. En situation som de unge typisk vil reagere på ved et øget fravær.

Det er sjovt, for jeg tror det ville give mere motivation, hvis de havde en plan lærerne, og de var alle sammen klar over, hvad der skulle ske i dag og det er det der tit sker, i går her hen og i går derhen, så bliver det sådan lidt, så kan man se på eleverne, at de ved det jo ikke, så lad os bare gå ned og ryge en smøg. (ung mand uden ordinær uddannelse)

I forbindelse med undervisningsseancer, hvor der er en samtidig høj grad af lærerstyring, indholdsmæssig relevans for de unge og lav pausefrekvens, synes deltagelsen og engagementet blandt de unge derimod at være markant højere.

Spørger man de unge om undervisningsaktiviteterne, er meningene delte, og det ser ud til at nogle projekter lykkes bedre end andre med at tilbyde undervisning, der motiverer. Det de unge fremhæver som motiverende er afveksling, valgmuligheder, inddragelse af egne og andres erfaringer og en underviser i øjenhøjde. Især afvekslingen fremhæves – når det bliver for rutinepræget og ensformigt mister de hurtigt engagementet. Afveksling kan her være i forhold til inde/ude, undervisningsmetoder, læringsstile, inddragelse af de unge, inddragelse af læreren selv. Der synes at være en tendens til, at der hvor undervisningen varetages af faglærere fra erhvervsskolerne omtales den i overvejende positive vendinger.

Undervisning i personlig udvikling

Nogle projekter har et meget tydeligt fokus i deres forløb på undervisning i 'personlig udvikling'. Undervisningen varetages enten af fagpersonerne selv eller af eksterne fagpersoner. Fagpersonerne har en meget positiv opfattelse af, at undervisningen i personlig udvikling er af stor gavn for de unge, og mange oplever, at de unge udvikler sig personligt, og at det er en vigtig faktor for, at de også udvikler sig videre i retning af ordinær uddannelse.

De unge er dog noget mere splittede i den opfattelse. På den ene side svarer lige under halvdelen (43%) (jf. figur 6) af de unge, at de oplever at have udviklet sig personligt. Disse unge er formodentlig også dem, der i interviewene fortæller, at de oplever undervisningen i personlig udvikling som højst relevant og varetaget af dygtige undervisere. Flere er også i gang med eller kommer i gang med psykologiske samtaler uden for projektets rammer sat i værk af fagpersonerne på projekterne. På den anden side er der også en del af de unge, som forholder sig kritisk til undervisningen i personlig udvikling. De moderat kritiske oplever undervisningen som irrelevant, fordi de ikke synes, de har brug for det, mens de mest kritiske unge fremhæver, at undervisningen har været grænseoverskridende for dem. Nogle elever på flere projekter har følt sig presset til at fortælle noget eller deltage i aktiviteter, de ikke har lyst til.

Det ser således ud til, at det er vigtigt at overveje, hvordan relevansen i undervisningen i personlig udvikling kan kommunikeres samt muligheden for at den målrettes de elever, som oplever at have brug for det, således at man ikke risikerer, at nogle elever mister motivationen for at deltage i brobygningsforløbet, fordi de ikke kan se relevansen.

Praktik

Projekterne tilbyder skolebesøg eller skolepraktik på en række forskellige erhvervsskoler som et integreret led i brobygningsforløbene. Dette har dog vidt forskellig udformning. Nogle projekter samler praktik i et længere samlet forløb, mens andre har en kombination af endagspraktikker, hvor de unge kan snuse til de enkelte uddannelser og herefter vælge sig ind på skolepraktikker af længere varighed. Derudover har nogle projekter også virksomhedspraktik, hvor de unge får et indblik i et konkret erhverv efter endt uddannelse.

Generelt er de unge meget positivt indstillet overfor praktik. De oplever det som meningsgivende og afklarende at afprøve en uddannelse i praksis og få viden om, hvad uddannelsen går ud på i stedet for at læse om det på nettet. Nogle formulerer det som 'vejen til uddannelse'. Mange af de unge oplever undervejs at få 'blod på tanden' og dermed opleve en motivation for uddannelse, som ellers har været fraværende. De får mulighed for at 'mærke', om det er det rigtige for dem ved at afprøve faget og for at se lærerne an. Derudover nævner en af de unge, at de får en 'halv fod inde' og altså en oplevelse af at være i gang, hvilket kan være motiverende. Derudover er endagspraktikkerne ofte planlagt som sociale aktiviteter med de andre på brobygningsforløbet, og dette fremhæves også positivt af de unge.

Men de unge fremhæver også nogle udfordringer i forbindelse med praktikkerne af strukturel art. Nogle af de unge oplever dels en vis tomgang i praktikudbuddet. De unge, som tilbringer længere tid på brobygningsforløbet, vil på nogle projekter opleve at komme ud på de samme endagspraktikker op til flere gange, og hvis man ved, at man fx ikke skal være maler, virker det ikke hensigtsmæssigt og i værste fald demotiverende at skulle i praktik som maler gentagne gange.

Det er frygtelig kedeligt og jamen jeg synes bare ikke det er specielt, jeg fik at vide at når vi kom her så var det noget med praktik at gøre. Så tænkte jeg fint, så kunne man finde noget man vil ud til og så kunne man komme ud i det. Jeg fik ikke bestemt at vide at man skulle rundt på de der var på skolen og så var det igen og igen og igen og igen i flere uger. (ung)

Det ser således ud til, at intensionen om individuelt rettede praktikophold i nogle tilfælde i praksis bliver omsat til mere fastlagte procedurer, hvor de unge altså oplever at være mere eller mindre tvunget til at deltage som en del af forløbet.

En anden udfordring, som også er af strukturel karakter, handler om udvalget af endagspraktikker såvel som længere praktikophold. Hver erhvervsskole har en række uddannelser, og nogle uddannelser findes på nogle skoler men ikke på andre. Nogle af de unge kvinder oplever, at der er en overrepræsentation af 'mandefag' og fremhæver, at de godt kunne ønske sig flere kvindefag som frisør, kosmetolog etc. De foreslår i den forbindelse, at man ikke altid følges hele holdet sammen, men at man kan opdeles mere i hold efter interesse eller puljes sammen med andre, hvis man for eksempel kan komme i endagspraktik i en anden by. Der er således nogle udfordringer, der skal løses i forhold til praktikophold, som de unge ellers fremhæver som en primær drivkraft i forhold til at komme tættere på uddannelse.

Opsamling på undervisning og praktik

Der er stor variation i karakteren og omfanget af introforløbene på projekterne, og der tegner sig således ikke et samlet billede af en klar struktur for den information eleverne introduceres til. I relation til undervisningen på projekterne peger data i retning af et behov for at gentænke strukturen på en måde, hvor samspillet mellem FVU undervisningen, den almene undervisning og praktikforløbene sikres. For nuværende rummer organiseringen på flere af projekterne væsentlige udfordringer i forhold til elevdifferentieringen, organiseringen af meningsfulde undervisningsforløb etc.

I relation til selve den almene undervisning savnes formuleringen af nogle generelle uddannelsesmål samt flere overvejelser over undervisningens form, elevinvolvering m.m. Det samme gælder for undervisningen i personlig udvikling, hvor det især kan overvejes at målrette undervisningen mere for de elever, som oplever det som relevant at deltage i undervisningsaktiviteter, der kræver at de inddrager personligt indhold i undervisningen.

De unge oplever praktikopholdene, både de korte og de lange, som yderst relevante for deres afklaring hen i mod et uddannelsesvalg og ser det som brobygningsforløbenes store styrke. Der er dog nogle strukturelle udfordringer, som kan ende som barrierer for de unges afklaring, hvis der sker en vis tomgang i udbuddet af praktikophold, og relevansen således forsvinder for de enkelte unge.

Kapitel 8 – Organisering og struktur

Løbende optag

Et af de krav, der er blevet stillet til projekterne i udbudsmaterialet, er, at der skal være løbende optag. Dette er defineret og implementeret på forskellige måder på de enkelte projekter; nogle har optag hver 3. uge og andre hver uge. Det betyder, at antallet af nye unge varierer meget. Den generelle tendens er, at jo længere der er mellem optagene og jo flere unge starter på én gang, jo bedre lykkes det at skabe en 'holdstemning', som kan være med til at fremme motivationen for at komme hver dag.

Vi har oplevet meget med det der, at så kommer der tre, så kommer der to. Så pludselig kun en, fordi de andre to ikke er kommet et par dage. Hvad gør den sidste så? Han har måske tilknyttet sig en lille smule. Så bliver han væk. (projektansat)

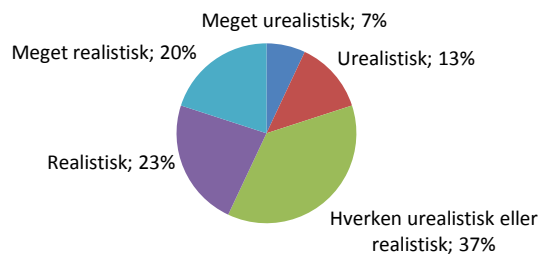
Tilbagemeldingerne fra flere projekter er, at det første hold der startede har været det mest succesrige, da der fra første dag var en stemning af at være et hold. Også de interviewede unge, som deltog på de første hold, fortæller om vigtigheden i, at det sociale de unge imellem fungerer. Dette taler for, at der skal gå minimum to og optimalt tre uger mellem optagene. Omvendt er det også hensigtsmæssigt at tilbyde de unge kontanthjælpsmodtagere at starte hurtigt efter mødet på jobcentret, således at de oplever, at der 'rykkes'.

Der er således nogle dilemmaer indbygget i intentionen om at tilbyde løbende optag, og det er vigtigt at udvikle en model, der virker mest befordrende for det sociale samspil de unge imellem.

Uddannelsesplan

Der er fra Arbejdsmarkedsstyrelsens side lagt op til, at uddannelsesplanen fungerer som et administrativt redskab til at sikre samarbejdet omkring den unge. Tanken er, at man gennem en fælles uddannelsesplan fastholder et fælles fokus og styrker samarbejdet, så alle involverede instanser arbejder koordineret og i samme retning. Kommunen har ansvaret for at påbegynde udarbejdelsen af den unges uddannelsesplan, og kommunen og erhvervsskolen har efterfølgende ansvar for at justere og følge op på uddannelsesplanen. I denne midtvejsstatus har vi ikke systematisk inddraget jobcentermedarbejderne i empiriindsamlingen, og vi kan således kun sige noget om anvendelsen af uddannelsesplanen ud fra fagpersoner og de unges perspektiv.

Mentorerne angiver deres vurdering af elevernes uddannelsesplan i starten af forløbet:

Figur 4. Mentorernes vurdering af elevernes uddannelsesplan. Afgivet ved elevens start på brobygningsforløbet. N=449.

Det er iøjnefaldende, at 37 % af mentorer angiver elevernes uddannelsesplaner, som 'hverken urealistisk eller realistisk' og peger på en noget distanceret oplevelse af uddannelsesplanen, hvilket bekræftes i interviewene. Her giver fagpersonerne et indtryk af, at uddannelsesplanen udfyldes, fordi den er en del af systemet af pligt, mere end fordi det reelt opleves som et anvendeligt redskab. Men uanset formål prioriteres uddannelsesplanen.

På alle projekter er uddannelsesplanen efter hensigten aktiv, lige når de unge ankommer, og når de forlader forløbet igen. Det ser således generelt ud til, at formålet med uddannelsesplanen lykkes, dog nævner de på flere projekter, at det kan være ressourcerkrævende at få uddannelsesplanen udfyldt. Ofte udfyldes den af en mentor/vejleder og godkendes af de unge, inden den sendes videre til sagsbehandleren på jobcentret.

På de større projekter synes der derudover at være en tendens til, at planerne også benyttes som et progressionsredskab, der giver fagpersonerne et redskab til at bevare overblikket over det store antal unge.

Generelt er det i forhold til de unge tydeligt, at uddannelsesplanerne er et administrativt værktøj uden for deres sfære. Flere ved ikke præcis, hvad uddannelsesplanen er. Andre oplever det som svært at lægge en plan, fordi de ikke ved, hvad de skal skrive, og andre igen 'hænger det langt ud af halsen' at være tvunget til at lave planer og sætte mål. Enkelte unge fortæller dog, at de synes, det er en stor hjælp at have en plan, og at det giver dem ro at vide, hvad de skal.

I relation til jobcentrene synes der på nær enkelte undtagelser ikke generelt at være etableret et egentligt samarbejde om at udarbejde uddannelsesplanen, og her er således rum for udvikling.

Udslusning til anden aktivitet

De unge skal ikke kun ind på projekterne, de skal også udsluses igen og videre over i en anden aktivitet. Det er her vigtigt, at når en ung er afklaret og motiveret, at der er mulighed for at rykke hurtigt videre enten i ordinær uddannelse, i en praktik, skolepraktik eller et andet brobygningsforløb:

"Vi reagerer og agerer med det samme, de kommer med noget". (Vejleder)

Selv om der er stor velvilje og fagpersoner, der arbejder med en fleksibel tilgang, ser det dog alligevel ud til, at nogle unge oplever at skulle vente, selvom de oplever, at de er afklarede.

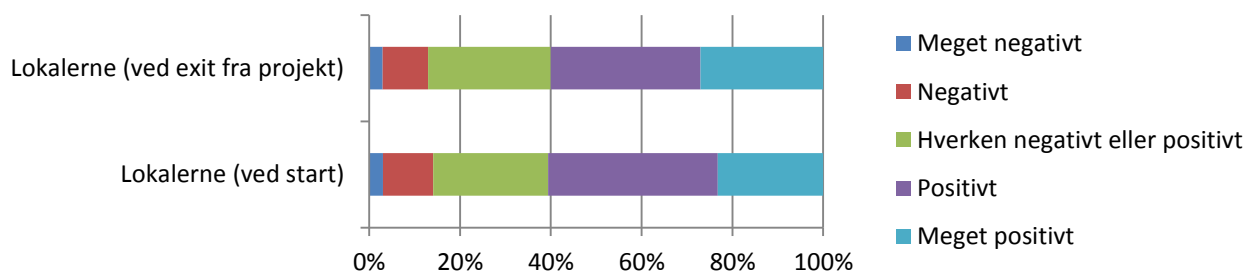
Jeg har snakket med [en vejleder] angående EGU og sådan noget og jeg venter bare på at min mentor, hun kan komme og så jeg kan skrive de papirer under, så jeg kan komme i gang med den uddannelse. Og det er også det, man skal tvinge dem til at de gider hjælpe os". (ung)

Der er altså en oplevelse blandt nogle unge af, at projekterne netop ikke 'rykker med det samme'. Der ser ud til, at en hurtig udslusning er afhængig af medarbejdernes samarbejde eksternt og kendskab til samarbejdsparter i kommunen og på uddannelserne. De projekter, der har dette kendskab, kan bedre effektuere en hurtig udslusning end projekter, hvor dette kendskab er mangelfuldt. Samlet set peger casestudierne således også på store organisatoriske forskelle i relation til udslusning.

Placering på erhvervsskolerne

Rent fysisk er projekterne placeret på erhvervsskolerne ud fra en tanke om, at de unge skal tættere på ordinære uddannelsesmiljøer. I praksis er det dog ikke alle steder, at det sker. På flere projekter er det lokale, hvor de fleste aktiviteter foregår, placeret helt fysisk uden for 'hovedbygningen'. Dette skyldes pladsproblemer. En mere vidtgående konsekvens af nogle projekters underprioriterede placering er, at et projekt ikke har et rum, hvor de kan føre samtaler med de unge, på trods af at det er en kerneydelse for projektet. Dette er ikke hensigtsmæssigt og har konsekvenser for den kvalitet i indsatsen, der tilbydes de unge.

Ser vi på de unges bedømmelse af lokalerne, deles de unge generelt i de, som er positive, og de som er mere ligegyldige.

Figur 5. De unges bedømmelse af lokalerne ved henholdsvis start og slut på projekterne. N=445 og N=93

Ifølge vores observationer er der en tendens til, at de unge på brobygningsprojektet ikke bruger centrale rum som fx kantinen, selvom de opfordres til det, ligesom der er nogen forvirring om deres tilhørsforhold:

Sebastian: Er vi ikke en del af skolen lige som HG?

Mentor: Jo, I har helt samme rettigheder.

Sebastian: Men vi skulle høre om vi måtte komme i fredagsbar, vi vidste ikke om vi måtte.

Der ser ud til blandt de unge at være en erkendelse af, at selvom projektet er placeret på en erhvervsuddannelse, så er det ikke en ordinær uddannelse, og derfor har de heller ikke den store motivation til at være en del af denne. I stedet for bruger de unge meget tid i projektets eget lokale – eller på rygeområderne. På den anden side er der utvivlsomt fordele ved, at lokalerne er placeret fysisk på

erhvervsskolerne, idet de unge når de senere starter på erhvervsuddannelserne allerede er bekendte med de fysiske rammer. Dette vil vi fremadrettet undersøge i den næste fase af evalueringen.

Opsamling på organisering og struktur

Der er løbende optag på projekterne, hvilket på den ene side er en fordel, således at de unge på kontanthjælp kan komme i gang hurtigt. Men på den anden side bevirker et optag hver eller hver anden uge, at der ikke etableres en holdstemning, som har en positiv indvirkning på de unges motivation og deltagelse. Det ser ud til, at et optag hver tredje uge fungerer mest optimalt.

Generelt fungerer uddannelsesplanerne på projektniveau efter hensigten som et administrativt redskab til at overlevere og registrere den unges uddannelsesvalg og særlige forhold. Planerne synes dog ikke på nuværende tidspunkt at fungere som et fælles produkt, som alle involverede omkring den unge bidrager til. Vi vil i den næste empiriske fase undersøge potentialet for uddannelsesplanerne nærmere, inddrage jobcentre samt afsøge, hvilken betydning planerne har for ungdomsuddannelserne.

Det er af stor vigtighed, at de unge oplever at kunne komme videre i uddannelse, når de er klar. Dette fungerer rigtig godt på nogle projekter og mindre godt på andre projekter. Det er således vigtigt at være opmærksomme på, at der er fleksibilitet i udslusningsfasen fra brobygningsforløb til ordinær uddannelse eller andre aktiviteter.

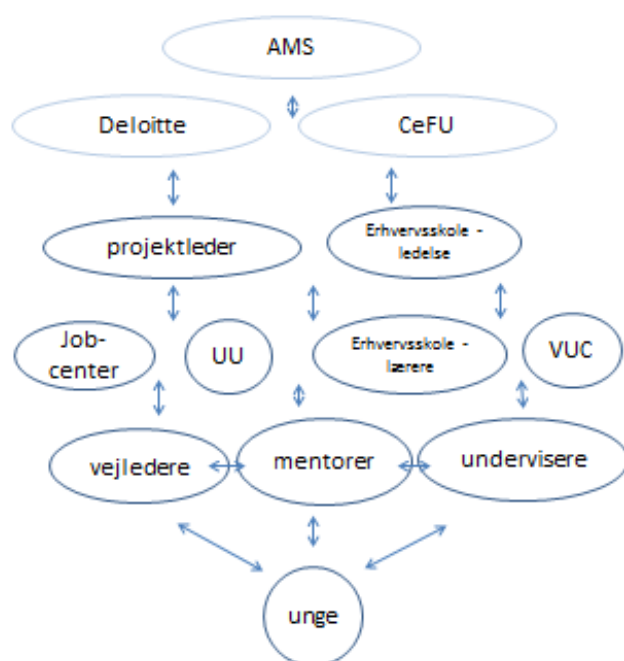
Placeringen af brobygningsforløbene på erhvervsskolerne kan på sigt have klare fordele, men det opleves, i modsætning til intentionen, undervejs i projektet af de unge ikke, som om man er en del af erhvervsskolen. Omvendt er det ikke alle unge, som ønsker denne tilknytning. Nogle kan have gavn af en rolig 'tilvænning', og for disse unge giver placeringen i periferien mening. Man kan overveje fremadrettet at inddrage de unge i overvejelserne, om de ønsker en tættere tilknytning til erhvervsskolerne end tilfældet er.

Kapitel 9 – Samarbejde

Samarbejdsrelationer

Udgangspunktet for Brobygning til Uddannelse er en erkendelse af behovet for, at de unge følges 'håndholdt' på tværs af institutionelle skel - hele vejen igennem det kommunale system og ind i uddannelsessystemet. Vi har derfor i evalueringen et fokus på organiseringen og strukturen på projekterne. Og på nuværende tidspunkt tegner sig et komplekst billede af samarbejdsformer og tydelige linjer, der peger på vigtigheden af samarbejdet. Det ser således ud til, at samarbejdets karakter har konsekvenser både for det, der tilbydes de unge og for de foreløbige tegn på, hvad der fremmer de unges vej mod ordinær uddannelse.

Casestudierne på de fire projekter viser en række forskellige former for samarbejde. Fælles for projekterne er, at samarbejdsnettet omkring de unge er mangestrengt. Vi har forsøgt at give et overblik:

Figur 6. Visualisering af samarbejdsrelationerne på projekterne.

Som vist er der for mentorer og vejledere tale om et relativt stort net af relationer mellem fagpersoner, og der er således ikke tvivl om, at det at lave brobygningsaktiviteter for unge kontanthjælpsmodtagere også indebærer vigtige samarbejdskompetencer. Mentorer og vejledere er de centrale aktører i dette samarbejdsnet, og de har således et væld af kontakter, som de skal holde rede på – og det gælder for mentorer på både store og små projekter.

Samarbejdsopgaver

Mentorer og vejledere har både interne og eksterne samarbejdsopgaver. Det interne samarbejde skal forstås som det samarbejde, der udspiller sig i hverdagen tæt på de unge. Det er det samarbejde, der sker mellem mentorerne internt, mellem mentorer og vejledere og mellem mentorer/vejledere og undervisere. Det eksterne samarbejde er med samarbejdspartnere som jobcenter, EUD, VUC, UU, hvor opgaverne er mange og forskellige og ofte kræver en viden om, hvordan systemet fungerer. På de store projekter er rollerne for mentor, vejleder og underviser opdelt, mens de på de små projekter flyder mere sammen. Begge former for rollefordeling fungerer i praksis, men samarbejdet opleves dog af fagpersonerne forskelligt på de forskellige projekter; nogle steder opleves en vis frustration over den manglende interne sparring, hvor hver så at sige formulerer og definerer sin egen rolle, mens det andre steder opleves mere struktureret og organiseret:

- Hver fagperson har klart definerede arbejdsopgaver
- Der følges løbende op på disse arbejdsopgaver
- Hyppige interne møder hvor de unges progression følges tæt
- Klart defineret hvem der har hvilke opgaver ift. eksterne samarbejdspartnere

De projekter, som skal have et stort antal unge igennem, er afhængige af, at denne tydelige arbejdsopdeling fungerer, og det ser ud til, at dette er svært at mestre i en travl hverdag, hvilket kan resultere i nogen uklarhed over opgavefordeling og -ansvar. Nedenstående er et eksempel på, hvordan denne uklarhed over opgaver ser ud:

Fagperson1: *Når jeg sender dem videre? Så kommer de jo gerne i uddannelse. Det er jo det vi lige har snakket om, der skal uddannelsesplanen jo med der. (...) Det er det vi bare ikke har fået kørt ind.*

Fagperson2: *Det regnede jeg med, at det var det [projektleder] lavede.*

Fagperson1: *Altså jeg skriver jo hver dag ind i arket. I går var (...) var vi oppe og besøge to af mine gamle elever der var oppe på x-uddannelsen nu og snakke med dem og det har jeg så skrevet ind i det der skema.*

Fagperson2: *Det der har jeg aldrig fået at vide at jeg skulle. Nåh, men det har jeg ikke fanget overhovedet.*

Fagperson1: *Nåh okay.*

Fagperson2: *Jeg spurgte ind til det jo, fordi jeg får heller ikke gjort det.*

Eksemplet viser således, ikke kun fagpersonernes usikkerhed over arbejdsopgaver, men også den manglende projektledelse, hvor en tovholder har overblikket over, hvem der laver hvilke opgaver hvornår. Derudover er der en tendens til, at undervisningen og andre aktiviteter på de projekter, som ikke har et samarbejde med klart definerede opgaver i nogen grad er præget af 'tilfældighed', hvor den enkelte fagperson ud fra egen personlige interesse bestemmer, hvad der bliver undervist i og hvordan. Det interne samarbejde har således store konsekvenser for de aktiviteter, der tilbydes de unge og dermed for deres motivation for at møde op. Det er således afgørende, at der er rammesat interne møder, hvor de enkelte unge og planer for undervisning etc. drøftes og koordineres og det gælder både på store og små projekter. På de store projekter, fordi der er mange aktører i spil og på de små projekter, fordi rollerne og funktionerne i dagligdagen hurtigt kan tage over, og der mistes derfor muligheden for at arbejde med

systematisk at holde overblik over de unges progression. Det ser derfor også ud til, at der er brug for at opdatere projektledernes rolle og funktion i forhold til at sikre, at dette samarbejde fungerer mest optimalt på de enkelte projekter.

Medarbejderkompetencer

Undervejs i interviewene med fagpersonerne og under observationerne er det tydeligt, at der er stor forskel blandt medarbejdere og undervisere på projekterne, hvad angår faglige kompetencer. På nogle projekter omtaler alle fagpersoner både egne og andre kompetencer med stor respekt. Her har der fra projektstart været et overblik over hvilke personer med hvilke kompetencer, der skal besidde hvilke stillinger. Dette giver sig udslag i en tydelig sikkerhed i kompetencer, arbejdsopgaver og i sidste ende kommer dette de unge til gode, fordi sådanne projekter kun i ringe grad lider under opstartsvanskeligheder og har en faglig sikkerhed, der bidrager til projektets kvalitet.

Omvendt er der andre projekter, hvor der udtrykkes nogen usikkerhed blandt fagpersonerne, om de har de kompetencer, der skal til for at varetage deres arbejde. På flere projekter efterlyses tilgængelige fagpersoner med viden om det kommunale system, om fx sygdommeldinger, om kontanthjælpssystemet som helhed:

Jamen, det er nok også sådan noget organisatorisk med at vi ikke har haft klare linjer for sådan noget fra starten, og det er kommet sådan lidt ad hoc. Der var et møde som aldrig blev til noget osv. og så står man der og ærgrer sig. Man kan først sådan rigtig finde ud af, hvad det er for ting vi har brug for at vide, når vi står i situationen. Så på den måde mangler vi noget baggrund i det kommunale system faktisk. (projektansat)

Det ser altså ud til, at det har stor betydning på projekterne, at der findes medarbejdere, som er vant til at navigere i det kommunale system. Dette har man løst på et af projekterne ved, at flere af de projektansatte er myndighedspersoner fra jobcentret, som sidder ude på projektet sammen med de unge. Samtidig med at de har en viden fra det kommunale system at trække på, er de også tæt på de unge, og det gør, at de på projektet kan være meget fleksible i deres tilgang til de unge.

Sluttelig er der et forhold, der gør sig gældende for medarbejderkompetencer, der handler om ressourcer. Mange mentorer fortæller, at hvis registrering etc blev varetaget af en administrativ person, ville de have bedre tid til at lave det, der falder indenfor deres kernekompetenceområde, nemlig den direkte kontakt og hjælp til de unge.

Opsamling på samarbejde

Fagpersonernes hverdag er præget af, at de skal navigere i et relativt stort net af samarbejdsrelationer. Det betyder, at en organisatorisk ramme med klart definerede arbejdsopgaver gør samarbejdet omkring de unges brobygning mere smidigt. Derudover styrker det projekterne, at der er tætte samarbejdsrelationer mellem projektets ansatte og med eksterne samarbejdspartnere.

Fremadrettet ser det derudover ud til at, det er vigtigt at være opmærksomme på at sammensætningen af medarbejdergruppen er af en sådan art, at de forskellige og nødvendige kvalifikationer og kompetencer dækker de forskellige arbejdsopgaver.

Referencer

Arbejdsmarkedsstyrelsen (2012): *Pulje til "brobygning til uddannelse" udmeldes af Arbejdsmarkedsstyrelsen i samarbejde med Ministeriet for Børn og Undervisning*, Midtvejsstatus af 29. oktober 2012

Deloitte (2014): *Brobygning til uddannelse. Statusrapport februar 2014.*

Deloitte (2012): *Analyse af uddannelsespålæg – Anvendelse og effekter af redskabet*, <http://ams.dk/Aktuelt/Nyheder/2012/06-06-Uddannelsespaalaeg.aspx>

Statistisk baggrundsrapport

Denne del af rapporten indeholder en udførlig beskrivelse af hvilke data og metoder der er anvendt i den kvantitative midtvejsevaluering. Derudover er der beskrivende del af deltagergruppen dels i forholdt i deres karakteristika og dels i forhold til deres progression i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet.

Data

Der anvendes DREAM data fra perioden uge 1. 3 2011 og frem til uge 39 i 2013. Starttidspunktet for indsatserne var uge 10 2013. Der fokuseres på 2 tidsperioder; før-perioden som løber fra uge 10 i 2011 til uge 43 i 2011 og efter-perioden der løber fra uge 10 2013 til uge 43 i 2013.

For at en person indgår i analysen skal personen have været på kontanthjælp i løbet af perioden, og enten i match gruppe 1 eller 2 og som er mellem 18 og 30 år. Bruttomålgruppen er udtrukket ved at kombinere data fra DREAM, som indeholder ugentlige oplysninger om modtagelse af indkomstoverførsler, med data fra Danmarks Statistik om fuldført uddannelse og dato for fuldførelsen.

Der fokuseres på 4 effektmål, der alle kan evalueres med udgangspunkt i DREAM databasen. De fire mål er andelen som fortsat er på kontanthjælp, andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, andelen der overgår til ordinær uddannelse på SU, og andelen der overgår til uddannelse hvor der anvendes et udvidet uddannelsesbegreb der udover SU udnytter information fra UNI-C uddannelsesregister.

For hver erhvervsskole der er med i brobygningsindsatsen vælges de jobcentre der har visiteret mere end 10 unge til brobygningsforløb. Disse jobcentre udgør deltagergruppen i analysen. Der udvælges en række sammenligningskommuner der er udvalgt efter at have samme rammebetingelser som de pågældende kommuner. Denne opdeling er baseret på Arbejdsmarkedsstyrelsens inddeling af de danske kommuner i forskellige klynger – hvor opdelingen er baseret på omfanget af kontanthjælpsmodtagere. Hvis der er en eller flere kommuner i hver klynge, der ligeledes deltager i indsatsen, udelades de alle fra sammenligningsgruppen.

Tabel A.1 neden for indeholder en opgørelse af de deltagende kommuner med tilknyttede klyngekommuner.

Tabel A.1: Deltagerkommuner og tilhørende klyngekommuner

Erhvervsskole	Deltagerkommuner	Klyngekommuner
CELF	Lolland, Guldborgsund, Vordingborg	Aarhus, Herlev, Kalundborg, Horsens, Holbæk, Tønder, Langeland, Svendborg
EUC Lillebælt	Middelfart, Fredericia	Helsingør, Glostrup, Ikast, Roskilde, Hillerød, Silkeborg, Greve, Jammerbugt, Furesø, Læsø
Holstebro	Holstebro	Ærø, Samsø, Viborg
Kronjylland	Syddjurs, Norddjurs, Favrskov, Randers	Aarhus, Herlev, Kalundborg, Horsens, Holbæk, Tønder, Langeland, Svendborg, Nyborg, Kolding, Halsnæs, Bornholm, Mariager, Fredensborg, Thisted, Ikast, Roskilde, Hillerød, Silkeborg, Greve, Jammerbugt, Furesø, Læsø, Skanderborg, Solrød, Dragør, Hørsholm, Egedal, Allerød
Ringkøbing-Skjern	Ringkøbing-Skjern	Ikast, Roskilde, Hillerød, Silkeborg, Greve, Jammerbugt, Furesø, Læsø
Rybners	Esbjerg, Varde, Vejen	Aarhus, Herlev, Kalundborg, Horsens, Holbæk, Tønder, Langeland, Svendborg, Ærø, Samsø, Viborg
TEC	København, Frederiksberg, Brøndby, Gentofte, Gladsaxe, Albertslund, Hvidovre, Lyngby-Taarbæk, Frederikssund	Helsingør, Glostrup, Aarhus, Herlev, Kalundborg, Horsens, Holbæk, Tønder, Langeland, Svendborg, Nyborg, Kolding, Halsnæs, Bornholm, Mariager, Fredensborg, Thisted, Ikast, Roskilde, Hillerød, Silkeborg, Greve, Jammerbugt, Furesø, Læsø, Gentofte, Skanderborg, Solrød, Dragør, Hørsholm, Egedal, Allerød.
Tech College Aalborg	Brønderslev, Aalborg	Nyborg, Kolding, Halsnæs, Bornholm, Mariager, Fredensborg, Thisted, Ærø, Samsø, Viborg
Tietgenskolen	Assens, Kerteminde, Odense, Nordfyn	Helsingør, Glostrup, Ærø, Samsø, Viborg, Ikast, Roskilde, Hillerød, Silkeborg, Greve,

		Jammerbugt, Furesø, Læsø
Vejle	Vejle	Nyborg, Kolding, Halsnæs, Bornholm, Mariager, Fredensborg, Thisted
Vendsyssel	Frederikshavn, Hjørring	Nyborg, Kolding, Halsnæs, Bornholm, Mariager, Fredensborg, Thisted
Zealand	Ringsted, Næstved, Vordingborg	Helsingør, Glostrup, Nyborg, Kolding, Halsnæs, Bornholm, Mariager, Fredensborg, Thisted

Databeskrivelse

I Tabel A.2 er angivet antallet af faktiske deltagere, efter at de er begrænset til kun at være kontanthjælpemodtagere, og efter at kun jobcentre med mere end 10 deltagere er medtaget i bruttomålgruppen.

Tabel A.2: Oversigt over udvalgte deltagere og øvrige i bruttomålgruppen.

CELF	65	1219	5,1
TEC	138	10434	1,3
Zealand	223	1676	11,7
Vendsyssel	33	1244	2,6
Vejle	30	1152	2,5
Holstebro	18	525	3,3
Kronjylland	107	2200	4,6
Ringkøbing-Skjern	49	328	13,0
Rybners	121	2139	5,4
Tech College Aalborg	46	2574	1,8
EUC Lillebælt	48	808	5,6
Tietgenskolen	73	3027	2,4

Som det ses, udgør deltagerne en meget lille andel af bruttomålgruppen, hvilket i sagens natur gør det svært at estimere en effekt ved hjælp af bruttomålgruppe-tilgangen. Som det diskuteres i metodeafsnittet har det imidlertid ikke været muligt at opstille et meningsfuldt alternativt effektmål ved hjælp af fx propensity score matching, hvorfor der er valgt en bruttomålgruppe tilgang i denne midtvejsevaluering.

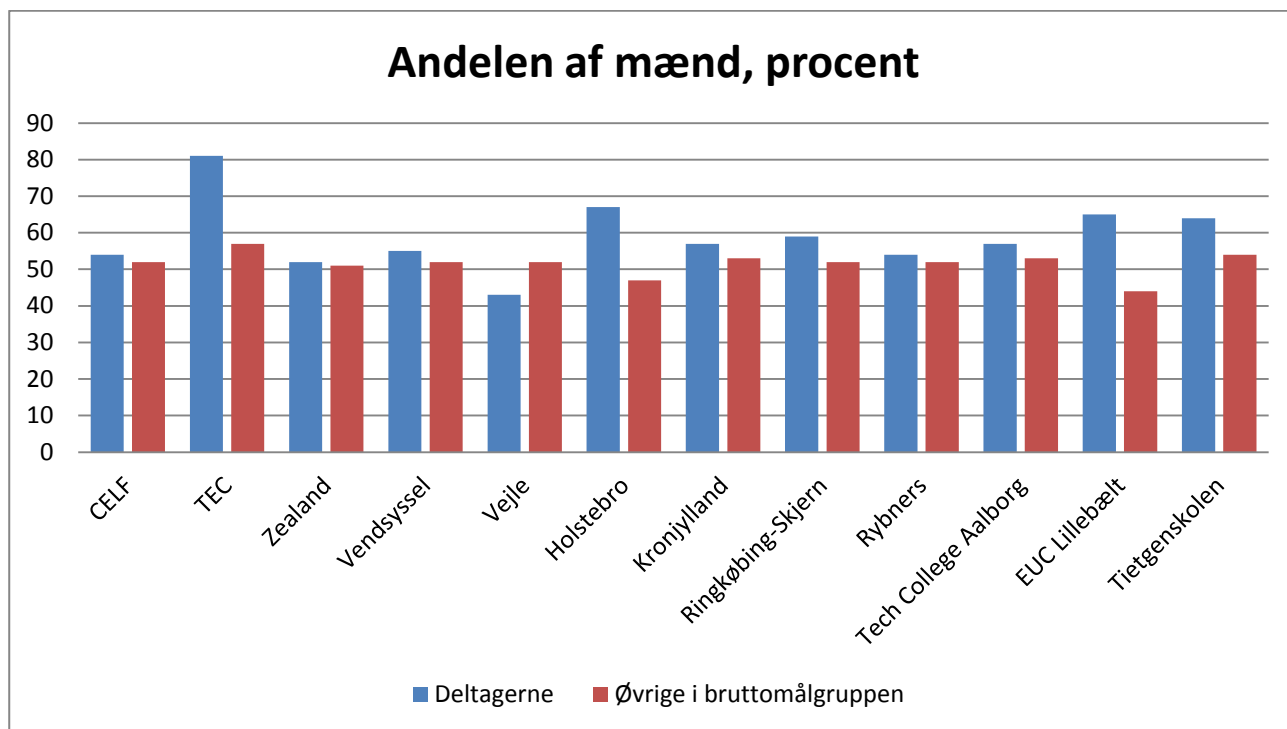
Til slut-evaluering bør der gøres et forsøg på at koble disse data med langt flere registre hos Danmarks Statistik for ad den vej at søge at muliggøre andre effektmålings-tilgange.

Beskrivende statistik

Figur A.1 viser kønsfordelingen blandt deltagerne i hvert delprojekt og i den øvrige bruttomålgruppe.

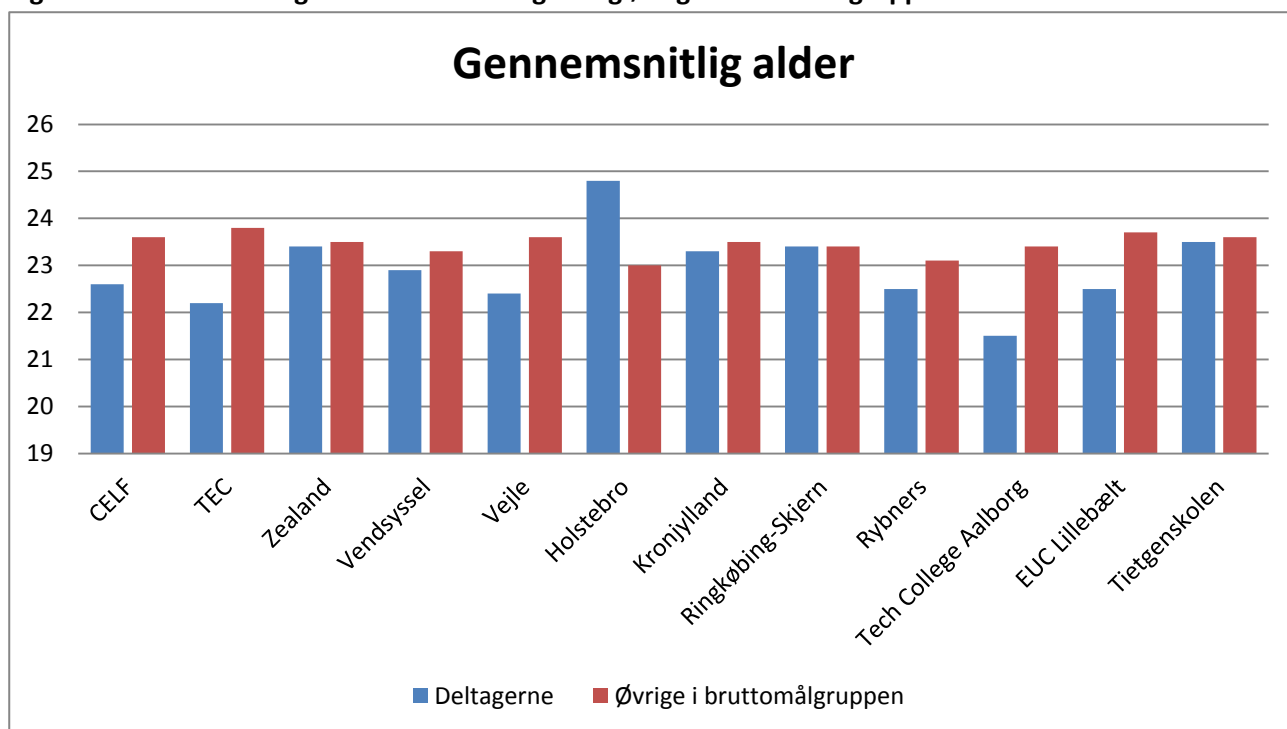
Figur A.1. Kønsfordelingen blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen

Generelt er der omkring 50 % mænd i bruttomålgrupperne. Til gengæld er mændene overrepræsenteret blandt deltagerne sammenholdt med de øvrige i bruttomålgruppen i alle jobcentre på nær et enkelt.

I figur A.2 vises den gennemsnitlige alder for deltagerne og de øvrige i brutto-målgruppen.

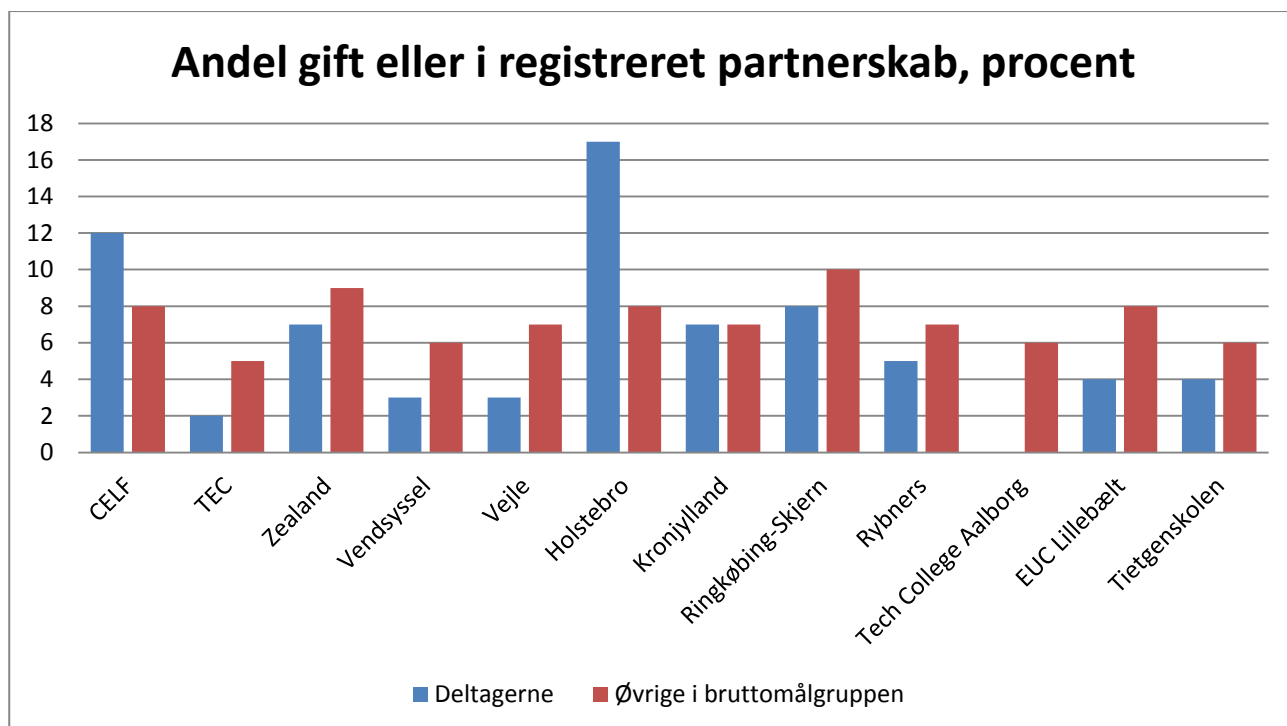
Figur A.2. Gennemsnitlig alder blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen

Bruttomålgruppen er gennemsnitligt mellem 23 og 24 år. I de fleste brobygningsprojekter er deltagerne en anelse yngre end bruttomålgruppen som helhed, med undtagelse af Holstebro, hvor de er væsentligt ældre.

I figur A.3 vises andelen som er gift eller i registreret partnerskab.

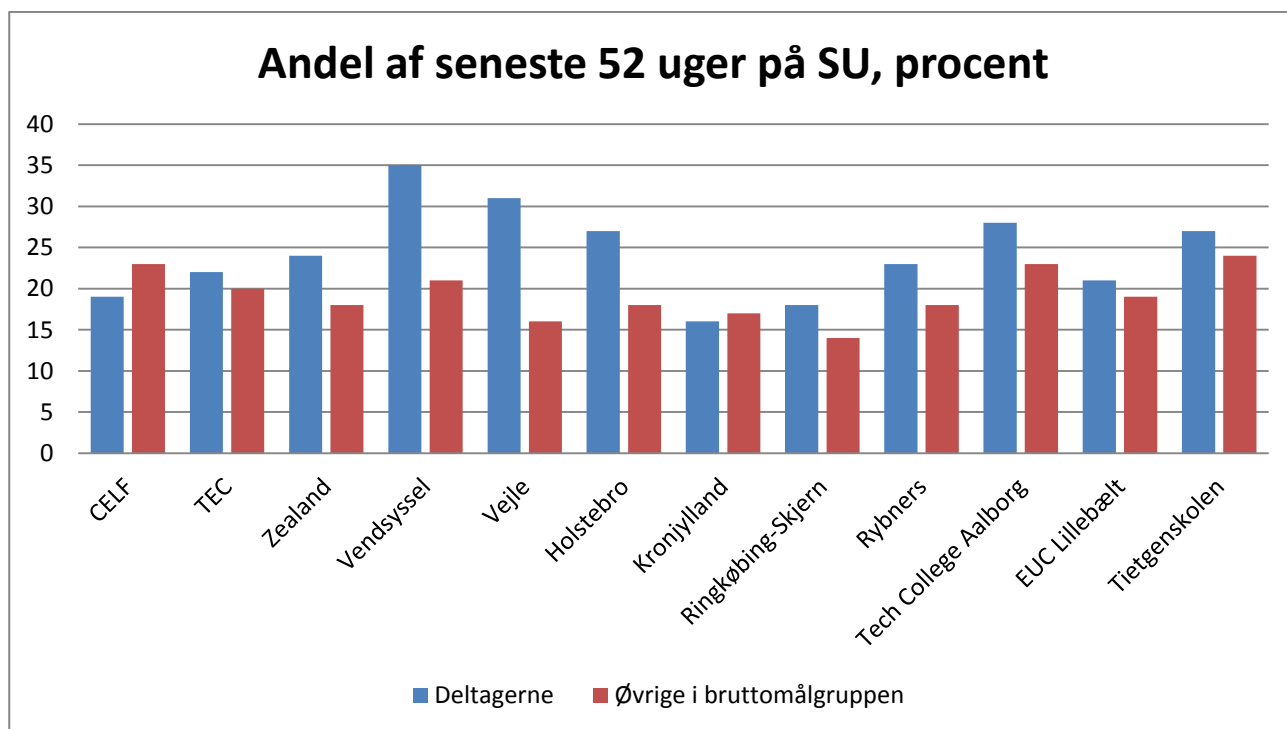
Figur A.3. Andelen af gifte og registrerede partnerskaber blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen, procent

Generelt er der ikke særligt mange i denne gruppe, som er gifte eller i registreret partnerskab, typisk omkring 6-8 %. I de fleste projekter er der lidt færre gifte end blandt de øvrige i bruttomålgruppen, hvilket formentlig hænger sammen med at deltagerne jo er lidt yngre end resten af bruttomålgruppen.

Figur A.4 angiver den gennemsnitlige andel af de seneste 52 uger, som deltagerne og de øvrige i bruttomålgruppen har tilbragt på SU – altså med at være i gang med en SU-berettiget uddannelse.

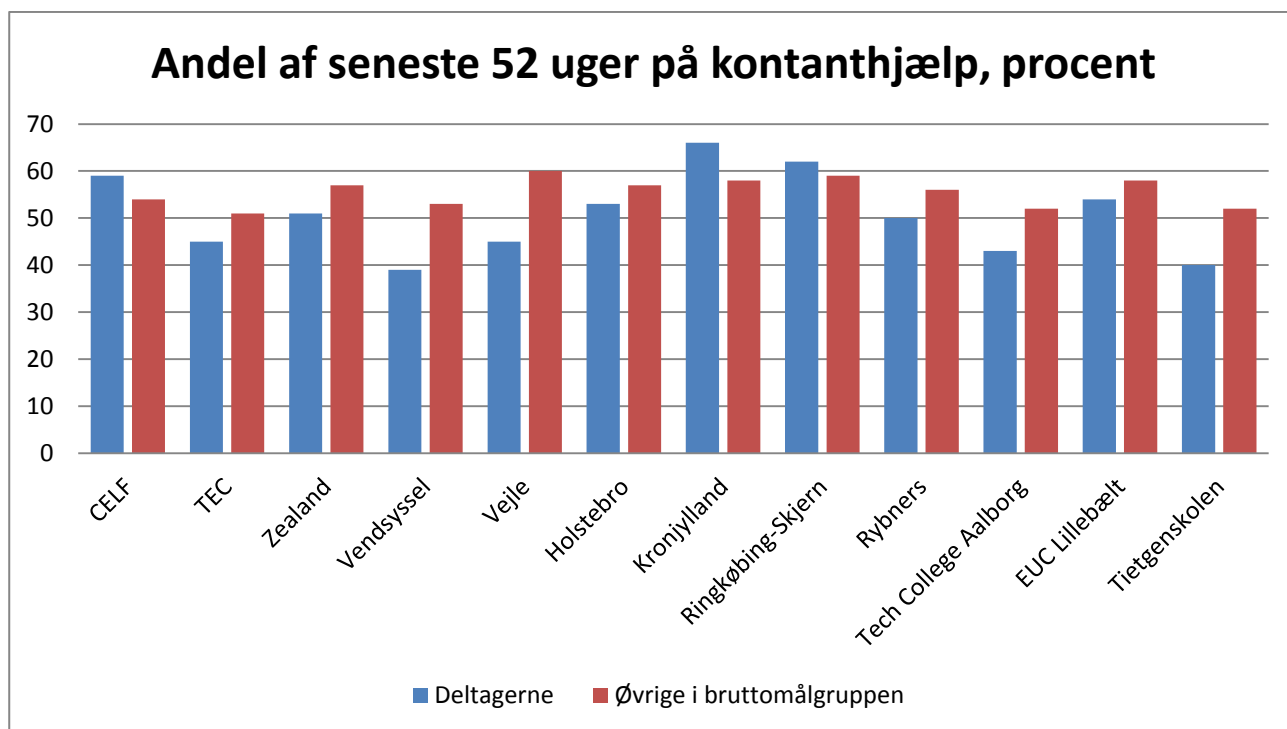
Figur A.4. Gennemsnitlig andel af de seneste 52 uger på SU blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen, procent

I bruttomålgruppen har personerne tilbragt omkring 15-10 % af det seneste år med at tage en uddannelse, mens denne andel er væsentligt større blandt deltagerne i de fleste brobygningsprojekter. Det kunne antyde, at deltagerne i forvejen er lidt bedre bekendt med uddannelsessystemet, men kan også afspejle at deltagerne er yngre og kan have været i gang med en gymnasial uddannelse inden for det seneste år.

Figur A.5 angiver tilsvarende den gennemsnitlige andel af det seneste år, som deltagerne og de øvrige i bruttomålgruppen har tilbragt på kontanthjælp.

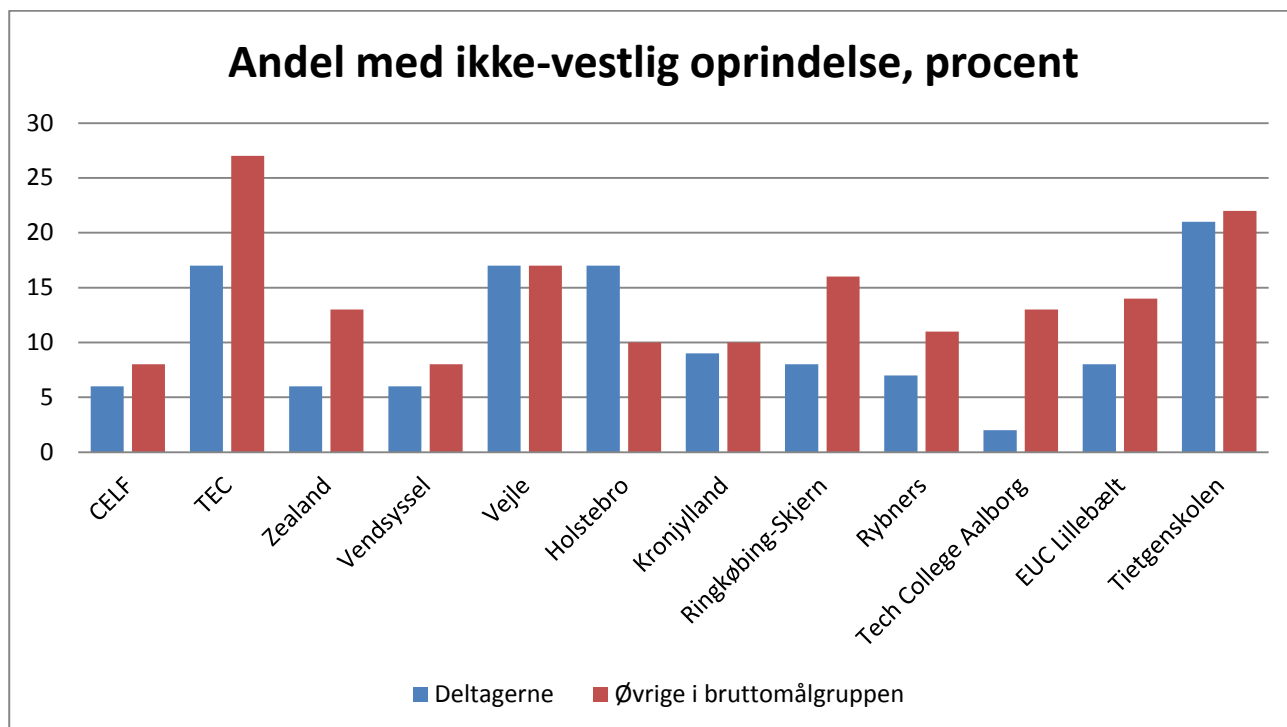
Figur A.5. Gennemsnitlig andel af de seneste 52 uger på kontanthjælp blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen, procent

Det ses, at bruttomålgruppen generelt har tilbragt 50-60 % af det seneste år – målt bagud fra første uge på kontanthjælp efter starten af uge 10 i 2013 – på kontanthjælp. I 9 af de 12 brobygningsprojekter har deltagerne tilbragt en mindre andel af det seneste år på kontanthjælp, hvilket kan afspejle at de har tilbragt mere tid på SU. Det kan være en rent mekanisk sammenhæng, men det kan også afspejle, at deltagerne er positivt selekteret i den forstand at de har en mindre tung historik og er mere 'uddannelses-mindede'.

Figur A.6 angiver andelen af deltagerne og den øvrige bruttomålgruppe, som har ikke-vestlig etnisk baggrund.

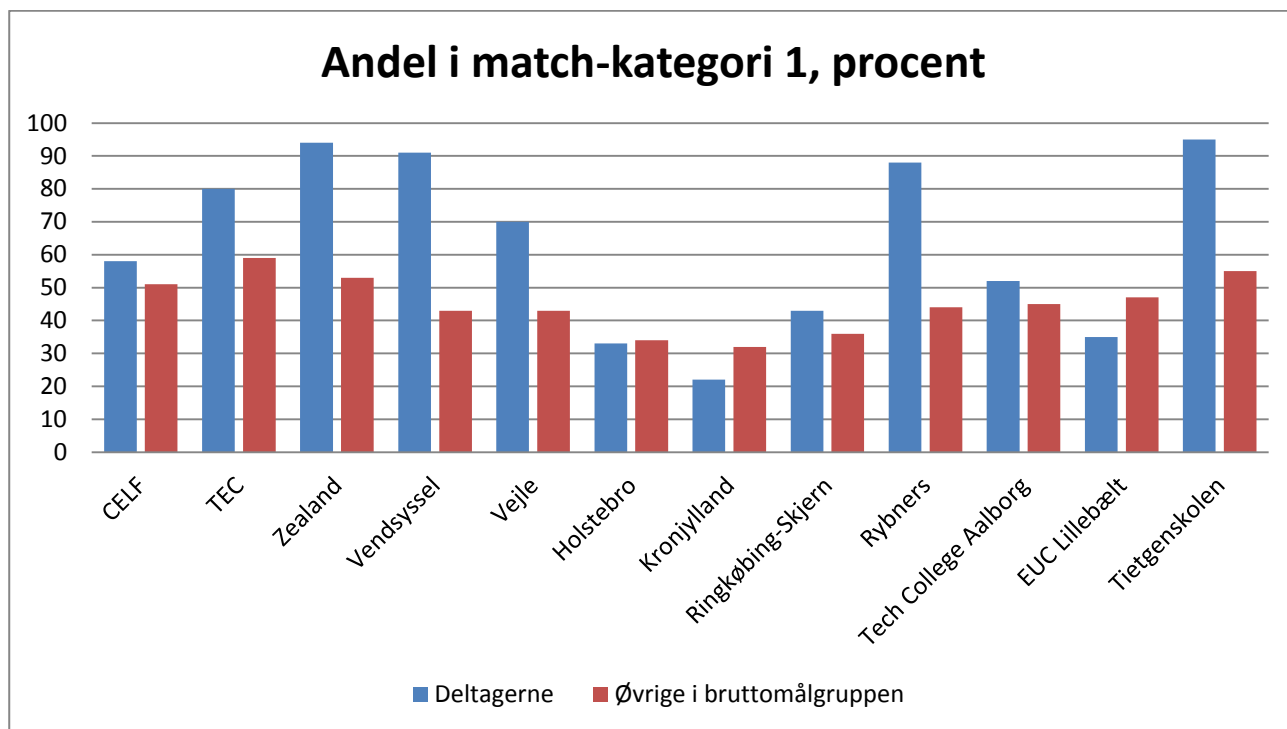
Figur A.6. Andel med ikke-vestlig etnisk baggrund blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen, procent

Denne andel svinger meget fra blandt bruttomålgrupperne, lige fra 7 % til 27 %. Med et par undtagelser er der færre blandt deltagerne, som har ikke-vestlig etnisk baggrund end i den øvrige bruttomålgruppe, så i den forstand er indfødte overrepræsenterede blandt deltagerne (andelen af unge med vestlig etnisk baggrund er væsentligt lavere og forskellen i denne andel mellem deltagerne og den øvrige bruttomålgruppe er lille).

Figur A.7 viser andelen blandt deltagerne og den øvrige bruttomålgruppe, som er i Matchgruppe 1.

Figur A.7. Andel i Matchgruppe 1 blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen, procent

Generelt er der mellem 30 og 60 % som er matchet 1 i bruttomålgrupperne. Som hovedregel er denne andel noget større blandt deltagerne, hvilket igen understøtter indtrykket at deltagerne er positivt udvalgt.

Hvis det er korrekt, at deltagerne er udvalgt blandt de 'stærkeste' blandt de unge uuddannede kontanthjælpsmodtagere, så indebærer det naturligvis en risiko for at man hjælper de, som fint selv kunne være kommet i gang med en uddannelse.

I Tabel A.3 er angivet det gennemsnitlige fravær i hvert enkelt delprojekt. Fraværsopgørelsen stammer fra registreringsværktøjet, og som det ses stemmer antallet af observationer ikke overens med det, som er angivet i tabel A.2 Dette skyldes forskellige forhold, blandt andet at registreringsværktøjet måske ikke har registreret fravær for alle, samt at der i tabel A.3 er sorteret projektdeltagere fra, som ikke har været på kontanthjælp i observationsperioden.

Tabel A.3: Fravær i de enkelte projekter

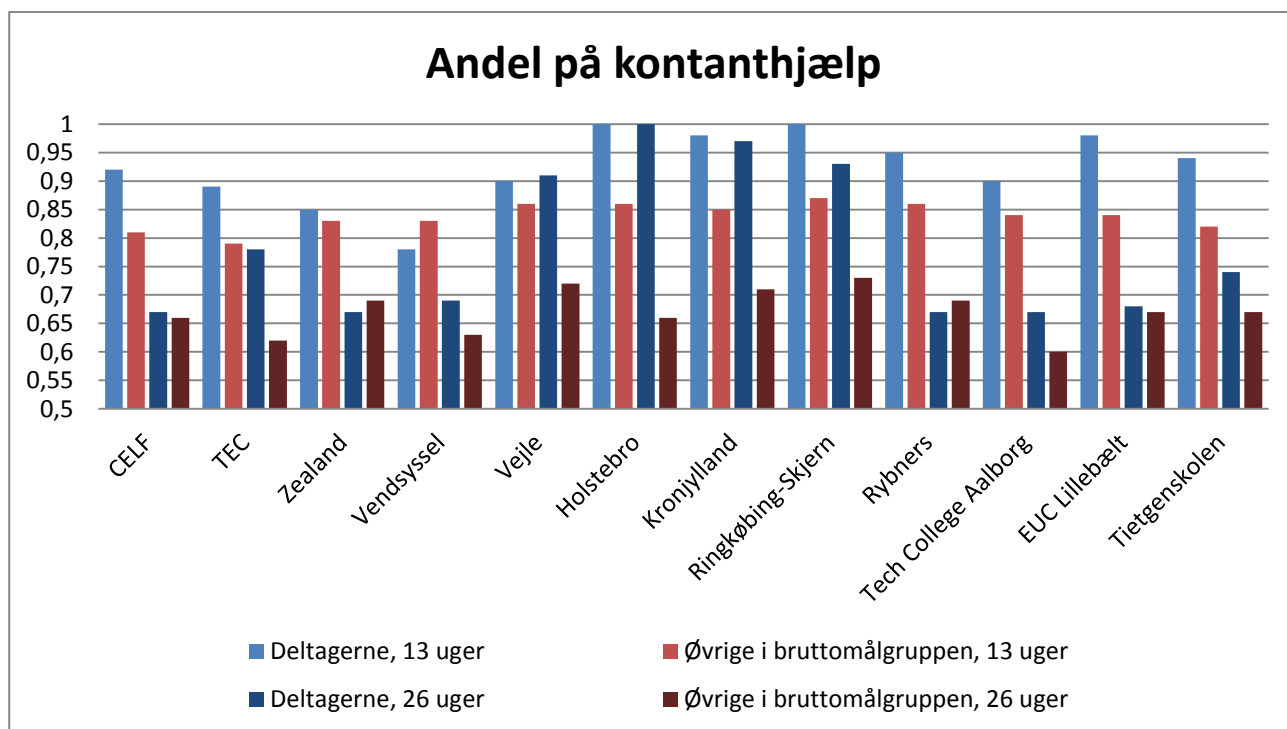
	Fravær- procent	Antal deltagere i med fraværsoplys- ninger
CELF	35	31
EUC Lillebælt	34	63
Holstebro	19	19
Kronjylland	40	35
Ringkøbing-Skjern	22	67
Rybners	26	43
TEC	46	226
Tech College Aalborg	25	18
Tietgenskolen	17	68
Vejle	31	17
Vendsyssel	12	35
Zealand	27	93

Fraværet varierer ganske meget, fra 12 % til 46 %. Der ser ikke ud til at være noget bestemt mønster i fraværet.

De næste figurer viser, hvor stor en andel af deltagerne, som er i uddannelse, på kontanthjælp og i beskæftigelse 13 og 26 uger efter at de første gang observeres på kontanthjælp efter uge 10 i 2013 (potentielt tidligste startdato for deltagelse i projekterne).

Først ses i figur A.8 på, hvor stor en andel der fortsat er på kontanthjælp.

Figur A.8. Andel på kontanthjælp efter 13 og 26 uger blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen, procent

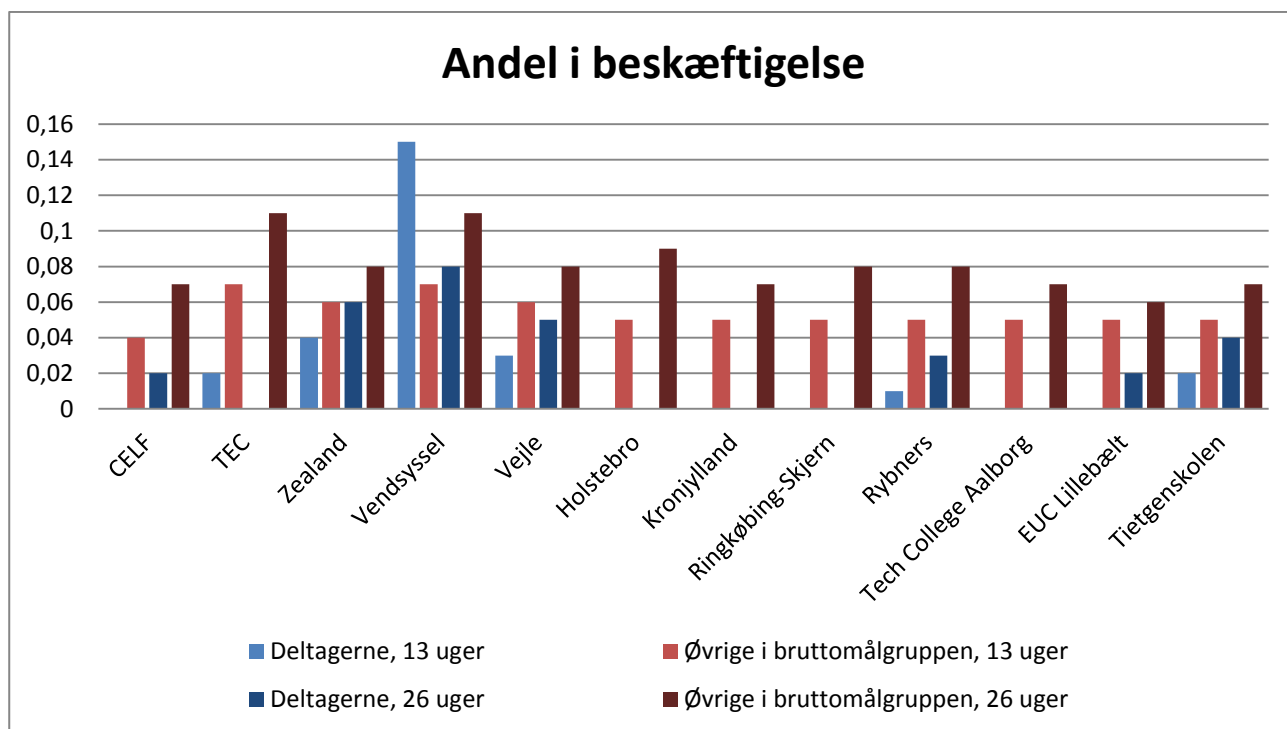

Det generelle mønster er, at andelen som er på kontanthjælp er lavere efter 26 uger end efter 13 uger, og at andelen som fortsat er på kontanthjælp er lidt større blandt brobygningsdeltagerne end i resten af bruttomålgruppen. Det er for så vidt naturligt, da projektdeltagelses jo indebærer at man modtager kontanthjælp, mens man er med i projektet. Efter afsluttet projektdeltagelse skulle der gerne ske en forøget afgang til SU (ordinær uddannelse), og der er også en svag tendens til at faldet i andelen som fortsat er på kontanthjælp fra 13 til 26 uger er lidt større for deltagerne i brobygningsprojekterne.

Figur A.9 viser andelen som er i ordinær beskæftigelse efter 13 og 26 uger.

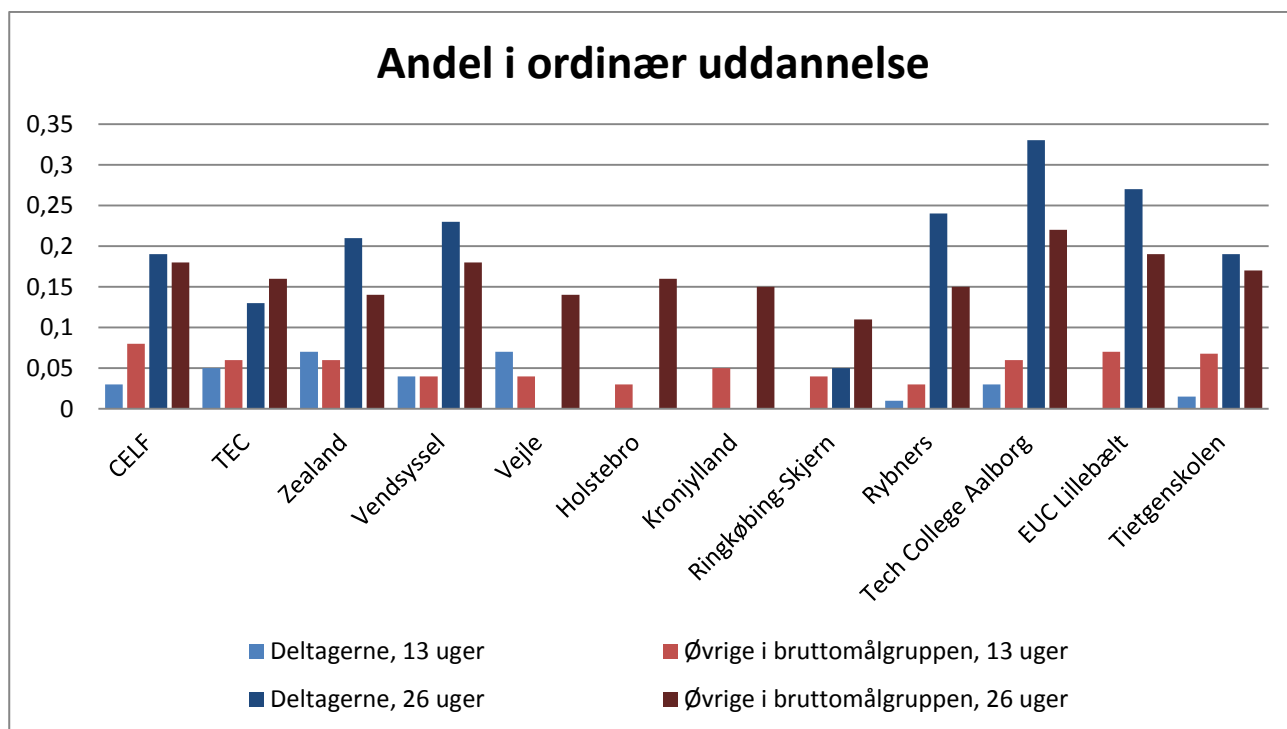
Figur A.9. Andel i ordinær beskæftigelse efter 13 og 26 uger blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen, procent

Med en enkelt undtagelse er andelen, som er i beskæftigelse, større blandt øvrige i bruttomålgruppen end hos deltagerne i brobygningsprojektet, hvilket er naturligt, da disse jo deltager i projektet, og derfor ikke er i job. Efter at projektet er afsluttet er hensigten også at de skal påbegynde et ordinært uddannelsesforløb, så også af den grund giver en lav andel i beskæftigelse ikke nogen grund til bekymring.

Figur A.10 viser andelen, som er i ordinær uddannelse på SU.

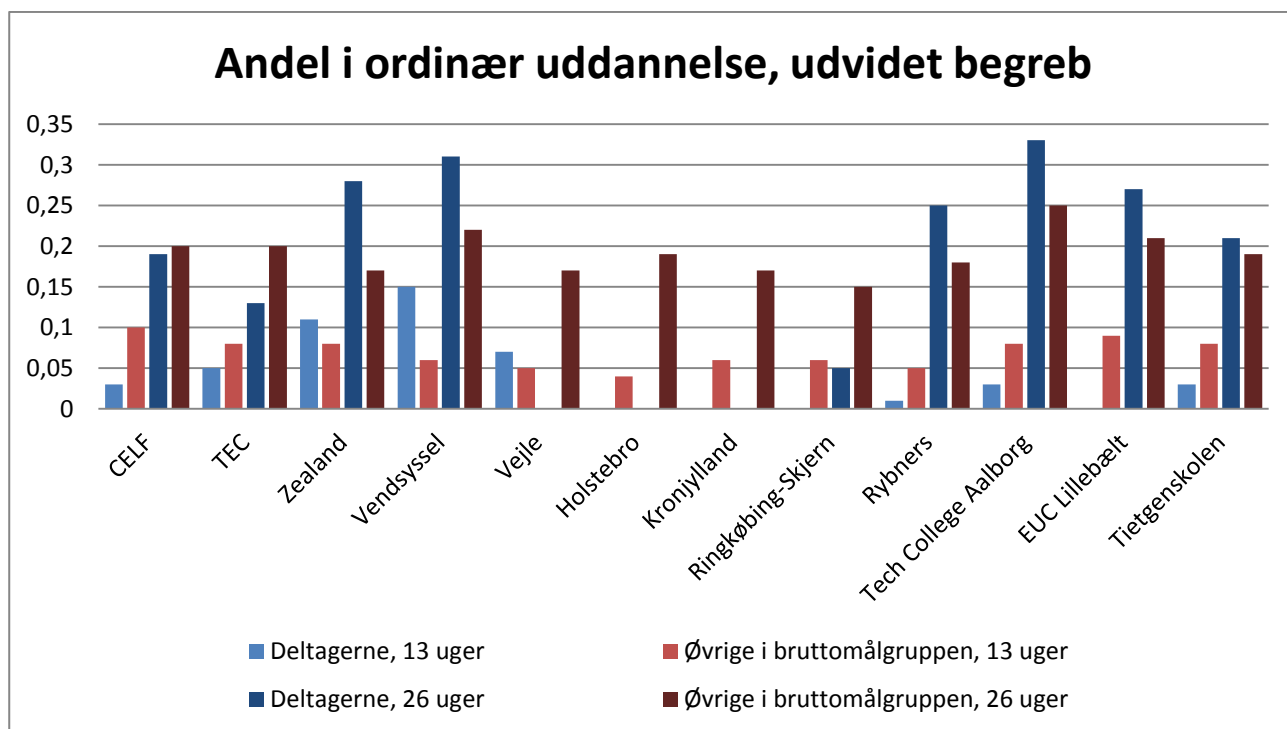
Figur A.10. Andel i ordinær uddannelse med SU efter 13 og 26 uger blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen, procent

Der er to forskellige mønstre. I en række jyske brobygningsprojekter er der slet ingen blandt deltagerne, som når at påbegynde et ordinært uddannelsesforløb, forhåbentlig blot fordi de stadig er i brobygningsforløb. Det mere generelle – og lidt mere opløftende – billede er dog, at andelen i uddannelse er mindre blandt deltagerne end blandt øvrige i bruttomålgruppen efter 13 uger, men at dette skifter, så deltagerne 'overhaler' de øvrige i bruttomålgruppen efter 26 uger. Dette kan indikere, at projektet har god effekt, men det kan også afspejle, at deltagerne er udvalgt på en måde, så de er lidt stærkere i uddannelsesmæssig henseende end de øvrige i bruttomålgruppen.

Endelig viser figur A.11 også andelen i uddannelse, men uddannelsesbegrebet er udvidet en anelse, således at også personer som ikke modtager offentlig forsørgelse, men står opført i registerbaserede data fra UNI-C som værende under uddannelse, indgår som værende i uddannelse. Dette skulle have til hensigt at fange en række praktikforløb.

Figur A.11. Andel i ordinær uddannelse - udvidet begreb, efter 13 og 26 uger blandt deltagere og øvrige i bruttomålgruppen, procent

Denne figur viser i sagens natur lidt større andele under uddannelse end figur A.10, men mønstrene er essentielt set de samme.

Statistisk model

Formålet med dette afsnit er at beskrive hvordan den kvantitative effektmåling af indsatsen foretages. Først følger en kort verbal beskrivelse af effektmålet og herefter en mere teknisk gennemgang.

Indsatserne på de 12 erhvervsskoler påbegyndte i uge 10 2013. For at få et indtryk af om indsatsen har påvirket de lediges uddannelses- og beskæftigelsesomfang er det interessante spørgsmål hvordan det ville være gået for målgruppen, hvis de ikke havde fået indsatsen. Denne type information er naturligvis ikke tilgængelig i de jobcentre der har gennemført indsatsen. Ved at gennemføre et kontrolleret forsøg kan man tilfældigt udvælge dele af målgruppen i et givet jobcenter og tilbyde dem indsatsen og have en anden gruppe der ikke får indsatsen. Herefter kan man sammenligne den efterfølgende forsørgelsessituation for de to grupper og se om indsatsen havde en effekt. Da indsatsen over for de unge kontanthjælpsmodtagere ikke er udført som et kontrolleret forsøg er en anden strategi nødvendig. For at få et indtryk af effekterne af indsatsen sammenlignes unge kontanthjælpsmodtagere der har modtaget indsatsen med unge kontanthjælpsmodtagere i samme jobcenter to år inden. Dette giver et indtryk af om der er sket en ændring i udviklingen i forsørgelsessituationen for unge kontanthjælpsmodtagere før indsatsen og efter. Da der kan være andre forskelle der påvirker forsørgelsessituationen over tid – eksempelvis konjunktursituationen foretages en sammenligning til kontanthjælpsmodtagere i kommuner der ligner den pågældende kommune. I disse sammenligningskommuner foretages ligeledes en sammenligning af forsørgelsessituationen før og efter perioden hvor indsatsen gælder. Hermed opnås et mål for om den udvikling der har været i jobcentret der har gennemført indsatsen adskiller sig fra udviklingen i de jobcentre der ikke har udført indsatsen, men i øvrigt har samme rammevilkår som indsats-jobcentret.

Neden for beskrives først i detaljer den statistiske model og derefter redegøres for en række forbehold som er nødvendige at tage med denne form for analyse.

Den statistiske model, der anvendes, er en såkaldt difference-in-differences (D-i-D) model. D-i-D tilgangen er meget udbredt i evalueringslitteraturen. Udgangspunktet er, at man observerer udfaldet for to grupper af personer i to perioder. Én af grupperne udsættes for en given indsats i den anden periode, men ikke i den første (behandlingsgruppen). Den anden gruppe udsættes ikke for indsats i nogle af perioderne (kontrolgruppen). Hvis vi definerer E_{it} til at være et givet udfald for gruppe i på tidspunkt t kan D-i-D modellen formuleres som følger:

$$E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{deltager}_i + \beta_2 \text{efter}_t + \beta_3 (\text{deltager} * \text{efter})_{it} + \beta_4 X_{it} + \varepsilon_{it}$$

hvor $\text{deltager} = 1$ for personer i deltagergruppen og $\text{deltager} = 0$ for personer i kontrolgruppen (dvs. for kontanthjælpsmodtagere i klyngekommunerne, som opfylder samme udsøgningskriterier som kontanthjælpsmodtagerne i deltagergruppen), $\text{efter} = 1$ efter implementeringen af indsatsen og $\text{efter} = 0$ før implementeringen og $(\text{deltager} * \text{efter})_{it} = 1$, hvis personen er i den behandlede gruppe og tidspunktet er efter reformen - ellers er $(\text{deltager} * \text{efter})_{it} = 0$. Effekten af indsatsen angives således ved estimatet på β_3 . X_{it} er en række baggrundskarakteristika der inkluderes for at tage højde for eventuelle observerbare karakteristika blandt de forskellige ledige. Modellen estimeres ved en simpel lineær regression.

De baggrundsvARIABLE, der kontrolleres for (i vektoren X_{it}) er køn, alder, etnisk oprindelse (dansk, vestlig, ikke-vestlig), historik i uddannelsessystemet, historik i kontanthjælpsystemet, civilstand, og match-kategorisering, altså i grove træk de faktorer, som er beskrevet i Figur 1-7.

Udfaldet, E_{it} , kan variere på tværs af deltagergruppen og kontrolgruppen, men kun som følge af en tidsinvariant fixed effect som bliver fanget i θ_1 . Ligeledes kan beskæftigelsen (eller et andet udfald) variere over tid som følge af andre effekter end politikken, hvilket bliver fanget i θ_2 så længe tidsvariationen i det betragtede udfald for de to grupper er ens. D-i-D tilgangen hviler således på to identificerende antagelser: (A1) at tidseffekten er identisk på tværs af grupperne, dvs. at grupperne følger den samme underliggende trend og (A2) at der ikke sker ændringer i den strukturelle sammensætning af de to grupper over tid.

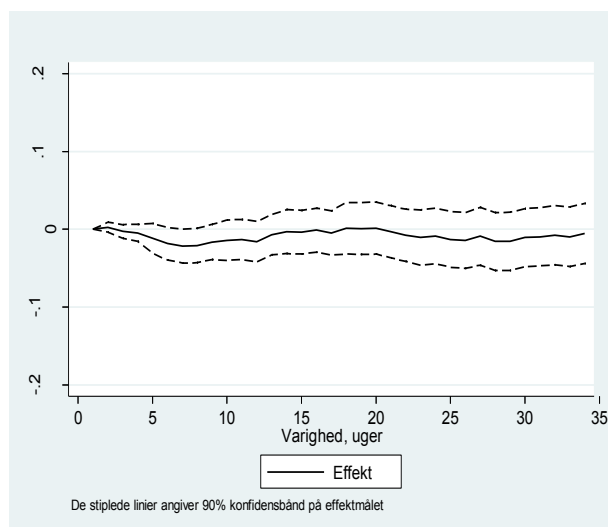
Det antages med andre ord at der er den samme konjunktursituation på tværs af deltagekommuner og klyngekommuner samt at der ikke sker systematiske ændringer i sammensætningen af kontanthjælpsmodtagere, som opfylder deltagelseskriterierne, på tværs af kommunerne over tid.

Der betragtes fire forskellige effektmål; andelen der forbliver på kontanthjælp, andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, andelen der overgår til ordinær uddannelse på SU og andelen der overgår til ordinær uddannelse med et udvidet uddannelsesbegreb.

For hvert af disse udfald estimeres effekten ved forskellige varigheder efter opfyldelse af deltagelseskriteriet. Det vil sige, at ligningen oven for estimeres for hver varighed efter uge 10 2011 (før) og uge 10 2013 (efter). Eksempelvis måles effekten på andel på kontanthjælp 1 uge efter den ledige opfylder kriterierne for at indgå i målgruppen. Ved at estimere ovenstående ligning for hver varighed opnås et estimat på effekten θ_3 og en tilhørende standardafvigelse, der kan anvendes til at vurdere, om den estimerede effekt er signifikant forskellig fra 0.

Som en illustration af ovenstående vises her et eksempel for CELF

Figur: Andel på kontanthjælp

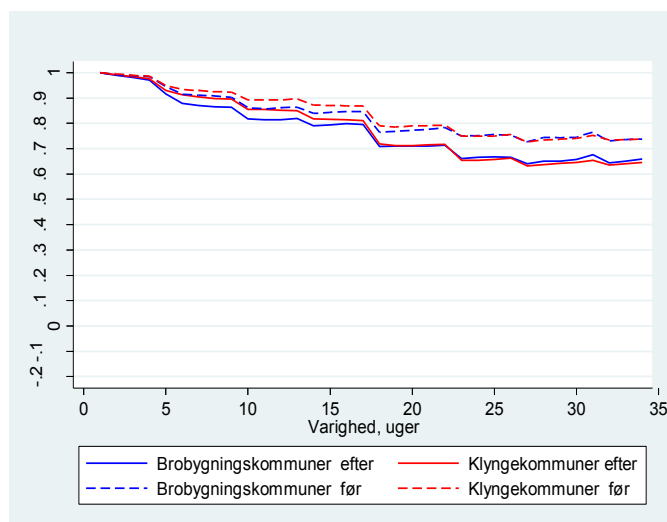

Figuren viser effekten på andelen af kontanthjælpsmodtagere angivet på forskellige tidspunkter efter at gruppen af kontanthjælpsmodtagere opfylder deltagelseskriteriet. Den sorte linje angiver effektmålet, β_3 , ved forskellige varigheder, og de to stiplede linjer omkring denne angiver et såkaldt konfidensbånd. Fortolkningen er, at intervallet mellem de to stiplede sorte kurver viser hvor effektmålet med 90 % sikkerhed kan vurderes at ligge. Man kan godt vælge et strammere mål og kræve, at intervallet skal omfatte effektmålet med 95 % sikkerhed. Dette vil gøre intervallet større og i den nuværende evaluering hvor der for det første er relativt få observationer i hvert jobcenter, og hvor det endvidere ikke er alle kontanthjælpsmodtagere i alle jobcentre, der får indsatsen, har vi valgt et lidt mere lempeligt krav til statistisk signifikans. Dette skal også ses i lyset af, at vi overvejende er interesseret i at få en indikation af, om der er en effekt.

I ovenstående figur ses således, at effektmålet for de fleste varigheder ligger under nul. Det betyder, at effekten af indsatsen har været at nedbringe andelen der forbliver på kontanthjælp i de jobcentre der har været tilknyttet CELF. Det ses til gengæld, at den statistiske usikkerhed omkring effektmålet er så stor, at effekten ikke kan siges at være statistisk signifikant.

Man kan sammenholde effektmålet med udviklingen i niveauerne.

Figur: Andel på kontanthjælp

Figuren viser, at der både i de kommuner der har været med i brobygningsindsatsen og i sammenligningskommunerne er sket et fald i andelen på kontanthjælp. Det ses dog også at dette fald er stort set identisk i de to typer af kommuner, hvilket er i overensstemmelse med effektmålet i den forrige figur.

Ovenstående giver således et eksempel på hvordan de efterfølgende figurer skal læses og fremhæver at det er vigtigt at kombinere effektmålene med hvordan de underliggende kurver har flyttet sig.

Diskussion af den statistiske metodes styrker og svagheder

Som nævnt oven for er styrken ved den statistiske metode, at den udnytter muligheden for, at der er sammenlignelige kommuner, der ikke har udført den pågældende indsats og at personer på kontanthjælp i disse kommuner kan anvendes som kontrolgruppe for personer på kontanthjælp i indsatskommunerne. Den statistiske models evne til at beregne den sande effekt af indsatsen afhænger i høj grad af om antagelserne, der understøtter den statistiske model, er opfyldt. Her er der en række ting der skal gælde.

For det første afhænger effektmålets kvalitet i høj grad af hvor brugbare klyngekommunerne er som sammenligningsgrundlag. Vi ved, at der har været gennemført en indsats i de kommuner der er tilknyttet de 12 erhvervsskoler der er med i evalueringen, men vi ved ikke med sikkerhed om der samtidig har været iværksat initiativer i de enkelte kontrolkommuner i samme periode, som ligeledes kan tænkes at påvirke kontanthjælpsmodtageres overgang til beskæftigelse eller uddannelse. Der er således ikke tale om et kontrolleret forsøg, hvor der er fuldstændigt styr på indsatser for alle der indgår i evalueringen. Dette betyder, at effektmålet kan være mindre præcist, hvilket må tages i betragtning ved fortolkningen af resultaterne.

For det andet er det ikke alle i den udsøgte gruppe af kontanthjælpsmodtagere, der modtager indsatsen. Da vi betragter alle kontanthjælpsmodtagere som opfylder et alders og historik kriterium i de givne kommuner betragter vi således også de, der ikke har fået indsatsen som del af deltagergruppen. Dette gøres for at kunne sammenligne med en kontrolgruppe, der jo opfylder de samme kriterier i klyngekommunerne. Hvis der er en effekt for et jobcenter, men det kun er halvdelen af de ledige der har modtaget indsatsen kunne man jo forestille sig, at effekten ville fordobles, hvis alle havde fået indsatsen. I de jobcentre hvor dette er tilfældet kan man således justere effekten med andelen der modtager indsatsen. Der skal dog også ske en tilsvarende justering af konfidensbåndene. Det er således sådan, at hvis en effekt er insignifikant for jobcentre hvor halvdelen deltager, vil den også være insignifikant hvis effekten ganges op. Det er således kun en korrektion der giver rigtig mening, hvis der er tale om statistisk signifikante effekter. Resultatet af effektmålene skal også relateres til andelen af kontanthjælpsmodtagerne der modtager indsatsen. Er denne andel forholdsvis lav, kan det betyde, at en given effekt vil have svært ved at slå igennem på udviklingen for hele gruppen. Der er således større sandsynlighed for, at effektmålene viser den sande effekt af indsatsen jo større andel af bruttomålgruppen der rent faktisk har modtaget indsatsen.

De oven for nævnte udfordringer for den statistiske metode understreger vigtigheden af at se effektmålene i sammenhæng, men også i høj grad af at sammenholde effektmålene med de resultater der fremkommer fra webregisteringen og de informationer der ligger i beskrivelsen af indsatserne i de forskellige jobcentre både før og efter indsatsen blev iværksat.

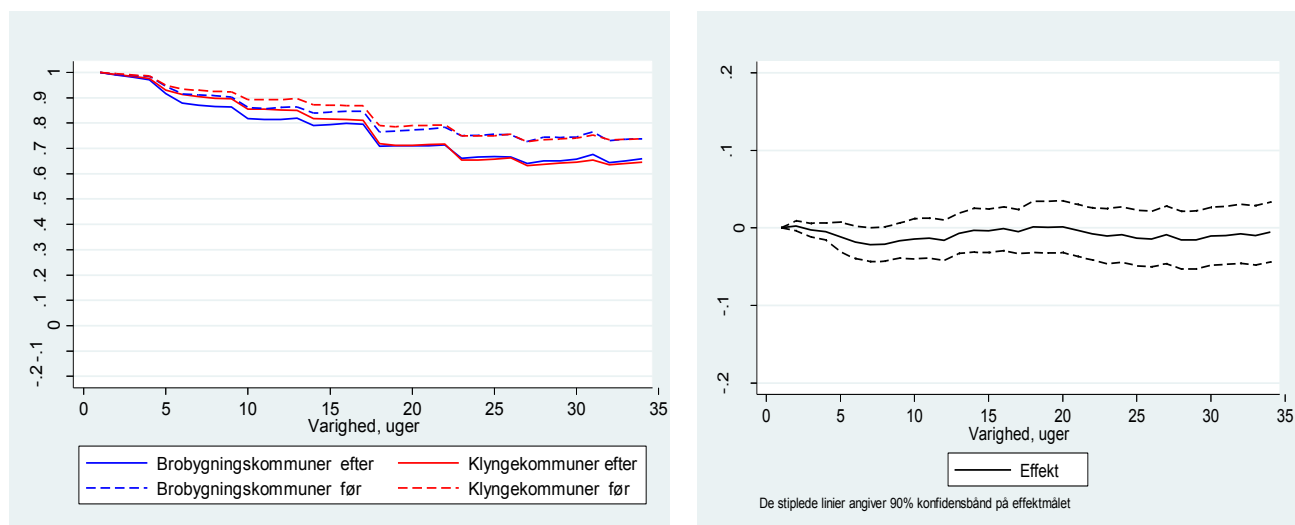
De relativt store usikkerhedsmomenter i forhold til at identificere effekten af brobygningsindsatsen ved hjælp af den valgte metode medfører at det vil være relevant at supplere med andre empiriske strategier i den endelige evaluering af brobygningsindsatsen. Mere konkret forventes at inkludere flere baggrundskarakteristika for deltagerne i indsatsen således, at der kan foretages en propensity score matching analyse. Det er imidlertid vurderingen, at de data der er tilgængelige på nuværende tidspunkt ikke er af tilstrækkelig høj kvalitet til at sikre en robust matching analyse.

Resultater og analyse

Nedenfor præsenteres de fire effektmål for hver af de 12 forskellige erhvervsskoler, der deltaget i indsatsen. Der præsenteres to figurer for hver effektmål. Til venstre vises udviklingen i niveauerne før og efter brobygningsindsatsen og til højre de tilhørende effektmål.

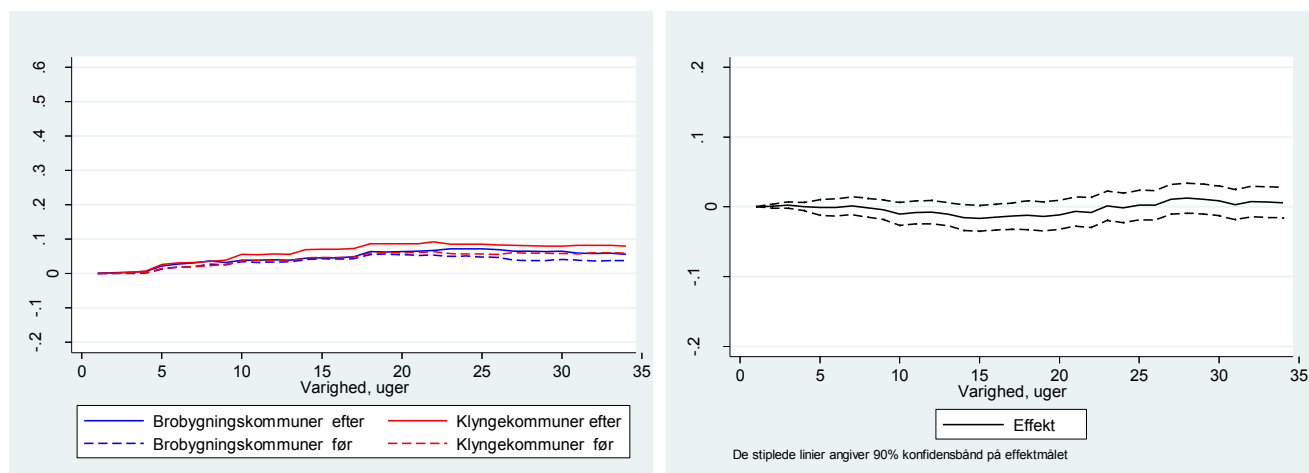
CELF

Figur: Andel på kontanthjælp

Det fremgår af figuren, at der både i brobygningskommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

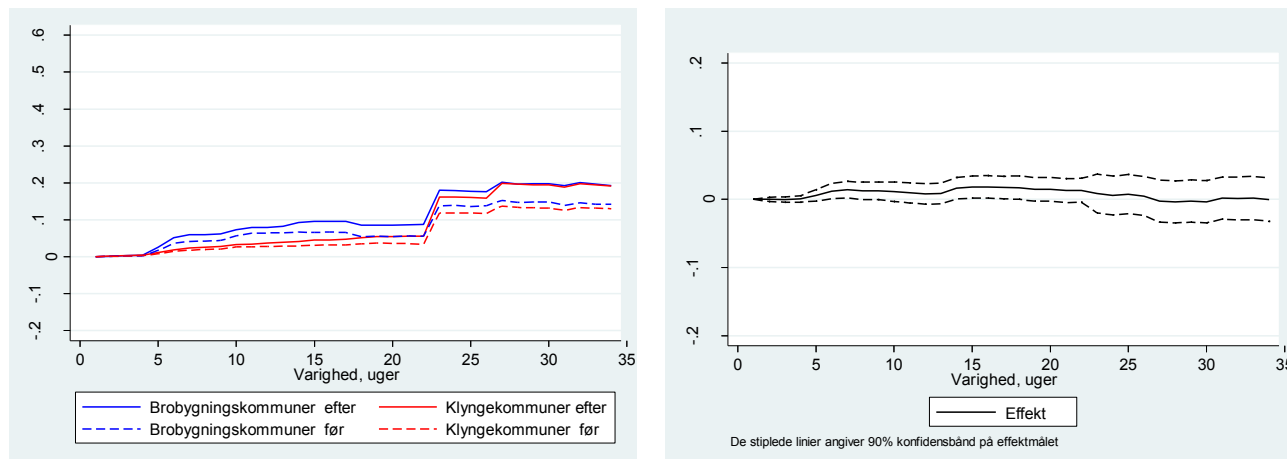
Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

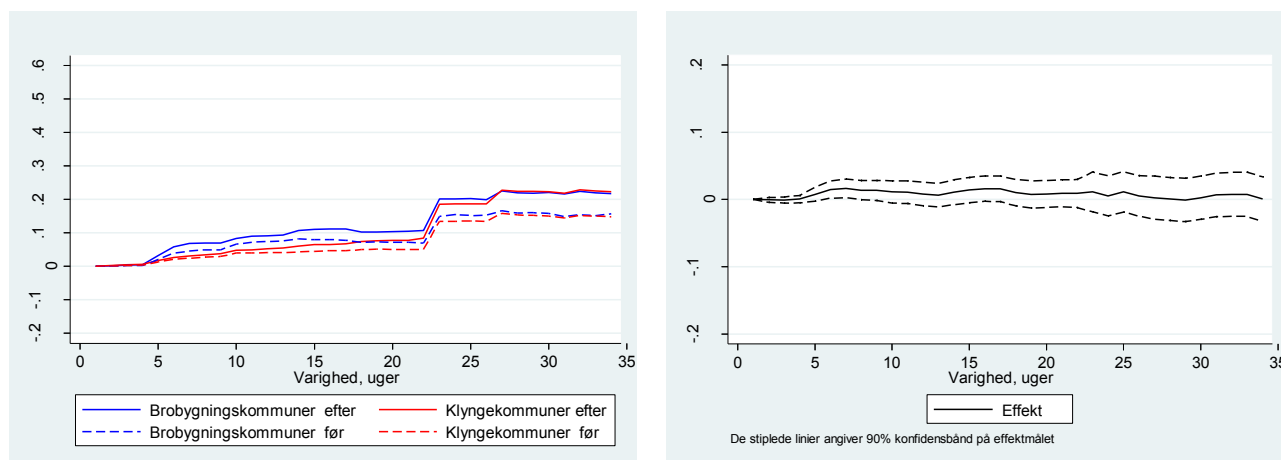
Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5-10 % 35 uger efter indsatsstart.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne. Det fremgår af effektfiguren at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

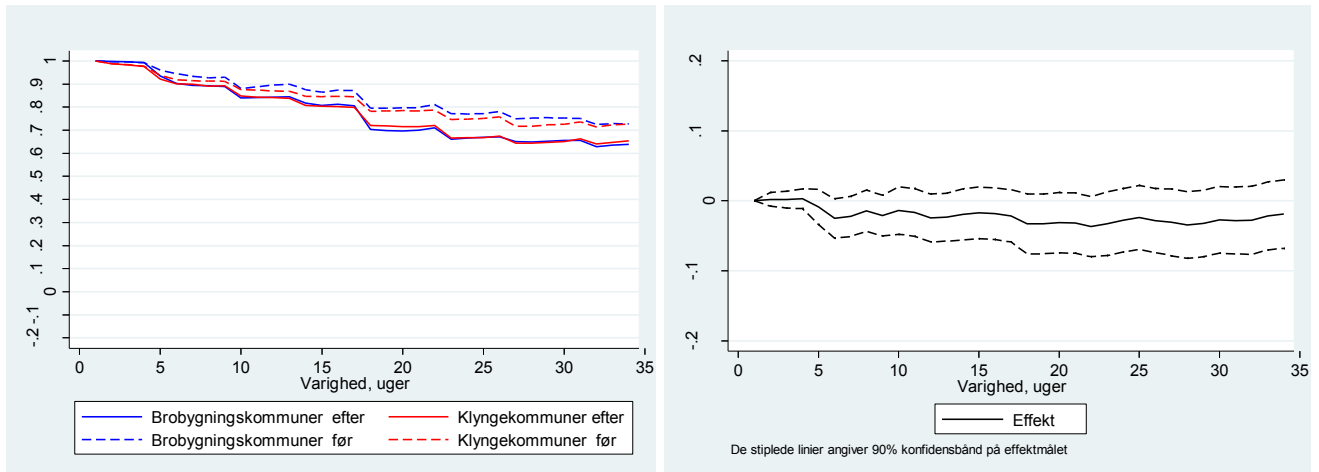

Der er også en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne når det udvidede uddannelsesbegreb anvendes. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Samlet vurdering for CELF

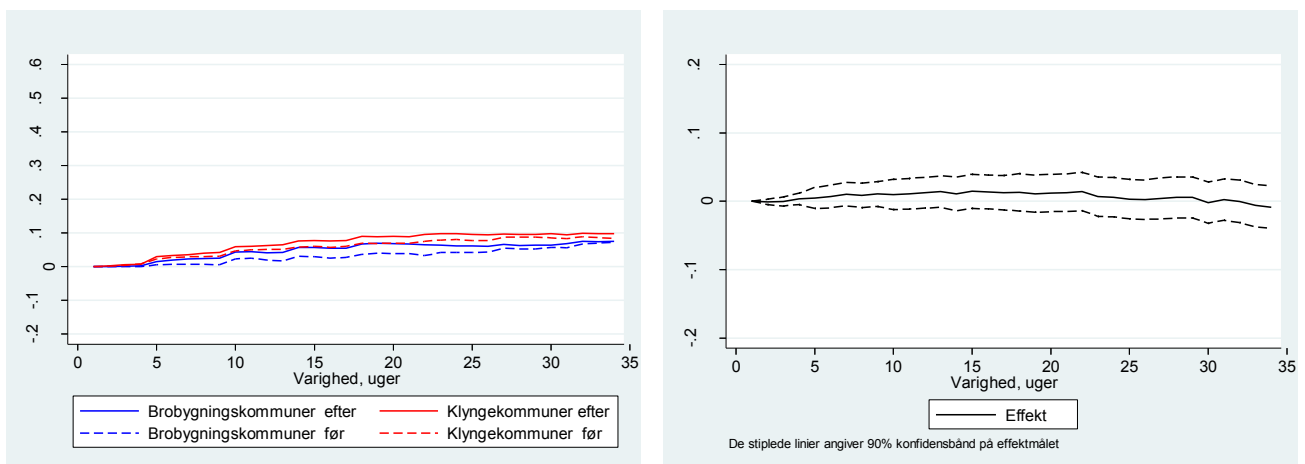
Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse eller uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet CELF

Figur: Andel på kontanthjælp

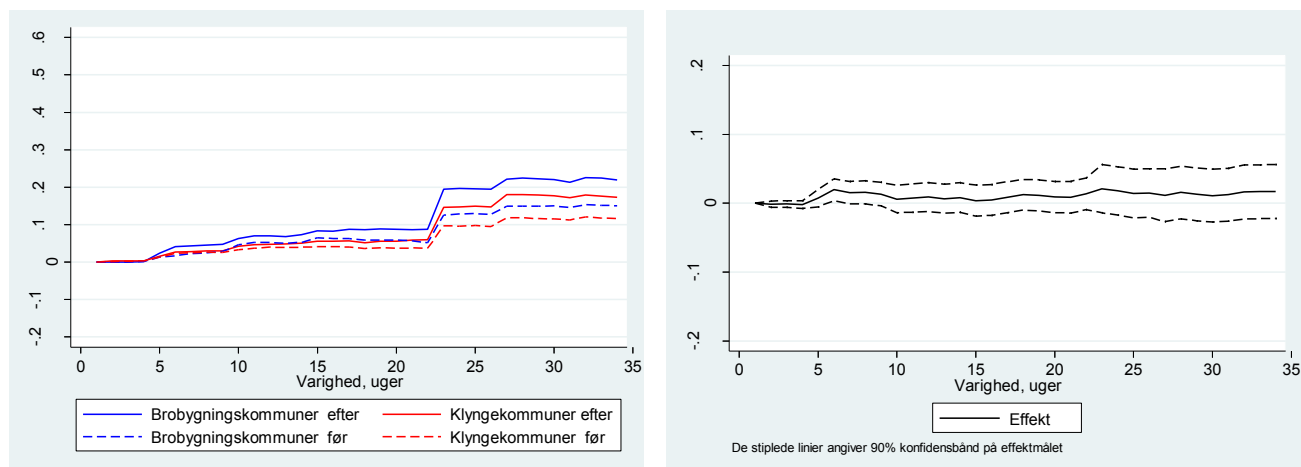
Det fremgår af figuren, at der både i brobygningskommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

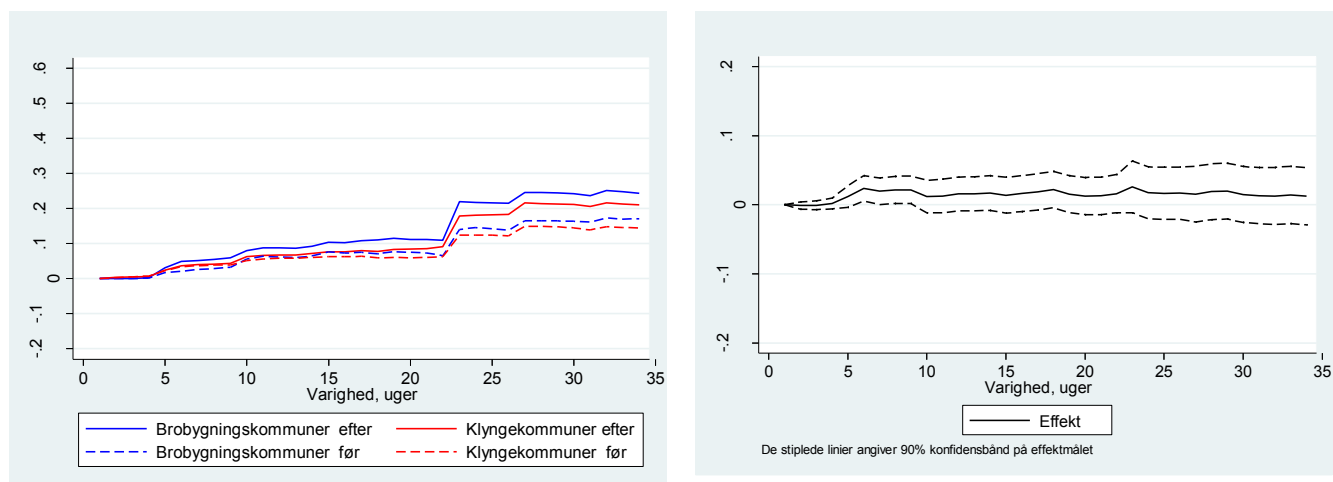
Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5-10 % 35 uger efter indsatsstart.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne. Det fremgår af effektfiguren at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

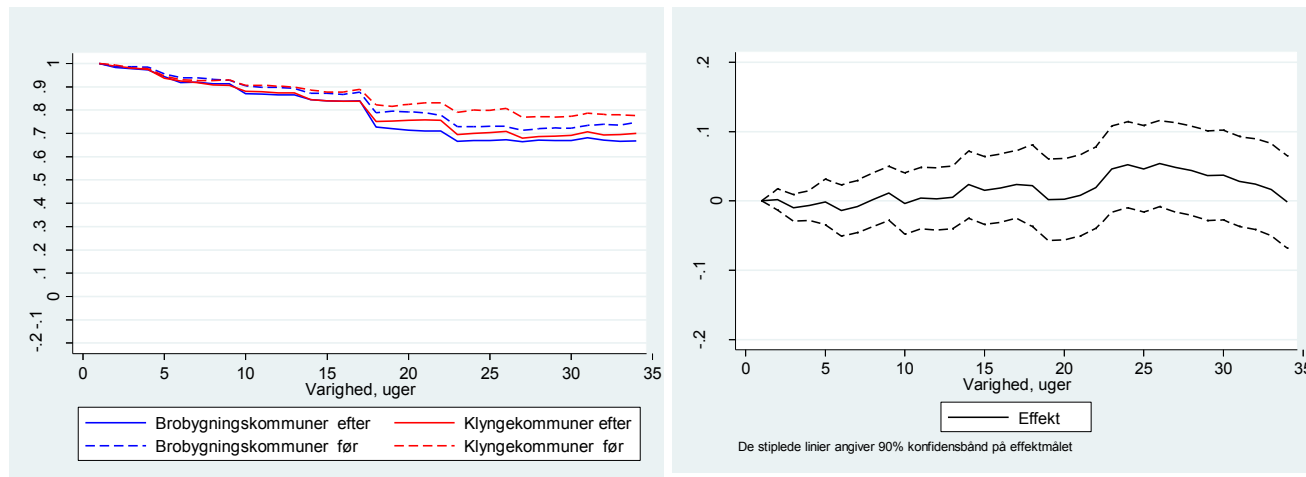
Der er også en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne når det udvidede uddannelsesbegreb anvendes. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Samlet vurdering for EUC Lillebælt

Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse eller uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet EUC Lillebælt.

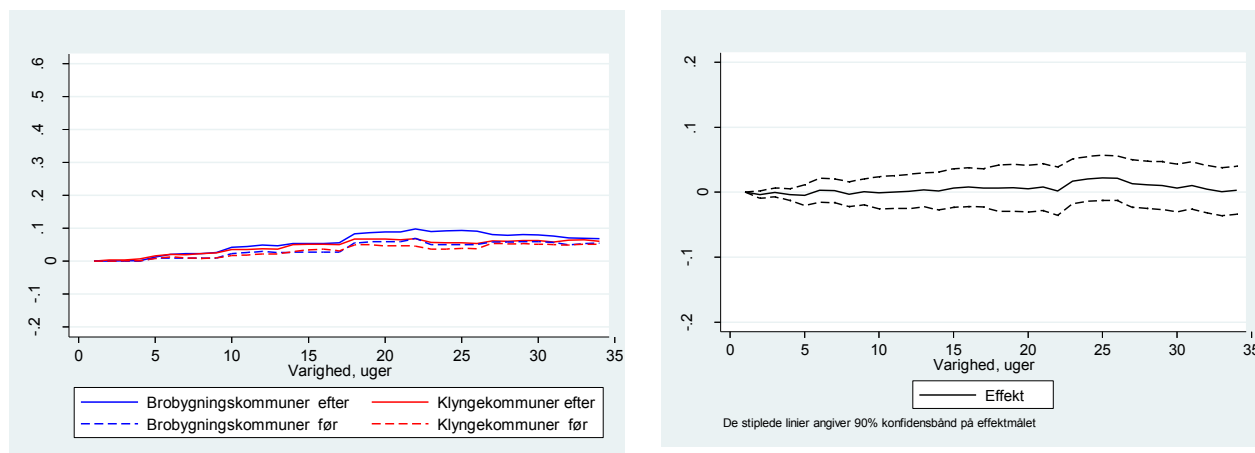
Holstebro

Figur: Andel på kontanthjælp

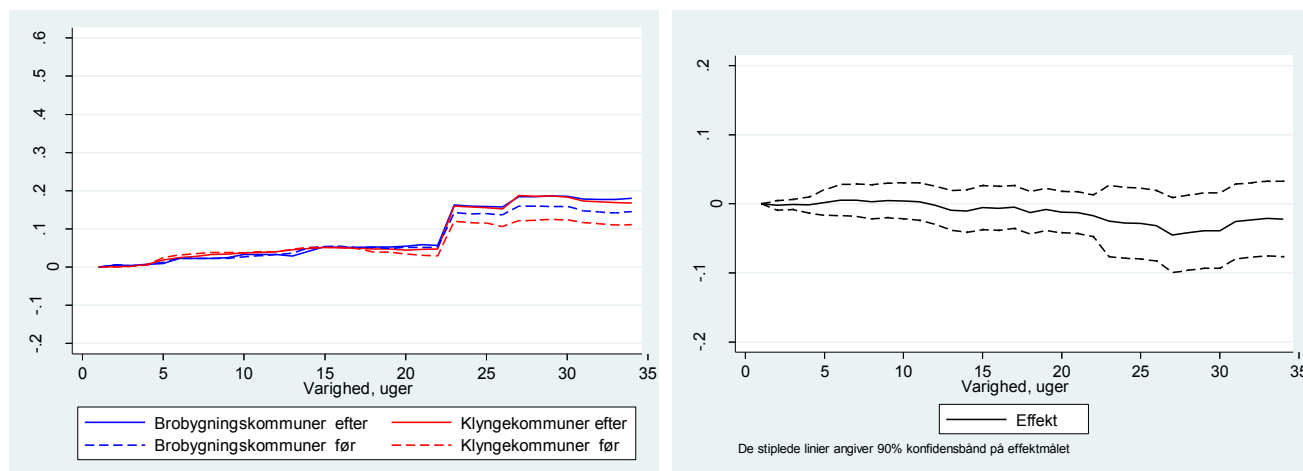
Det fremgår af figuren, at der både i brobygningskommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

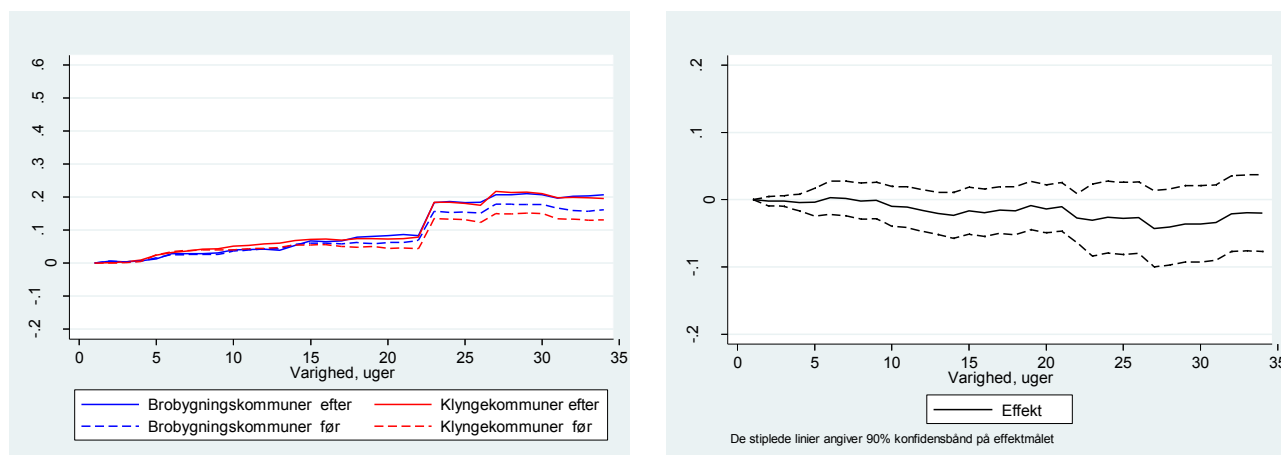
Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5 % 35 uger efter indsatsstart.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne, udviklingen er dog lidt mindre end i klyngekommunerne så effekten er svag negativ uden dog at være statistisk signifikant.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

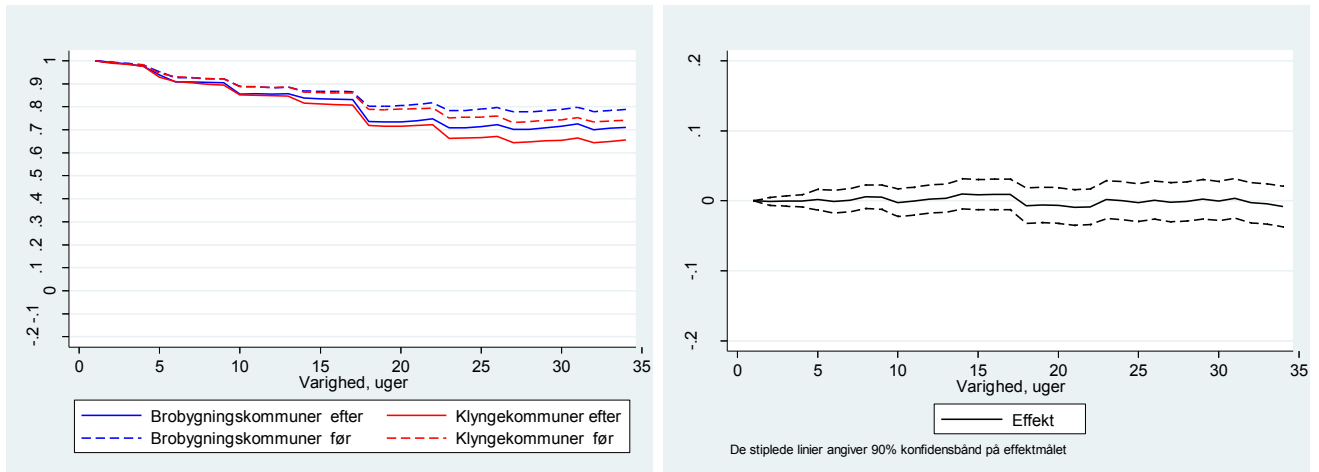
Der er også en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne når det udvidede uddannelsesbegreb anvendes, men igen er effekten ikke statistisk signifikant.

Samlet vurdering for Holstebro

Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse eller uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet Holstebro.

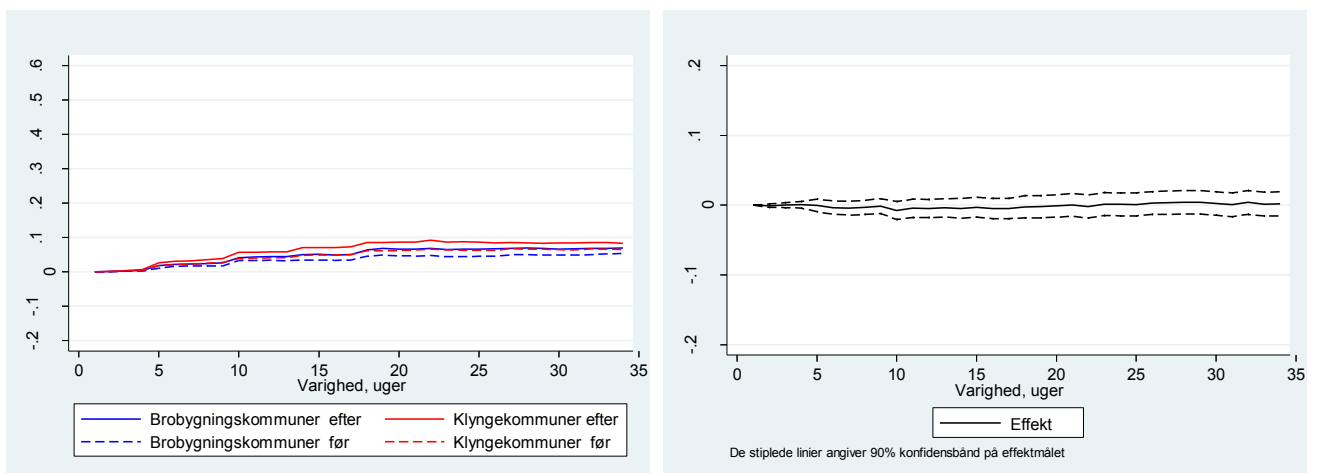
Kronjylland

Figur: Andel på kontanthjælp

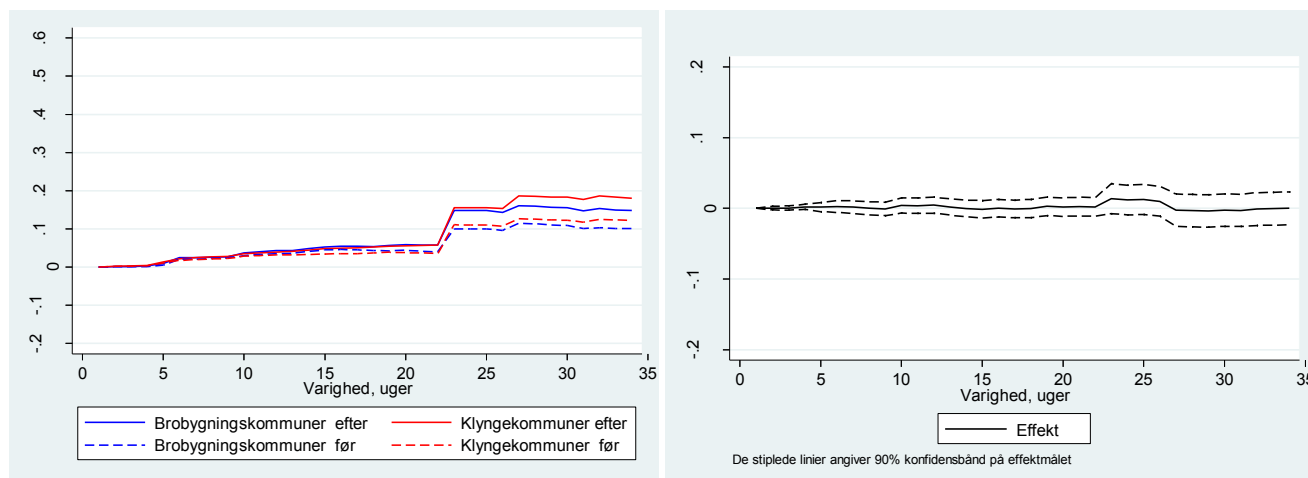
Det fremgår af figuren, at der både i brobygningskommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

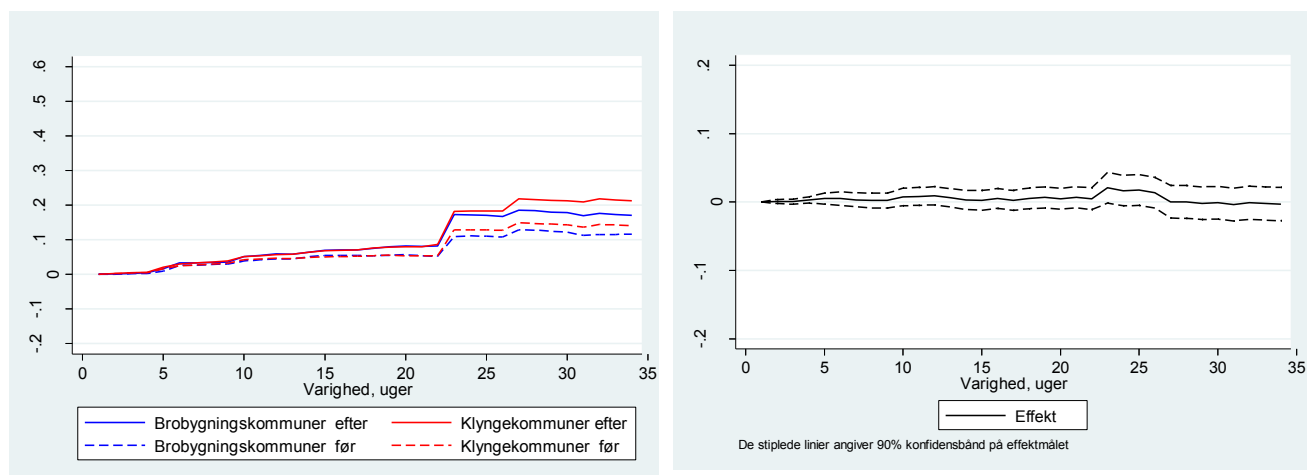
Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5-10 % 35 uger efter indsatsstart.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne. Det fremgår af effektfiguren at denne tendens ikke er statistisk signifikant forskellig fra udviklingen i sammenligningskommunerne.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

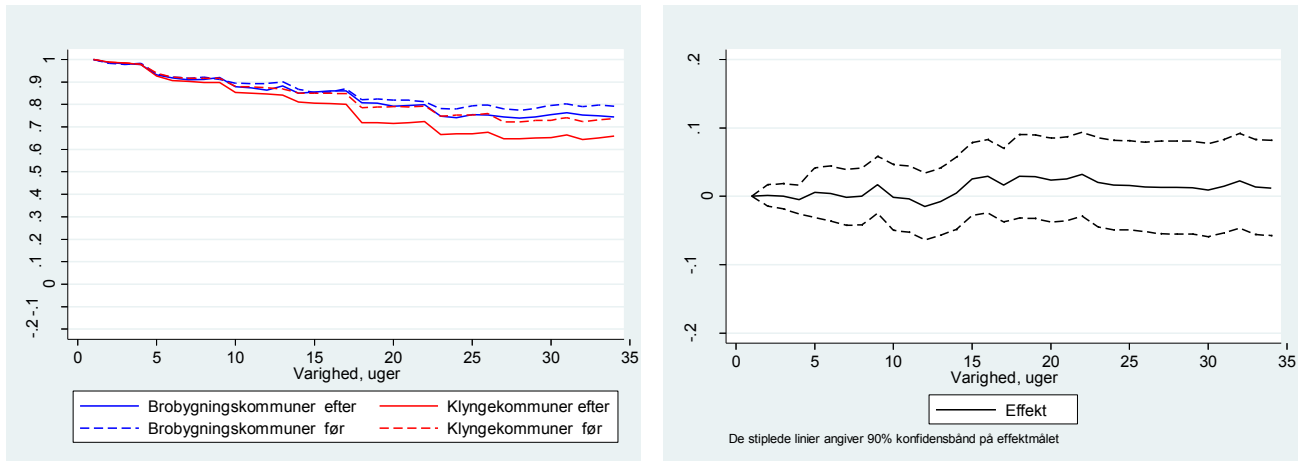
Der er også en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne når det udvidede uddannelsesbegreb anvendes. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens ikke er statistisk signifikant forskellig fra udviklingen i klyngekommunerne.

Samlet vurdering for Kronjylland

Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse eller uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet Kronjylland.

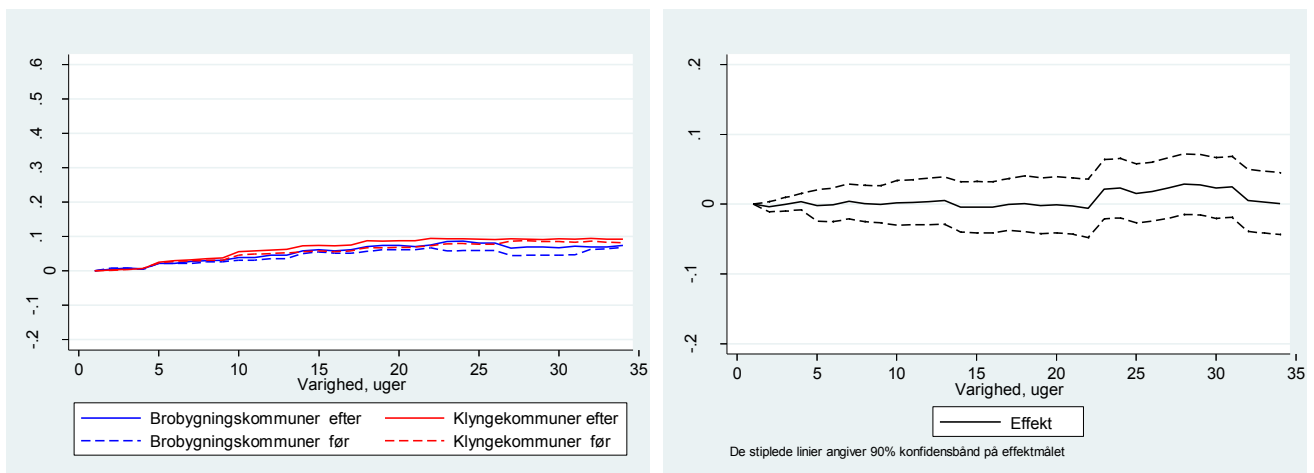
Ringkøbing-Skjern

Figur: Andel på kontanthjælp

Det fremgår af figuren, at der både i brobygningskommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

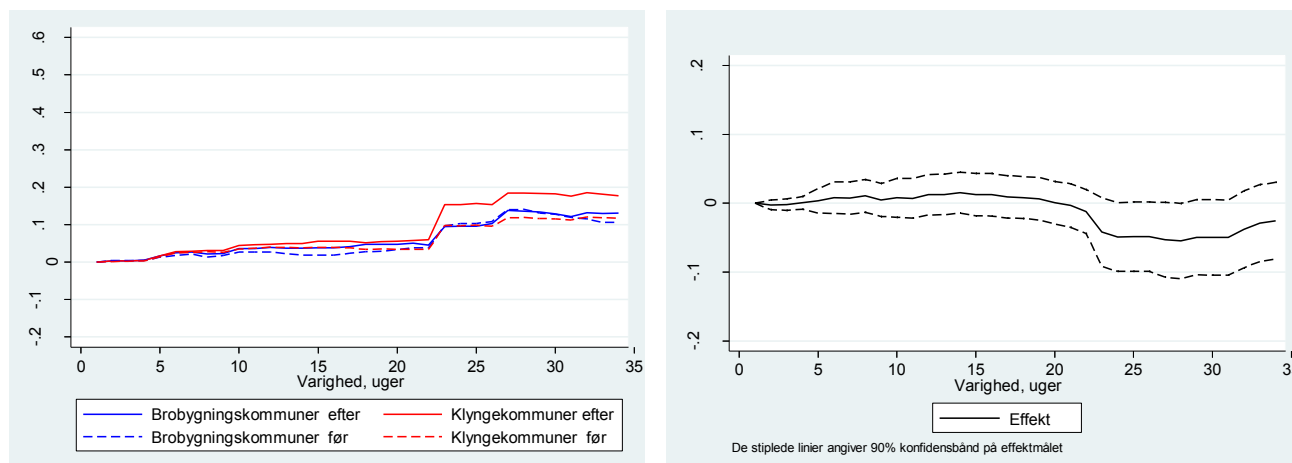
Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5-10 % 35 uger efter indsatsstart.

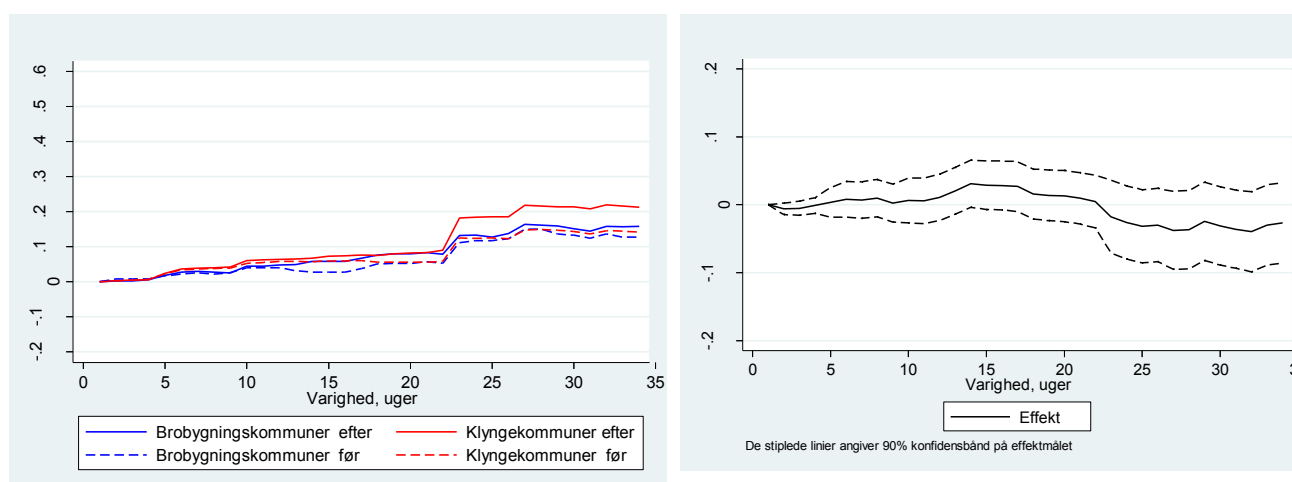

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er ingen udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne. Da det modsat sker en stigning i klyngekommunerne er der tæt på at være en negativ statistisk signifikant effekt på andel i uddannelse.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

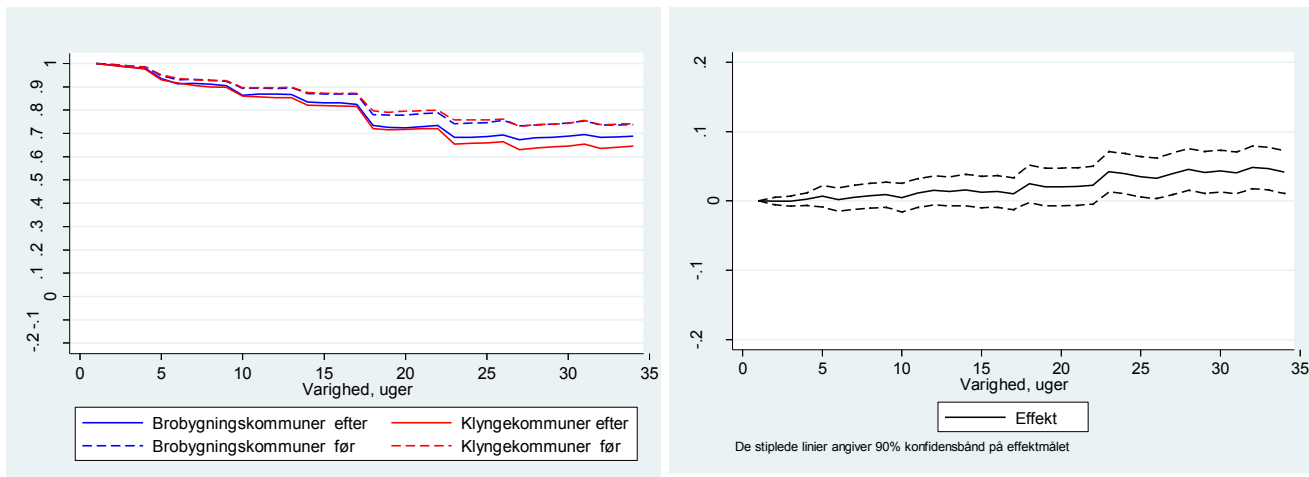
Der ses samme billede for det udvidede uddannelsesbegreb.

Samlet vurdering for Ringkøbing-Skjern

Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse eller uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet Ringkøbing-Skjern.

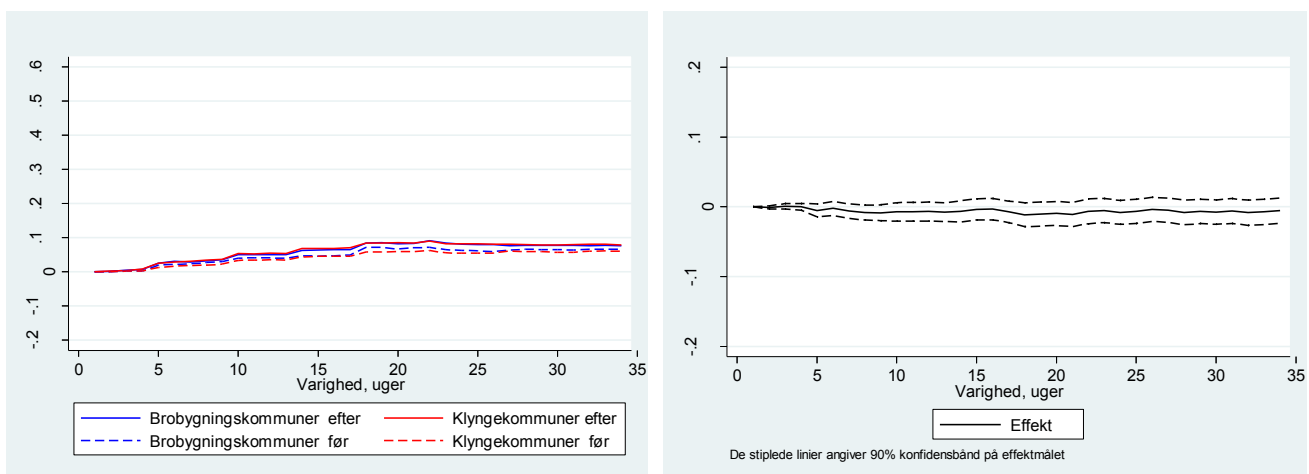
Rybners

Figur: Andel på kontanthjælp

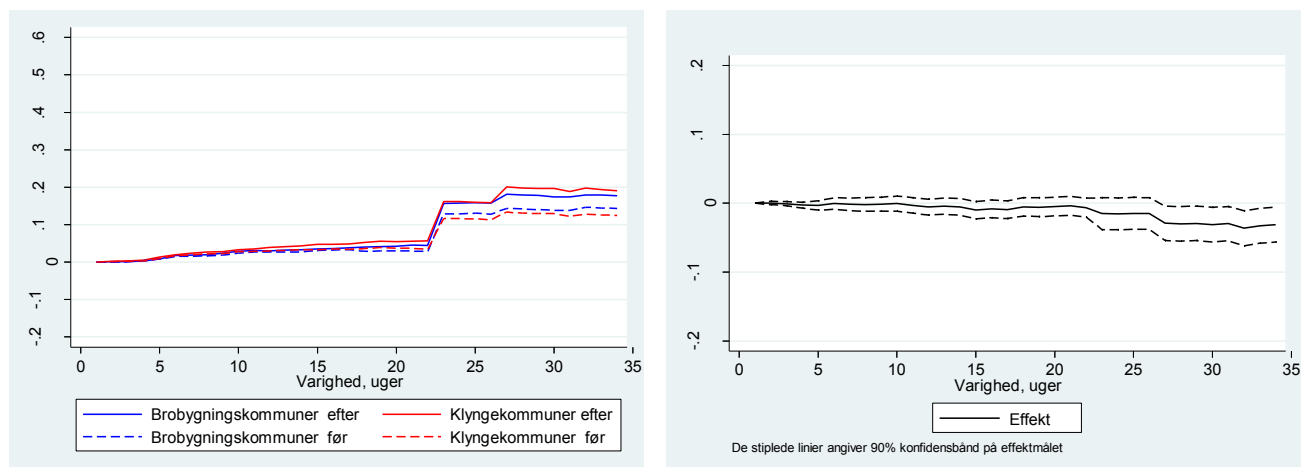
Det fremgår af figuren, at der både i brobygningkommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Faldet har været noget større i klyngekommunerne, så der er signifikant flere på kontanthjælp i de jobcentre der er tilknyttet Rybners.

Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

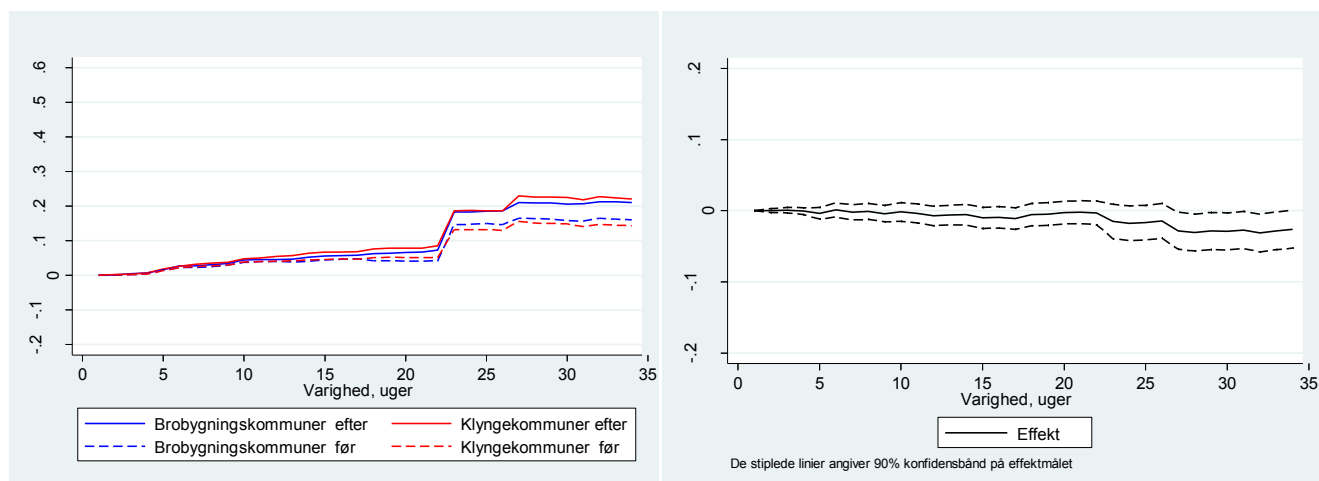
Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5-10 % 35 uger efter indsatsstart.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens svagt overgås af en endnu mere positiv udvikling i klyngekommuner og at der samlet set er en svag negativ effekt på andel i uddannelse ved høje varigheder.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

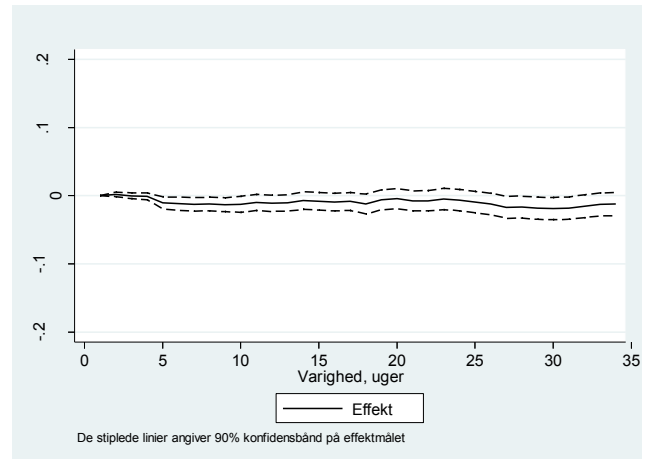
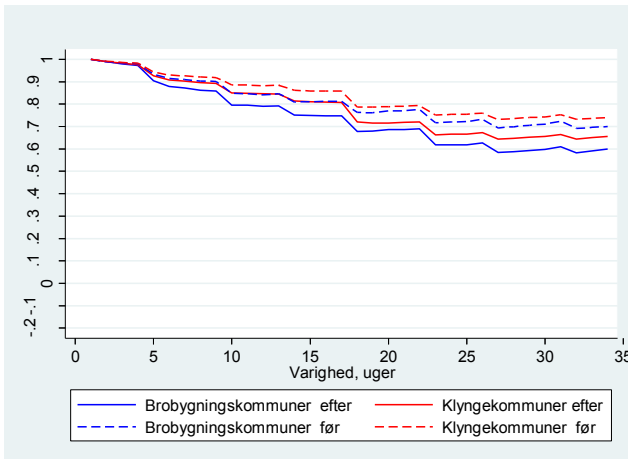

Der ses samme billede for det udvidede uddannelsesbegreb.

Samlet vurdering for Rybners

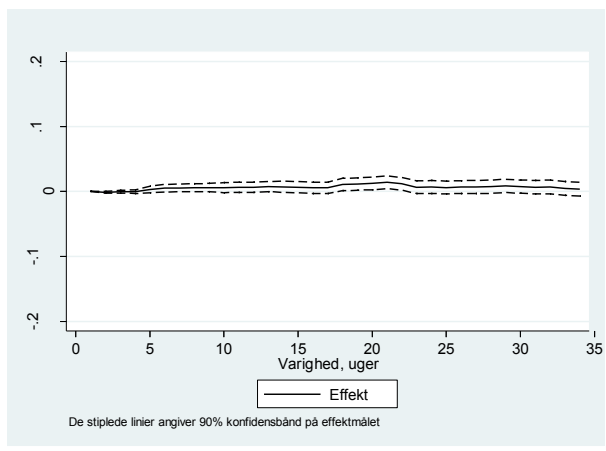
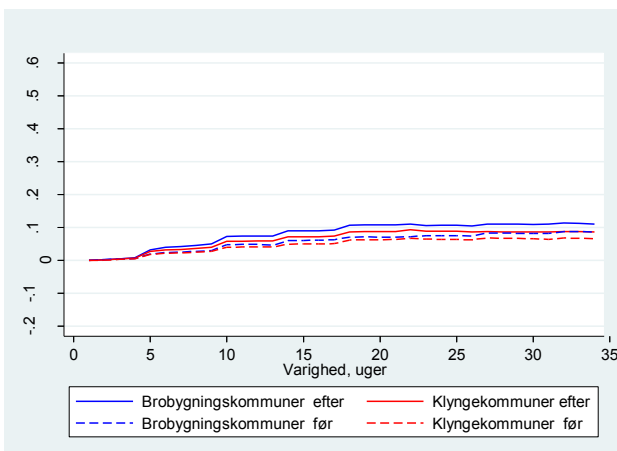
Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse. Der er en svag negativ effekt på andel i uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet Rybners.

Figur: Andel på kontanthjælp

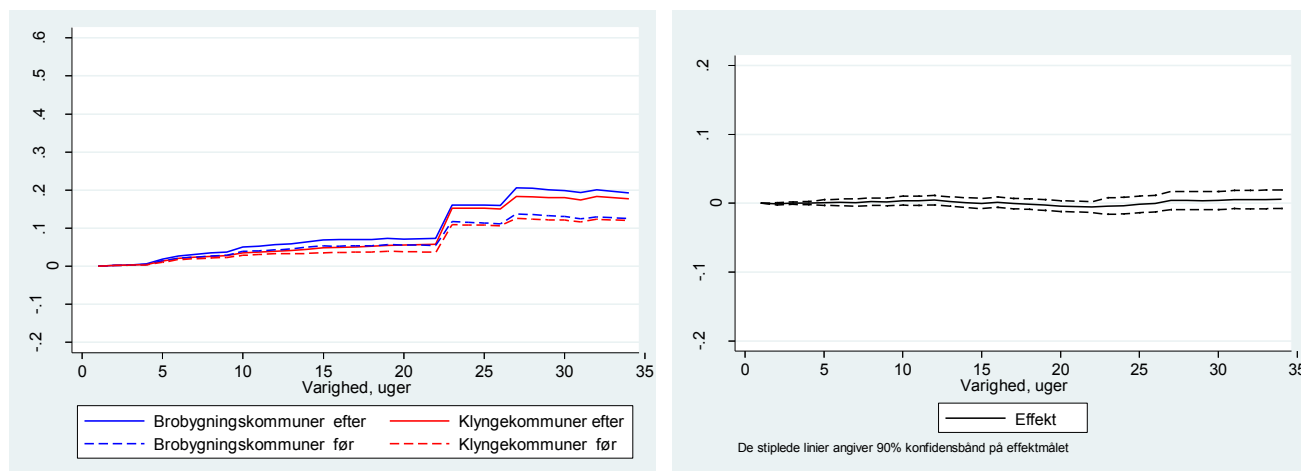
Det fremgår af figuren, at der både i brobygningskommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

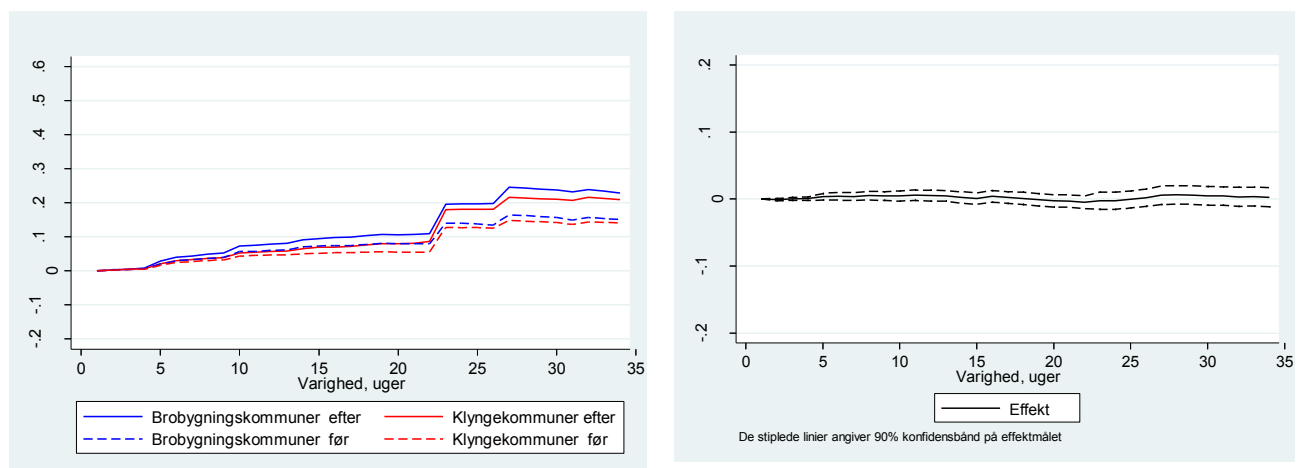
Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 10 % 35 uger efter indsatsstart.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne. Det fremgår af effektfiguren at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

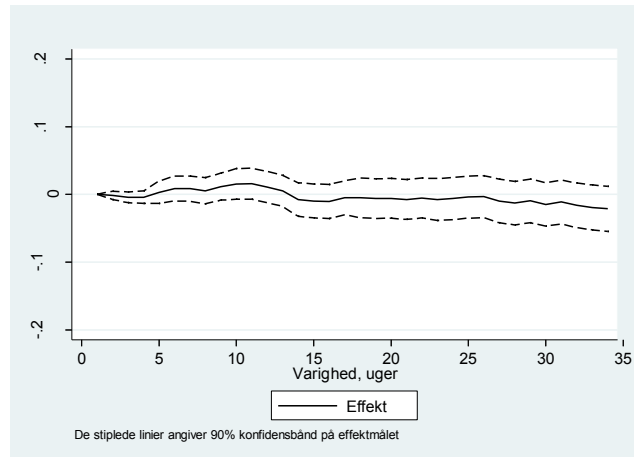
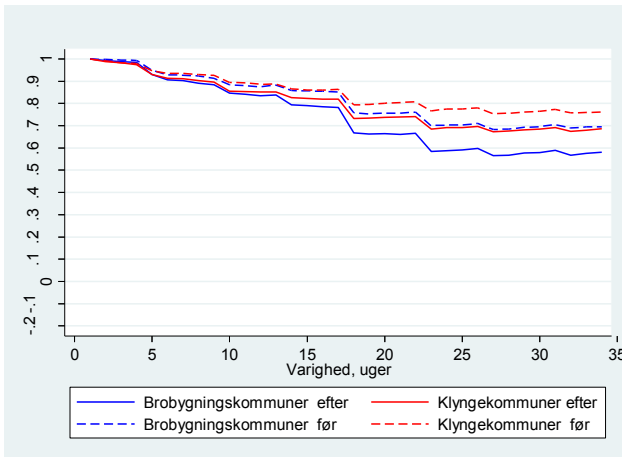

Der er også en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne når det udvidede uddannelsesbegreb anvendes. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Samlet vurdering for TEC

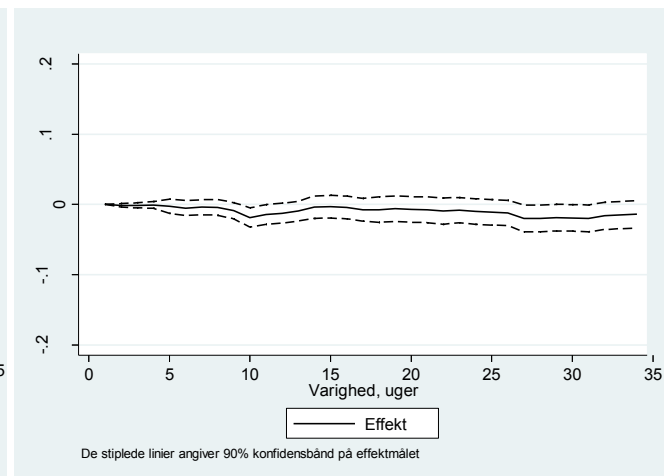
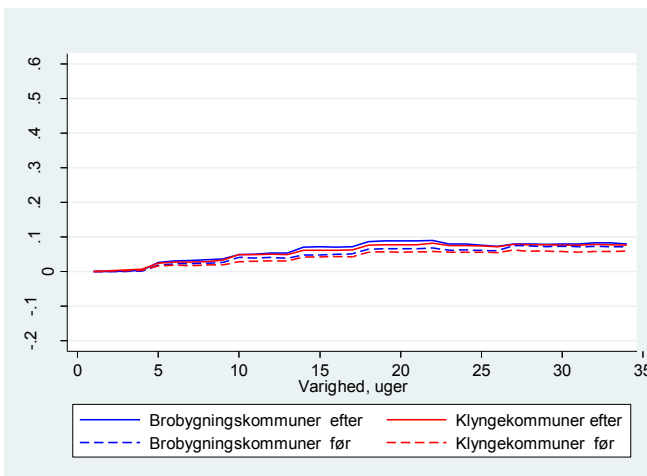
Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse eller uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet TEC.

Figur: Andel på kontanthjælp

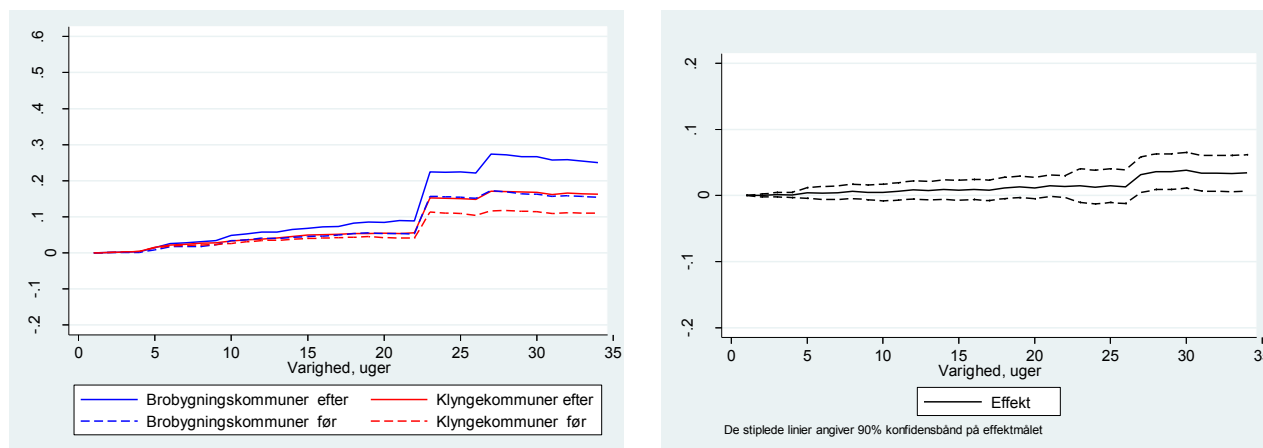
Det fremgår af figuren, at der både i brobygningkommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

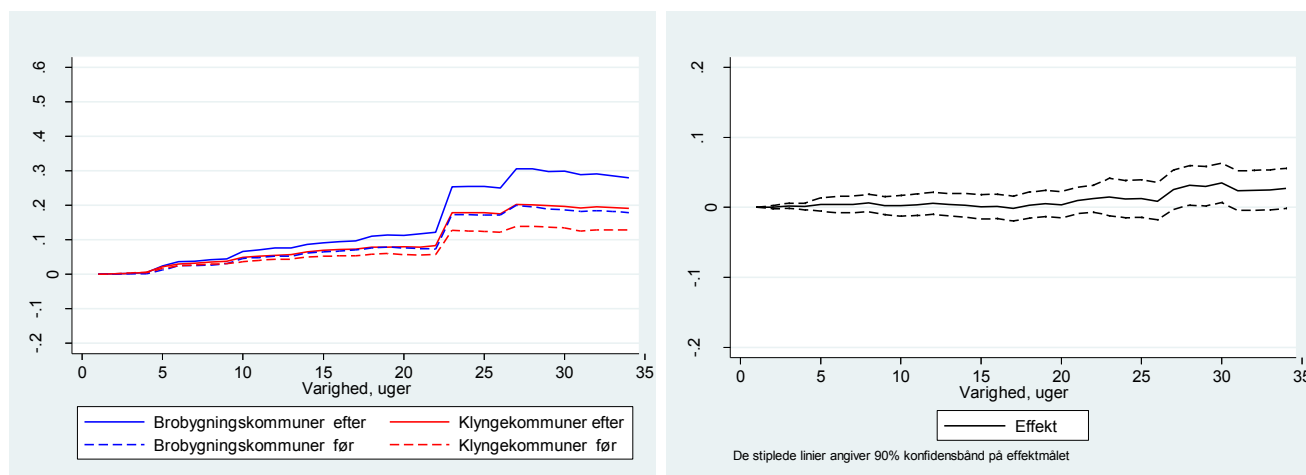
Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5-10 % 35 uger efter indsatsstart.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens statistisk signifikant efter 25 uger.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

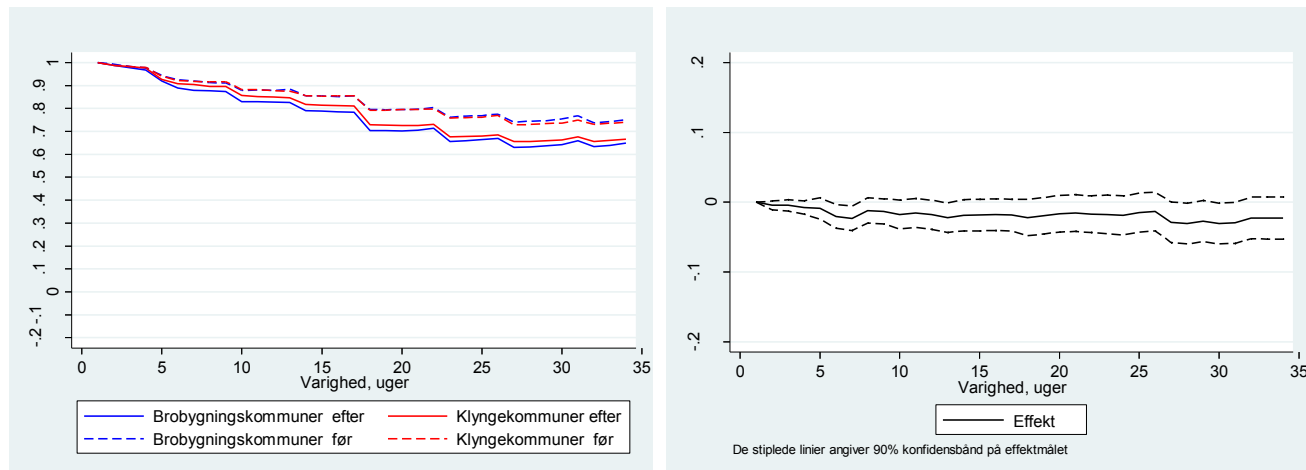
Der er også en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne når det udvidede uddannelsesbegreb anvendes. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens svagt statistisk signifikant.

Samlet vurdering for TECH College Aalborg

Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse, men der er en svag positiv effekt på uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet Tech College Aalborg.

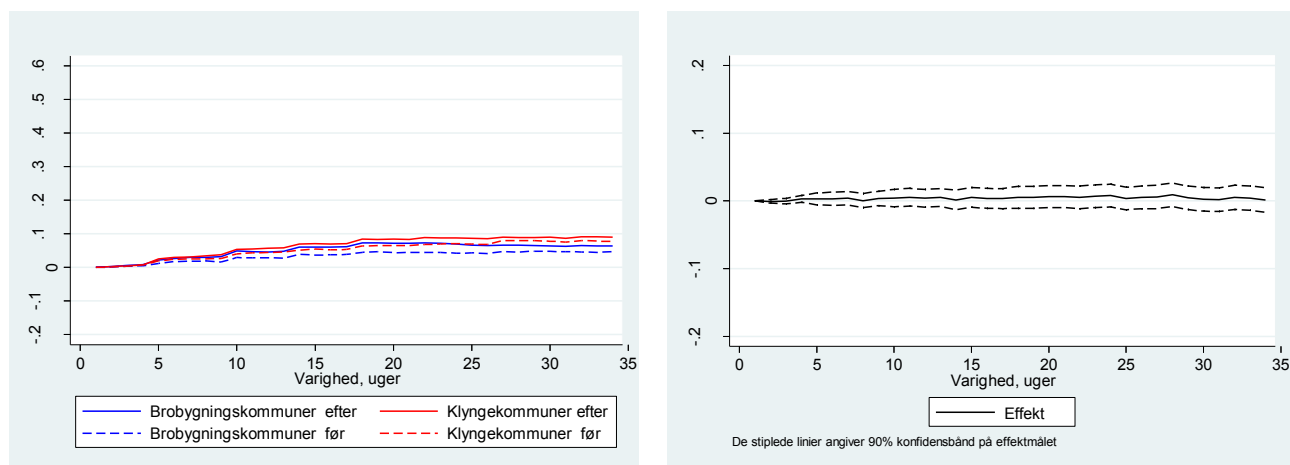
Tietgenskolen

Figur: Andel på kontanthjælp

Det fremgår af figuren, at der både i brobygningsskommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

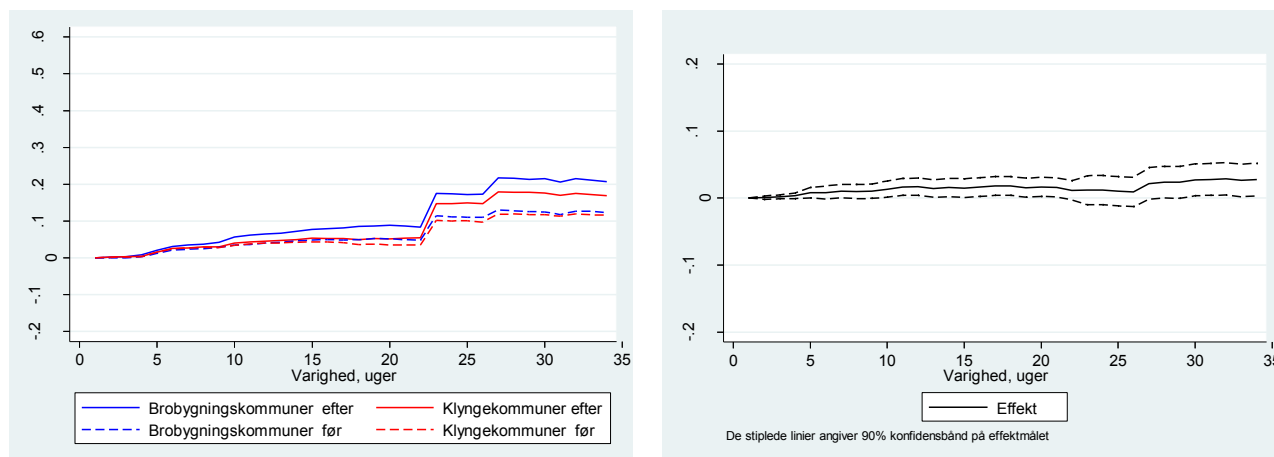
Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5-10 % 35 uger efter indsatsstart.

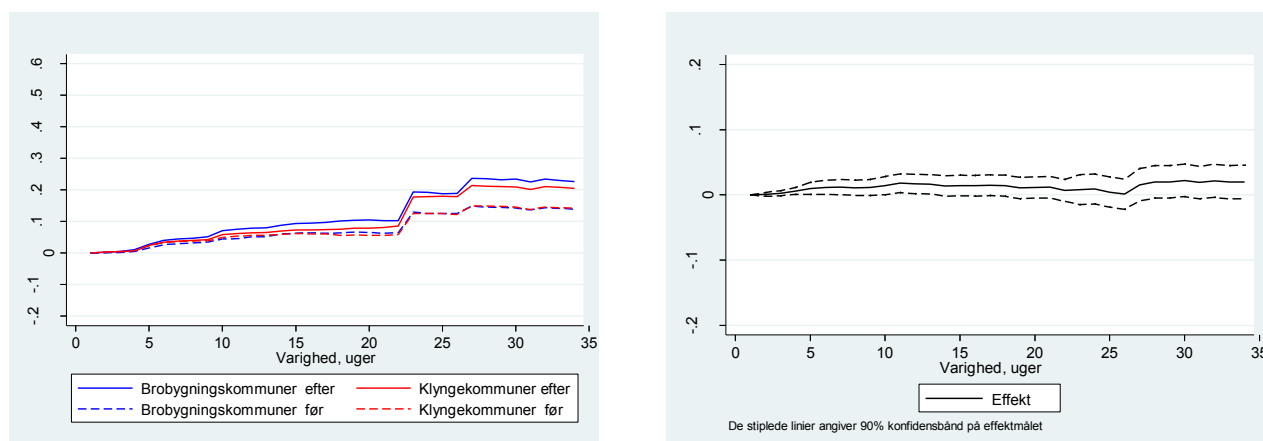

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne. Det fremgår af effektfiguren at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

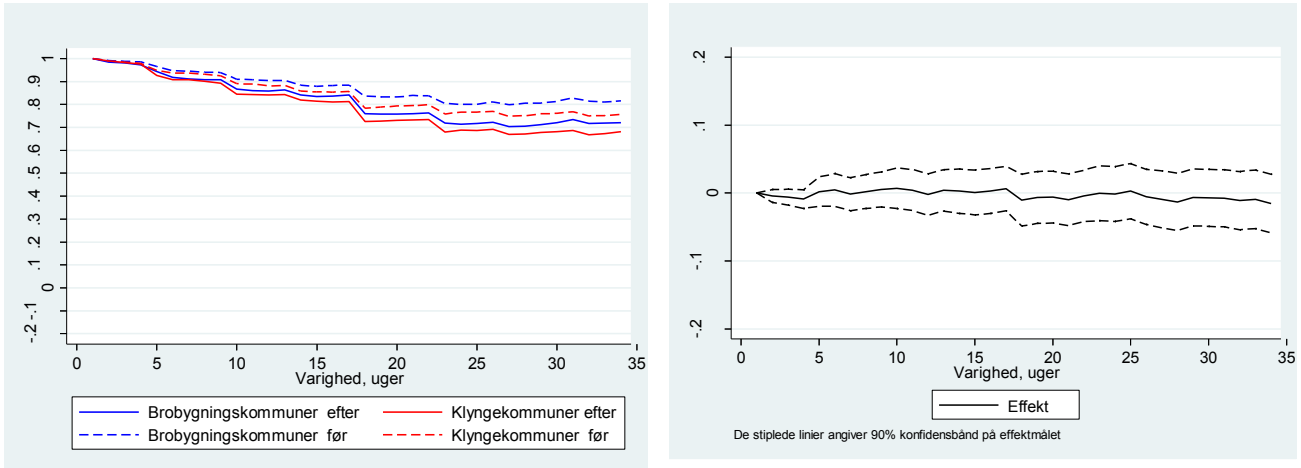
Der er også en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne når det udvidede uddannelsesbegreb anvendes. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Samlet vurdering for Tietgen

Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse eller uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet Tietgenskolen.

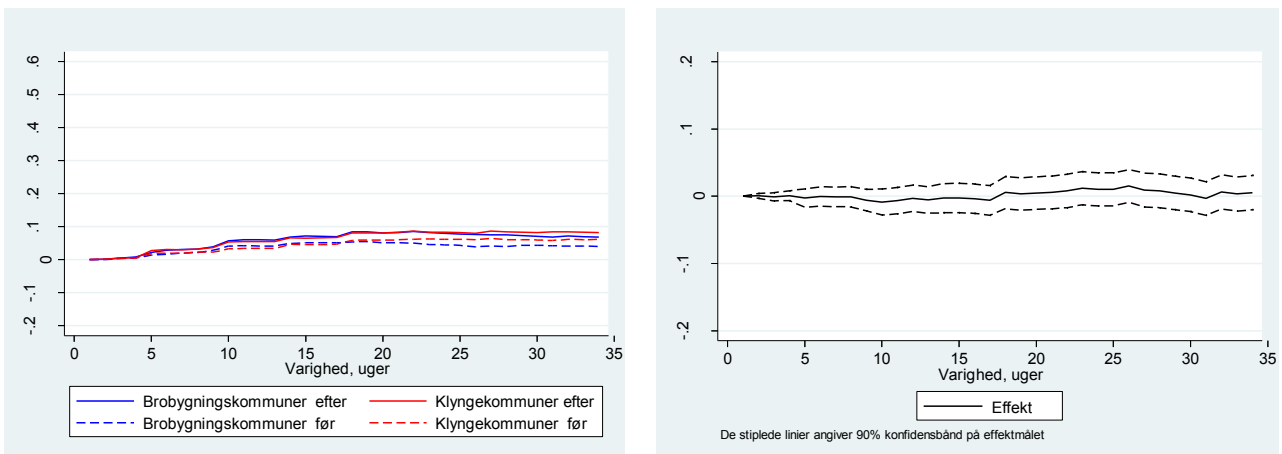
Vejle

Figur: Andel på kontanthjælp

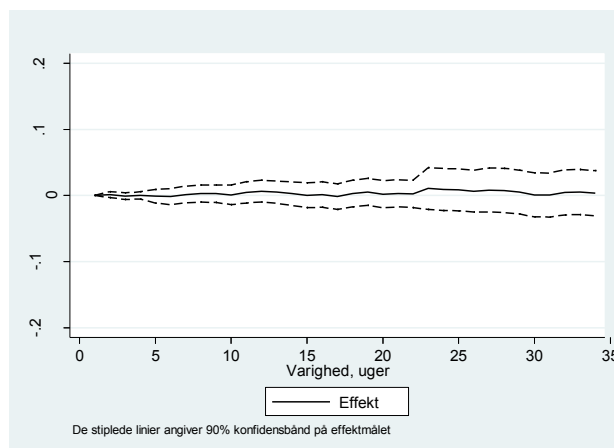
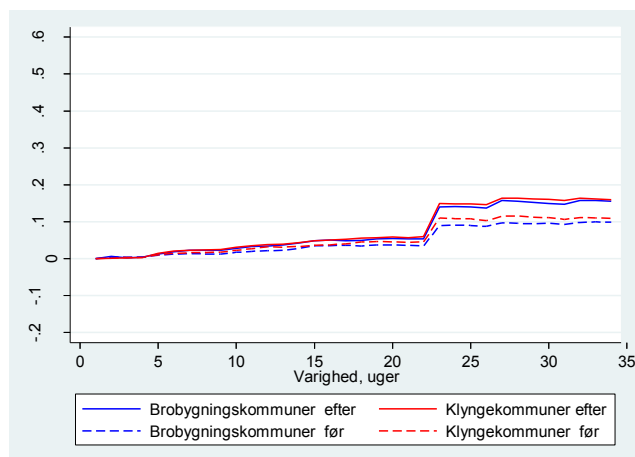
Det fremgår af figuren, at der både i brobygningskommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

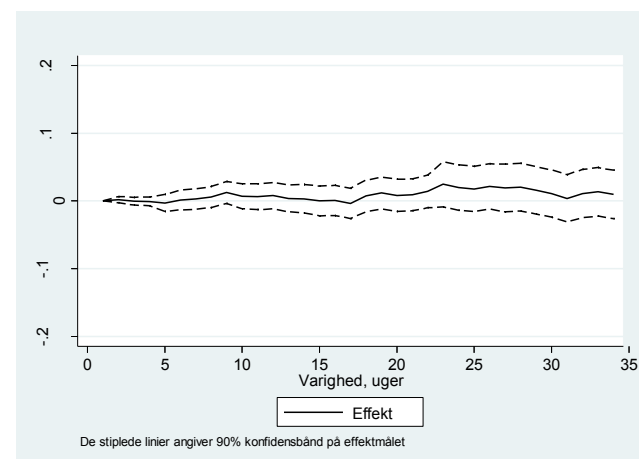
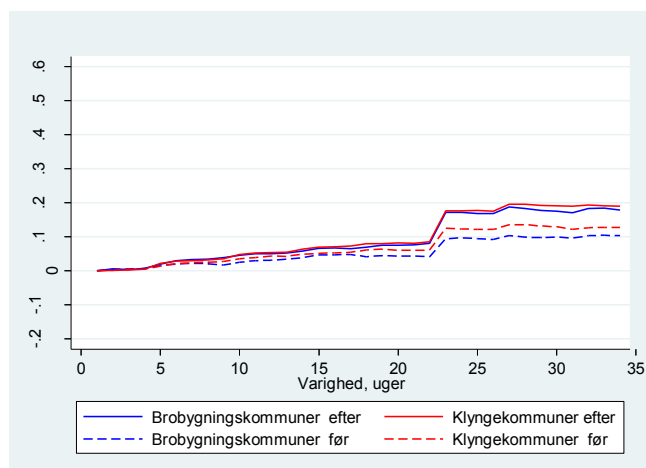
Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5-10 % 35 uger efter indsatsstart.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne. Det fremgår af effektfiguren at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

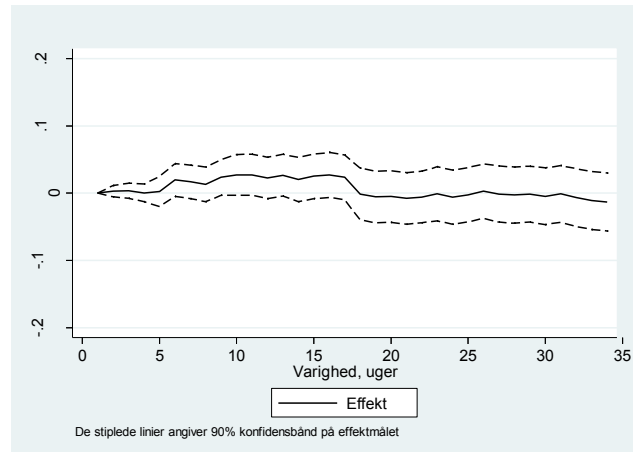
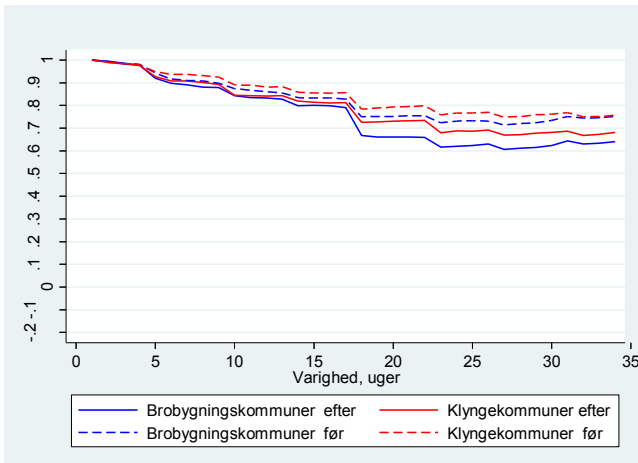
Der er også en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningskommunerne når det udvidede uddannelsesbegreb anvendes. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Samlet vurdering for Vejle

Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse eller uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet Vejle.

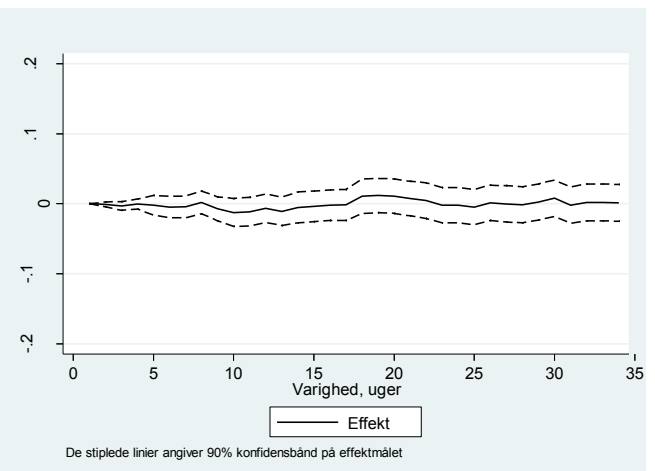
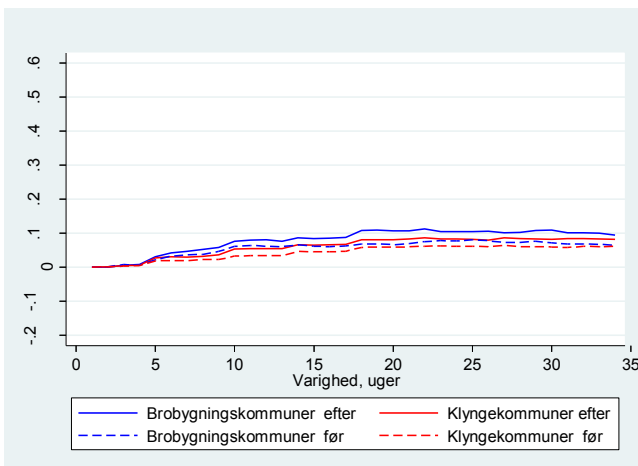
Vendsyssel

Figur: Andel på kontanthjælp

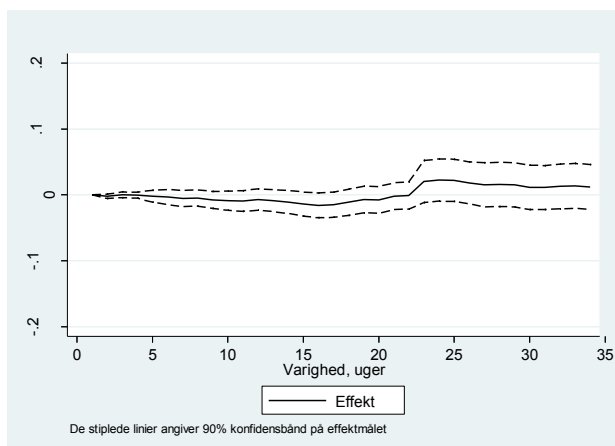
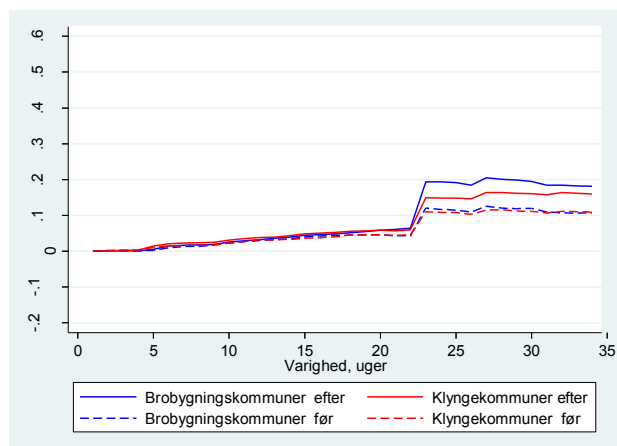
Det fremgår af figuren, at der både i brobygningkommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

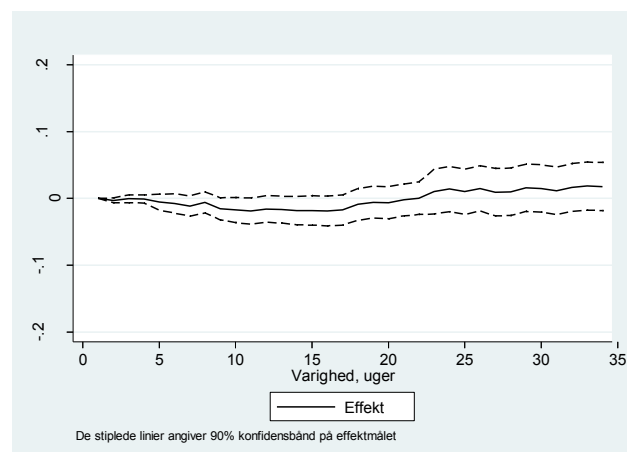
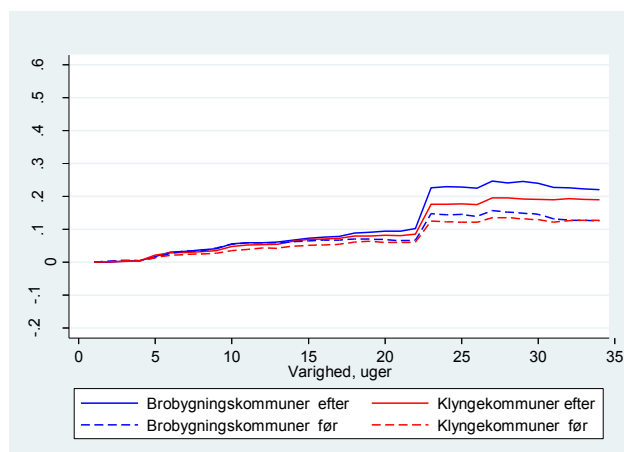
Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5-10 % 35 uger efter indsatsstart.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne. Det fremgår af effektfiguren at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

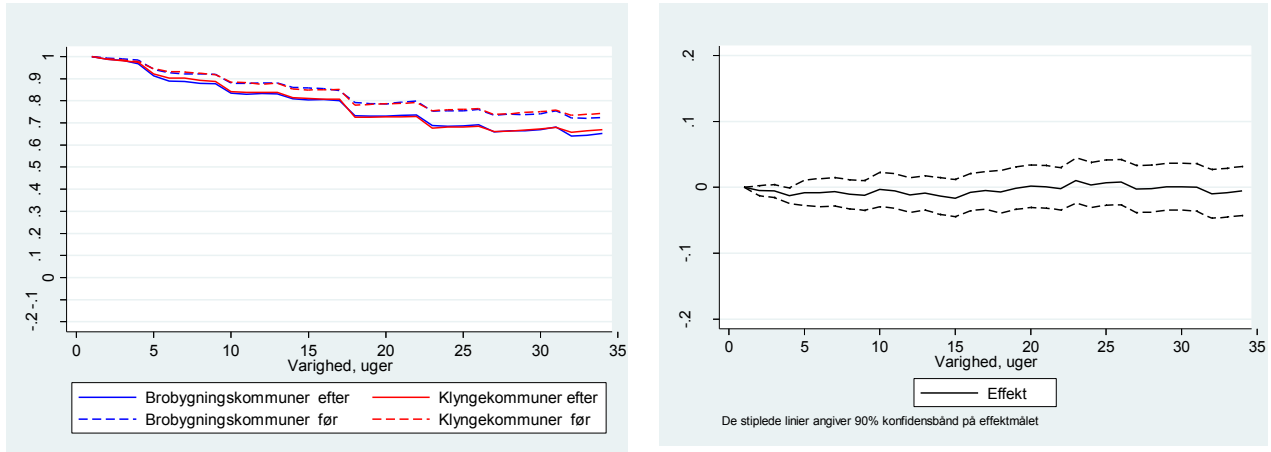
Der er også en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne når det udvidede uddannelsesbegreb anvendes. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Samlet vurdering for Vendsyssel

Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse eller uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet Vendsyssel.

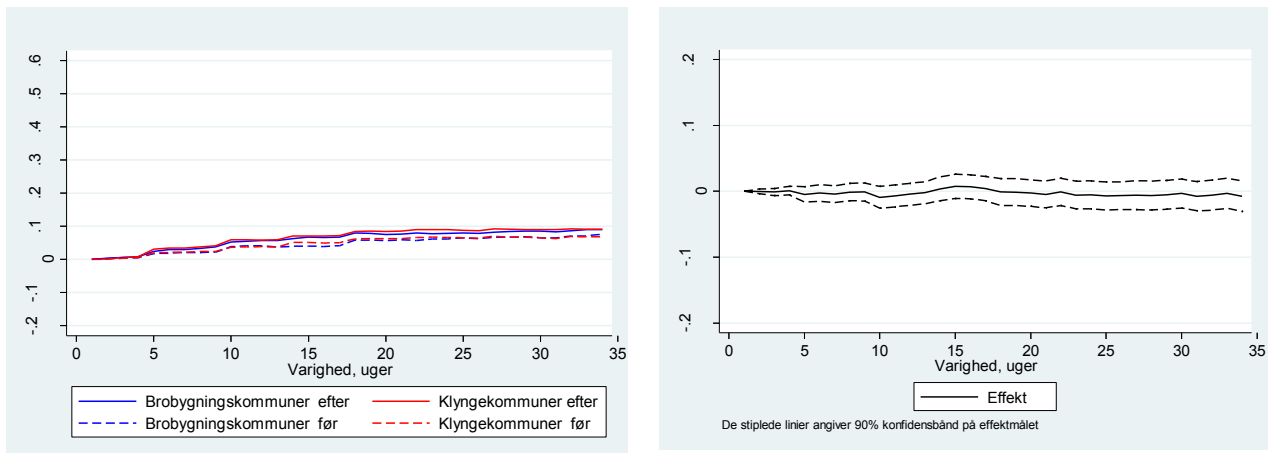
Zealand

Figur: Andel på kontanthjælp

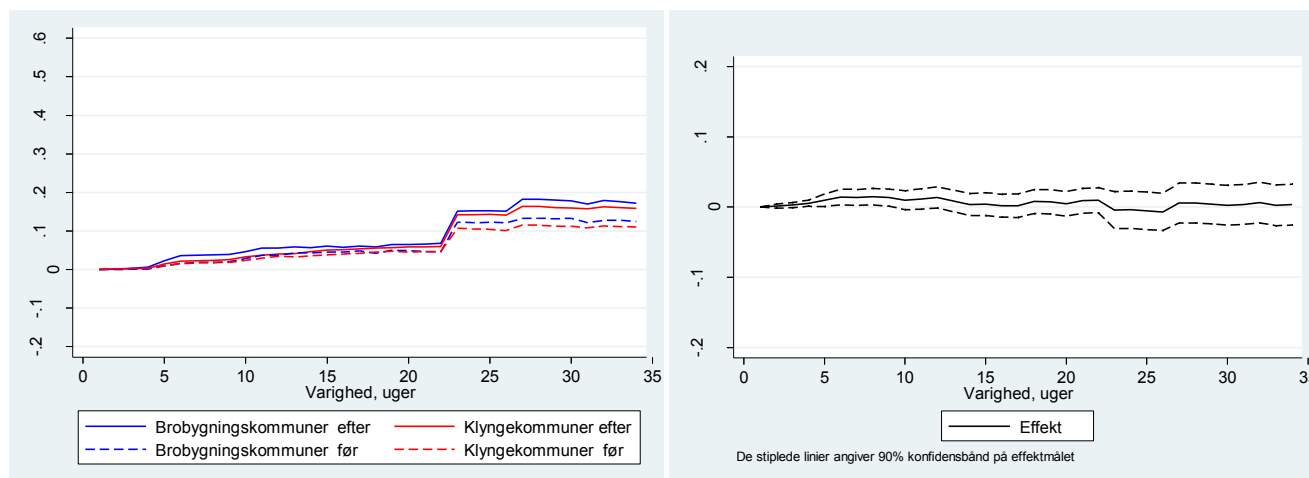
Det fremgår af figuren, at der både i brobygningsskommunerne og i klyngekommunerne har været et fald i andelen på kontanthjælp. Der er ikke nogen signifikant effekt på andelen på kontanthjælp.

Figur: Andel i ordinær beskæftigelse

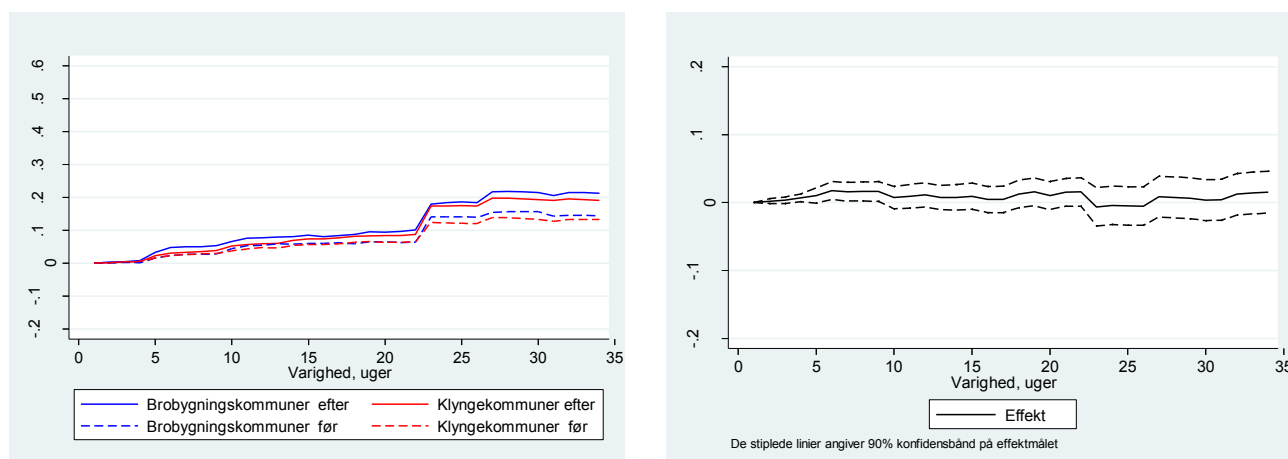
Der er ingen effekt på andelen der overgår til ordinær beskæftigelse, som i øvrigt også er meget lav, omkring 5-10 % 35 uger efter indsatsstart.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – SU

Der er en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne. Det fremgår af effektfiguren at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Figur: Andel i ordinær uddannelse – udvidet uddannelsesbegreb

Der er også en positiv udvikling i andelen der er i ordinær uddannelse i brobygningkommunerne når det udvidede uddannelsesbegreb anvendes. Det fremgår af effektfiguren, at denne tendens ikke er statistisk signifikant.

Samlet vurdering for Zealand

Samlet set er der ikke nogen effekt af indsatsen på afgang fra kontanthjælp eller overgang til beskæftigelse eller uddannelse i de jobcentre der er tilknyttet Zealand.

Center for
Ungdomsforskning,
Aalborg Universitet
Institut for Læring og
Filosofi

A.C. Meyers Vænge 15
2450 København SV
Tel 20294629
CeFU@learning.aau.dk
www.cefu.dk

